

To'on yó'o ká'an xa'a ña sanativi Jesucristo noo taJuan*

Ñayó'o kúu ña sanativi Jesucristo noo taJuan xa'a ña kundivi ña kivi ña vaxi

¹ To'on yó'o kúu ña saná'a Jesucristo yi'i taJuan. Saá chi si'na Ndios taxi ra to'on yó'o nda'a Jesucristo xa'a ña ndato'on ra xí'in nivi na ndikon yichi ra yukia koo xí'in ndi'i ña yoo ñoyivi kivi ña yatin ní vaxi. Ta Jesucristo taxi ra ña kúnda'a ini i xa'a ndi'i ñayó'o, chi t'ví ra ñii ñaángel kixaa ña noo yi'i ña saná'a ña ndi'i ñayó'o noo i. ² Ta vitin yi'i ndato'on i xí'in ndó to'on ña ndaa ña ndákuiin xa'a ndi'i ña saná'a ñaángel noo i, ta to'on yó'o kúu to'on Ndios ña ndato'on Jesucristo xí'in i.

³ Ta nivi na ka'vi to'on yó'o noo inká nivi, ndixa koo ñasii ní ini nayó'o. Ta ndi'i nivi na chikaa so'o ta kandixa na to'on yó'o, ndixa koo ñasii ní ini nayó'o. Saá chi to'on yó'o káku ña Níma Ndios, ta ká'an ña xa'a ña koo kivi ña vaxi, chi xa yatin vaxi kivi ña koo saá.

TaJuan t'ví ra to'on yó'o ku'a'an ña uxá ñoo ña chindeé ra nivi na kándixa Jesucristo

*

: To'on "Apocalipsis" kúu to'on griego ña kóni kachí xa'a ña nixijo se'é, ta saá nativi ña.

⁴ Yì'ì, taJuan, tí'vì'ì tutu yó'o ña ko'on ña ụxà ñoo ña ñó'o estado Asia. Tí'vì'ì to'on chindeé'ì ndó'ó, ñivi na kándixa Jesucristo ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndios kúu ẹa ẹa xa táku nda kivi noó, ta táku ra vitin, ta táku ka ra ndi'i saá kivi ña vaxi. Ta mi Ndios xí'in Jesucristo xí'in ụxà nima ña yoo xí'in Ndios noo xá'nda chiño ra, ná ke'é na ñava'a xí'in ndó, ta ná taxi na ña koo va'a ini ndó. ⁵ Ná ke'é Jesucristo saá xí'in ndó chi kúu ra ẹa ẹanda, ta ndi'i to'on ña ká'an ra kúu ña ndixa nda, ta kúu ra ẹa ẹano natakú noo ndi'i na ñixi'ì, ta kómí ra ndayí ka'nda chiño ra noo ndi'i narey xí'in inka naná'no na kómí ndayí ñoyívi yó'o. Kí'vi ní ini ra xini ra mi yó, ta on koó ka kuachi ndiso yó noo Ndios, chi ñixi'ì Jesucristo xa'a kuachi yó, ta ni ra ña ñixita nakata ña kuachi yó, ta ndundii yó noo ra. Ta saá ndi'i ña on vá'a on vása kúchiño ka ña ka'nda chiño ña noo yó vitin. ⁶ Ta Jesucristo taxi ra ndayí nda'a yó ña ndu yó ndatan yoo narey, chi ndixa ka'nda chiño yó xí'in ra. Ta ke'é ra xí'in yó ña ndu yó nasutu yi xa'a ña kasa chiño yó noo Yivá yó Ndios. ¡Ná kasa ká'no yó Jesucristo ndi'i saá kivi! ¡Ta ndi'i saá kivi ná ka'nda chiño ra noo ndi'i ña yoo ñoyívi! Saá ná koo ña.

⁷ Nii kivi ña vaxi ndikó Jesucristo ñoyívi yó'o, ta kixi ra ma'ño viko yaa. Ndi'i saá ñivi koto na ra kixi ra. Ẹanda ñivi na tivi tón lanza siin kándiká ra ña satakue'e na yiki koñu ra, nayó'o koto na ra kivi kixi ra. Ta ñivi na ndoo ndi'i saá xiiña noo ño'o, na on vása ní-kandixa ra kúu na, nayó'o kuchuchú ní ini na nda kuaku na kivi koto

na vaꝑi ra. Saá ná koo ña.

⁸ Ta Ndios, Taa taKá'no ta ndeé ka noꝝ ndi'i ña yóo ñoyívi yó'o xí'in ñoyívi ñino, káchí ra saá: “Yí'i naníj Alfa xí'in Omega,† chi yí'i kúu taꝑoꝝ ta yí'i kúu taꝑondí'í noꝝ ndi'i ña yóo. Saá chi kivi ñanoꝝ kixá'á ñoyívi, ta yí'i kúu ta xa táku, ta táku j vitin, ta tá kixaꝑ kivi sondí'í ñoyívi, ta táku ka j”, káchí Ndios.

Tò'on yó'o ká'an xa'a ña ñivivi noꝝ taJuan, ke'é Ndios xí'in ra

⁹ Yí'i, taJuan, kúu j ñani ndó chi ñii káchí kándixa yó Jesucristo, ta ndó'ó xí'in yí'i, ndíkõn yó yichí noꝝ xá'nda chiño Ndios. Ta yí'i ñii kúu j xí'in ndó tá ñii káchí ña yo'vi xó'vi yó. Ta xí'in ndee Ndios ña táku ini yó, ñii káchí kúndeé yó xí'in ña xó'vi yó. Xa'a ña ñika'an ndoso j to'on Ndios ña saná'a Jesucristo yí'i, nachiño ná'no tì'ví na yí'i kutaku j ñoo lo'o ña nákaꝑ ma'ño m̃ni, naní ña isla‡ Patmos xa'a ña saxo'vi na yí'i.

¹⁰ Ta ñii kivi yóo ka j isla Patmos yó'o, ta kúu ña kivi domingo, ña kúu kivi yij noꝝ m̃i yó, ñivi na kándixa Jesucristo, ta Níma Ndios kixaꝑ ña noꝝ j, ta saꝑundixin ní m̃i ña yí'i. Ta saá xini so'o j to'on ña kixi chí saꝑa j, ta ndeé ní ñika'an ña, ndatán yóo ña ndá'yi tón trompeta, saá ñixiyo ña. ¹¹ Ta ñika'an ña xí'in j to'on yó'o, káchí ña saá:

—Yí'i naníj Alfa xí'in Omega, chi to'on yó'o káchí ña yí'i kúu taꝑa ta xa táku nda kivi noꝝ, ta tá

† **1:8** “Alfa” kúu kivi letra ñanoꝝ alfabeto to'on griego, ta “Omega” kúu kivi letra sondí'í alfabeto yó'o. ‡ **1:9** To'on “isla” kóni kachí ña xa'a ño'o yichí, ta takui m̃ni xino nduu ndi'i rá ña.

kixaā kivi sondí'í, ta tákū kā i. Ta vitin xinī ñó'ó taa ún to'on ña ká'an̄ xa'ā ña sanativī i noo ún vitin, ta ti'ví ún to'on yó'o ko'on̄ ña ux̄ā ñoo nda'ā nivi na kándixā yi'i, na kúu na nákutá'an̄ ñoo mī na xa'ā ña kisa ká'no na yi'i. Uxā ñoo yó'o ñó'o ña estado Asia, naní ña Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, xí'in Laodicea —káchí to'on ña xinī so'o i.

¹² Ta saá nandikó koo i ña koto i yu kúu nivi ká'an, ta xinī i ux̄ā candelero kaa ña kúu nina oro. Ta noo ña ux̄ā kaa yó'o nándoso ux̄ā ño'o xixi. ¹³ Ta ma'ño noo yíta ux̄ā candelero kaa yó'o, xinī i ñii ta ñíndichi, ndatán kaa ñii nivi saá kaa ra. Ndíxin ra ñii tikoto káni ní, tãda xa'ā ra xaa noo tikoto yó'o. Ta ta ñíndichi yó'o nó'ni kándiká ra xí'in ñii ña kúu nina oro. ¹⁴ Ta yisī sijn̄ i ra kúu ña yaa ní. Ndatán yoō kach̄i yaa ní saá yoō yisī sijn̄ i ra. Ta nduch̄u noo ra yé'e ní ña: ndatán yé'e ño'o ña xixi saá yé'e nduch̄u noo ra. ¹⁵ Ta xa'ā ta yó'o livi yé'e ña, ndatán laton yé'e kaa ñabronce ña sakán keē nixixi ta ndundii ndino'o ña, tãda livi kā ví yé'e kíndoo ña, saá yoō xa'ā ra. Ta ndeé ní ní'i káyi to'on̄ nika'an̄ ra, ndatán kúu noo kóyo kua'ā ní takuii noo námi síkón ní, saá kuū nika'an̄ ra. ¹⁶ Ta nda'ā kua'á ta nika'an̄ yó'o, yoō ux̄ā k̄imi, ta yu'u ra keta ñii espada ña sijn̄ ní ovi saá xiiña yu'u. Ndatán ndeé yé'e ño'o ma'ño ndivi saá yé'e noo ta ta ñíndichi yó'o.

¹⁷ Tá xinī i tayó'o, ta nakava i xa'ā ra, ta k̄indoo i ndatán yoō ñii ta nixi'i. Ta saá ch̄inoo ra nda'ā kua'á ra sata i, ta nika'an̄ ra saá xí'in i:

—On kuyi'ví ún, chi yi'i kúu ta ta xa tákū nda kivi noo, ta tá kixaā kivi sondí'í, ta tákū kā i.

18 Yí'j kúu ɬaa ɬa ndixa táku. Níxi'j j, ta natakú j, ta vitin táku j, ta ndi'i saá kivi ña vaxi táku ka j. Kómí j ndayí noo ndee ña xá'ni nivi, ta kómí j ndayí noo ña naní Hades noo xá'nda chiño ndee yó'o —káchí ra xí'in j.

19 Ta nika'an ka ra xí'in j, káchí ra saá:

—Taa ún noo tutu xa'a ndi'i ña xa xini ún, ta taa ún xa'a ndi'i ña kúndivi vitin, ta taa ún xa'a ndi'i ña vaxi ta kúndivi ña. 20 Ta vitin ndato'on j xí'in ún xa'a ña uxá kimi xí'in uxá candelero kaa ñaoro, ta noo ñakaa oro yó'o nándoso uxá ño'o ña xixi, chi on ɬa'an kundaa ini ún yukia kóni kachí ña. Uxa kimi tí xini ún noo yoo nda'a kua'á j, ñayó'o ká'an xa'a uxá naángel na ndaa nivi na kándixa yí'j na táku uxá ñoo. Ta uxá candelero kaa ñaoro noo nándoso ño'o xixi ká'an ña xa'a nivi na kándixa yí'j, ta táku na uxá ñoo yó'o, ta nákutá'an na ñoo mii na xa'a ña kisa ká'no na Ndios —káchí ra xí'in j.

2

*Jesucristo ndato'on ra to'on yó'o
xí'in nivi nañoo Éfeso na kándixa ña'a*

1 Ta nika'an ka ra xí'in j, káchí ra saá:

—Taa ún noo tutu to'on yó'o ña ko'on ña nda'a ñaángel ña ndaa nivi na kándixa yí'j ta nákutá'an na ñoo Éfeso ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'j kúu ɬaa ɬa kómí uxá kimi nda'a kua'á j, ta yí'j kúu ɬaa ɬa xika ma'ño uxá candelero kaa ñaoro noo nándoso uxá ño'o xixi, ta ká'an j xí'in ndó'ó, nivi nañoo Éfeso na kúu na kándixa yí'j, ta káchí j xí'in ndó saá: 2 Xa xini j xa'a ndi'i ñava'a ña ké'é ndó, ta xini j ndee ní kisa chiño

ndó noo i, ta xini i va'a kúndeé ndó xí'in ña yo'vi ní xó'vi ndó. Ta xini i ndí on vása kúsi i ini ndó xini ndó nivi na on vá'a ké'é. Ta xini i ndí xa xito ndoso ndó nivi na ká'an xa'a mji kúu na naapóstol, ta on sivi naapóstol ndino'o kúu na. Ta saá kunda i ini ndó ndí nivi vatá kúu nayó'o. ³ Vará yo'vi ní xó'vi ndó xa'a ña kándixa ndó yi' i, ta ndixa kúndeé ndó xí'in ña xó'vi ndó, ta on vása sándakoo ndó yich i. ⁴ Ta saá ni, yóo ñii kuachi ndó noo i. Saá chi vitin salo'o ní kí'vi ini ndó xini ndó yi' i, ta on vása yóo ini ndó ndatán nijiyó ña si'na, chi kivi sakán kixá'a ndó kándixa ndó yi' i, ta ndeé ní ndixa niki'vi ní ini ndó xini ndó yi' i saá. ⁵ Xini ñó'ó kunda i ini ndó ndí xa nasama ní ini ndó. Ta va'a naká'an ndó kivi ña sakán kixá'a kándixa ndó yi' i, ta ndixa ví niki'vi ní ini ndó xini ndó yi' i saá. Ta vitin va'a ndukú ndó ña nandikó ini ndó, ta tuku kuki'vi ní ini ndó koni ndó yi' i, ta tuku ke'é ndó ñava'a ñii ki'va ndatán ke'é ndó kivi noo kixá'a ndó kándixa ndó yi' i. Tá on xiin ndó nandikó ini ndó saá, ta kixaa i ta kindaa i candelero ka ñaoro ña ká'an xa'a ndó'ó, nivi na kándixa yi' i, ta on kundichi ka ña noo ñíndichi ña. ⁶ Ta saá ni, yóo ñava'a ké'é ndó ña kúu ña kúsi ní ini i xini i, chi ndó'ó ndixa saa ini ndó xini ndó ña on vá'a ké'é nivi na ndikon yich i ta Nicolás, ta ñii káchi yóo yi' i xí'in ndó ña saa ini i xini i ña on vá'a ké'é nayó'o. ⁷ Ndó'ó, nivi na yóo so'o, ná chikaa so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Nima Ndios xí'in ndi'i nivi na kándixa yi' i, na táku ku'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndi'i nivi na kúndeé noo ndee ña on vá'a, chi on vása sandakoo na yich i, ta nda'a nayó'o taxi i kaxi na ku'i tí koon nda'a yiton tón

táxi kutaku na ndi'i saá kivi ña vaxi. Yiton yó'o yoo nó ma'ño ndi'i yiton tón yíta noo yoo ndi'i ña livi va'a, noo yoo Ndios" —káchí Jesucristo.

*Jesucristo ndato'on ra to'on yó'o
xí'in ñivi naño Esmirna na kándixa ña'a*

⁸ Tuku ñika'an ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún noo tutu to'on yó'o ña ko'on ña nda'a ñaangel ña ndaa ñivi na kándixa yi'i, ta nákutá'an na ñoo Esmirna ña kisa ká'no na Ndios: "Yi'i, káchí xi'in ñivi yó'o saá: Yi'i kúu ta ta xa táku nda kivi noo, ta tá kixa kivi sondí'í, ta táku ka i. Yi'i kúu ta ta ñixi'i, ta nataku i, ta táku i vitin. ⁹ Yi'i xini yukiá ndeé ní yo'vi xo'vi ndó, ta xini ndí nandá'ví kúu ndó, chi on koó ñakuíká kómí ndó. Ta saá ni, Ndios káchí ra ndí ndó'ó kúu ñivi nakuíká ní. Ta xini ndí yoo ñivi na ká'an ña on vá'a xa'a ndó. Nayó'o ká'an na ñavatá, káchí na ndí mji na kúu najudío na ndíkõn yichi Ndios, ta on sivi ñanda kúu ña ká'an na, chi nayó'o ndíkõn na yichi ñanímã ndiva'a ká'no ña ñani Satanás.

¹⁰ Ta ndó'ó, on kuyi'ví ndó noo ña kixa yo'vi ní xo'vi ndó. Chi yoo ñivi na kasa ndivi ña kóni ñanímã ndiva'a ká'no Satanás, ta ñivi yó'o tiin na sava ndó'ó, ta taan na ndó'ó ini ve'e ka. Ña xo'vi ndó yó'o kúu ña koto ndoso ndó'ó án ndixa kándixa ka ndó yi'i, ta uxu kivi xo'vi ndó saá. Ta yi'i ká'an xi'in ndó on sandakoo ndó yichi i, ta xí'in ña ndino'o ini ndó ná kándixa ka ndó yi'i nda kixa kivi ña kivi ndó. Ta saá naki'in ndó ñava'a ñoyívi ñino, chi yi'i taxi i ña kutaku ndó xí'in i ndi'i saá kivi. ¹¹ Ta ndó'ó, ñivi na yoo so'o, ná chika so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Nímã

Ndios xí'in ndi'i ñivi na kándixa yí'i, na táku kuá'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndi'i ñivi na kundeé ñoo ndee ña òn vá'a, chi òn vása sandakoo na yichí'i, ñivi yó'o òn kivi na ñoo Ndios, vará kivi na ta ndi'i xa'a yíkí koñu na ñoyívi ñoo ño'o" —káchí Jesucristo.

*Jesucristo ndatq'on ra to'on yó'o
xí'in ñivi nañoo Pérgamo na kándixa ña'á*

¹² Ta ñika'an ka ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún to'on yó'o ñoo tutu ña ko'on ña nda'a ñaángel ña ndáa ñivi na kándixa yí'i ta nákutá'an na ñoo Pérgamo ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'i ká'an i xí'in ñivi yó'o, káchí i saá: Yí'i kúu ta ta kómí espada ña sijn ní ovi saá xiiña yu'u. ¹³ Ta yí'i xini i ndí ndó'ó táku ndó ñoo ñoo xa'nda chiño ñanímá ndiva'a ká'no Satanás. Ta saá ni, nda ñii kivi òn vása ní-sandakoo ndó ña kándixa ndó yí'i. Nixiyo ñii tatá'an ndó taAntipas, ta xí'in ña ndino'o ini ra ñika'an ra to'on ña ndaa xa'ai, ta xa'a ñayó'o xa'ni na ra ñoo ndó ñoo xa'nda chiño ñanímá ndiva'a ká'no Satanás. Vará xini ndó ndí nixi'i taAntipas yó'o xa'a ña kándixa ra yí'i, ta ndó'ó òn vása ní-sandakoo ndó ña kándixa ndó yí'i. ¹⁴ Vará xito i yóo ñava'a ní ké'é ndó, ta saá ni, yóo lo'o kuachi ndó ñoo i. Saá chi yóo ñivi na nákutá'an xí'in ndó ñoo kisa ká'no ndó Ndios, ta ñivi yó'o òn xjin na sandakoo na yichí yatá, chi ké'é ka na ña òn vá'a. Ñii ki'va saá ndatán ke'é taBalaam kuyá xina'á, saá ké'é ñivi yó'o. TaBalaam yó'o ñika'an ra xí'in taBalac ndasaá kuchiño sandá'vi ra nañoo Israel. Ta saá chu'u ra nañoo Israel ña nakava na kuachi, chi xixi na ña sóko ñivi

noo kuꞑ'a ní ñaídolo án ñaimagen, ña on sivi Ndios ndino'o kúu. Ta chu'u ra nataꞑa ña niki'vi na kuꞑchi xí'in náña'a ná on sivi ñásí'í na kúu. Ta chu'u ra náña'a ña niki'vi ná kuꞑchi xí'in taꞑa ta on sivi yiꞑ ná kúu. ¹⁵ Ta xito i yoo inka ña on vá'a ké'é sava ndó'ó, chi on xiꞑn ndó sandakoo ndó yichꞑ ña on vá'a ña sáná'a nivi na ndikꞑn yichꞑ ta Nicolás. ¹⁶ Ta xa'a ña on vá'a yó'o, xini ñó'ó nandikó ini ndó, ta sandakoo ndó yichꞑ on vá'a, ta tuku ndixa kasa ndivi ndó ña kóni Ndios. Tá on xiꞑn ndó ke'é ndó saá, ta yaꞑchi ní xaꞑ i xí'in espada ña kéta yu'u i, ta saá saxo'vi i ndó'ó, nivi na on xiꞑn sandakoo yichꞑ ña on vá'a. ¹⁷ Ta ndó'ó, nivi na yoo so'o, ná chikaꞑ so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Níma Ndios xí'in ndi'i nivi na kándixa yi'i, na táku kuꞑ'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios. Ndi'i nivi na kundeé noo ndee ña on vá'a, chi on vása sandakoo na yichꞑ i, ta taxi i ña kuxu na siꞑa va'a ña yoo se'é. Siꞑa va'a yó'o naní ña maná ña kee ñoyívi ñino. Ta taxi i ñii yuu yaa nda'a ñii ñii nivi yó'o, ta noo yuu yaa yó'o ka'yi kivi na ña xaá. Ta nda ñii inka nivi on kundaa ini na yu kúu kivi xaá ñii ñii na, chi ndasaá kuiti ñii laá mi na kundaa ini na yu kúu kivi xaá kómí na” —káchí Jesucristo.

*Jesucristo ndato'on ra to'on yó'o
xí'in nivi nañoo Tiatira na kándixa ña'a*

¹⁸ Tuku yichꞑ nika'an ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún noo tutu to'on yó'o ña ko'on ña nda'a ñaángel ña ndaa nivi na kándixa yi'i ta nákutá'an na ñoo Tiatira ña kisa ká'no na Ndios: “Yi'i, taꞑa ta ká'an xí'in ndó kúu Sa'ya Ndios, ta nduchꞑ noo i yé'e ña ndatán yé'e ño'o xixi.

Ta ndatán yé'e kaa kuáán ñabronce, ña sakan nnyakón na nduu yé'e, saá yé'e xa'a i. Ta ká'an i xí'in ndó to'on yó'o: ¹⁹ Xínij ndi'i ñava'a kisa ndivi ndó. Xínij ndí ndixa kí'vi ní ini ndó xini ndó yí'i, ta kí'vi ini ndó xini ndó natá'an ndó. Ta xínij va'a kándixa ndó yí'i, ta va'a kisa chiño ndó noo i. Ta xínij ndí kúndeé ndó xí'in ña yo'vi xó'vi ndó, ta on vása sándakoo ndó yichij, ta vitin kisa ndivi ndó ku'a a ní ka ñava'a noo ña si'na ke'é ndó. ²⁰ Ta saá ni, ndiso ndó kuachi chi yoo ña on vá'a xínij ké'é ndó. Chi xito ndó ña on vá'a ké'é ñii ña'a ña vatá ña yoo xí'in ndó, ta on vása sási ndó noo ñáyó'o, ni on vása ká'an ndó xí'in ña xa'a ña on vá'a ké'é ña. Ñaña'a yó'o ká'an ña xa'a mji ña ndí kúu ña profeta ña ká'an ndoso to'on Ndios, ta on sivi ñandaa kúu to'on ká'an ña, chi ña sándá'vi nivi kúu ña. Ta ñii kiva ndatán ña Jezabel sándá'vi ña nivi kuja xina'a, saá sándá'vi ñáyó'o nivi na kúu na kisa chiño noo i vitin. Saá chi chú'u ña nataa ña kivi na kuachi xí'in inká ña'a ña on sivi ñásí'í na kúu, ta chú'u ña náña'a ña kivi ná kuachi xí'in inká ta ta on sivi yij ná kúu. Ta chú'u ña nivi ña kuxu na ña nisoko inká nivi noo ku'a a ní ñaidolo án ñaimagen ña on sivi Ndios ndino'o kúu. ²¹ Ta yí'i, xa xindati i ku'a a ní kivi xa'a ña nandikó ini ñaña'a yó'o, ta xindati i ña sandakoo ña yichij on vá'a ndikon ña, ta on vása ní-xiin ña sandakoo ña kuachi ña, ña kúu ña kí'vi ña xí'in ku'a a ní ta. ²² Ñakan taxi i ña kukomí ñáyó'o ñii kue'e ndeé, ta xa'a kue'e yó'o nakava ña noo xito ña. Ta nivi na ndikon yichij ña, ta ñii kiva ké'é na ña on vá'a yó'o, tá on xjin nayó'o nandikó ini na,

ni ɔn xiin na sandakoo na ña ɔn vá'a ké'é na, ta yi'i saxo'vi níi ñivi yó'o. ²³ Ta ñivi na kúu sa'ya ñáyó'o, yi'i taxi ña takué'e na nda kivi na. Ta saá ndi'i ñivi na kándixa yi'i ta nákutá'an na kisa ká'no na Ndios, kundaa ini nayó'o ndí yi'i kúu ɬa ɬa xini va'a ndasaá yoo ini ñivi xí'in ndasaá yoo ña xani siní na. Ta saá cha'vi ñii ñii ñivi ndatán yoo ña va'a án ña ɔn vá'a ke'é na. ²⁴ Ta yoo inka to'on ká'an xi'in ndó'ó naño Tiatira, ndó'ó na kúu ñivi na ɔn vása kándixa ña ɔn vá'a ña saná'a ñaña'a vatá yó'o, ni ɔn vása ní-xiin ndó sakuá'á ndó ñandichí vatá ña ñó'o se'é, ña kaku níma ñandiva'a ká'no Satanás. Ká'an xi'in ndó'ó, ñivi na ndixa kándixa yi'i ndí ɔn koó ka inka chiño yo'vi taxi kasa ndivi ndó. ²⁵ Ta ndasaá kuiti ñáyó'o xini ñó'ó ke'é ndó: ɔn sandakoo ndó yichi, ta kandixa ka ndó yi'i anda kixaa kivi ndikó. ²⁶ Ndi'i ñivi na kundeé noo ndee ña ɔn vá'a, chi ɔn vása sandakoo na yichi, ta kisa ndivi na ña kóni ndi'i saá kivi, ta saá taxi nda'a ñivi yó'o ndayí ña ka'nda chiño na noo ndi'i ñivi na ndóo ndi'i saá ñoyívi. ²⁷ Ndatán yoo ndayí ña taxi Yivá Ndios nda'a, saá koo ndayí ña taxi nda'a ñivi yó'o ña ka'nda chiño na noo ñivi ndi'i saá ñoo. Ta taxi nda'a na ñii ka ña yoo ndatán yoo yiton kani, ta xí'in ka yó'o ndee ní ka'nda chiño na noo ñivi. Ta ndatán ka yó'o kómí ña ndee ña sakuáchi válí ña kisi ño'o, saá koo ndee ña kukomí ñivi yó'o ña sandi'i xa'a na ñivi na ɔn xiin sandakoo yichi ña ɔn vá'a. ²⁸ Ta yi'i, ndatán yoo kimi náye'e xitaan saá yoo yi'i, ta ndi'i saá kivi yoo xi'in ñii ñii ñivi yó'o na ɔn vása ní-sandakoo na yichi. ²⁹ Ta ndó'ó, ñivi na

yóo sọ'o, ná chikaḅ sọ'o ndó tọ'on yó'o ña ká'an Níma Ndios xí'in ndi'i ñivi na kándixa yi'i, na táku kuḅ'a ñoo ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios" —káchí Jesucristo.

3

*Jesucristo ndatọ'on ra tọ'on yó'o
xí'in ñivi nañoo Sardis na kándixa ña'a*

¹ Saá tuku ñika'an ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún nọọ tutu tọ'on yó'o ná ko'on ña nda'a ñaángel ña ndáa ñivi na kándixa yi'i ta nákutá'an na ñoo Sardis ña kisa ká'no na Ndios: "Yi'i kúu i ta kómí uxá níma Ndios, ta ní'i uxá kimi yé'e. Xíni i ndasaá yóo ndi'i ña ké'é ndó. Vará inka ñivi ká'an na xa'a ndó kúu ndó ñivi na va'a táku, chi yóo kuḅ'a ní chiño va'a ké'é ndó, ta yi'i ká'an i xí'in ndó ndí yóo ndó ndatán yóo ñivi na ñixi'i nọọ yi'i, chi on vása ndixa ndino'o ini ndó ndíkọn ndó Ndios. ² ;Nakáxín va'a ini ndó!, ta chikaḅ ndó ndee, ta xí'in ña ndino'o ini ndó kundíkọn ndó Ndios, ta xí'in ndino'o ini ndó kasa ndivi ndó ñava'a ña kóni Ndios. Chi xíni i ndí chiño ña ké'é ndó, kúmanj ka ña, saá chi on ta'an ke'é ndó ñava'a ndatán kóni Ndios. ³ Naká'an ndó xa'a ña sakuá'a ndó kivi sakan kixá'a ndó kándixa ndó yi'i. Nandikó ini ndó ta ko'on ndó yichi Ndios. Tá on vása chikaḅ sọ'o ndó tọ'on ká'an i xí'in ndó, ta saá ñii kama kixaḅ i nọọ ndó. Ndatán kixaḅ taku'ná, kivi on vása ndáti ndó, saá kixaḅ i ta kasa nani i xa'a kuḅchi ndó. ⁴ Ta saá ni, yóo sava ndó'ó nañoo Sardis na ndixa kándixa yi'i, ta va'a kisa ndivi ndó chiño nọọ Ndios, ta on vása ké'é ndó ña on vá'a. Ta yóo ndó ndatán yóo ñivi na

nda lo'o on vása ní-kukini tikoto yaa ndixin na. Ñoyívi ñino kukomí ndó ndayí ña kaka ndó xí'in i ta kundixin ndó tikoto yaa, chi ñayó'o kúu ya'vi ndó xa'a ña ke'é ndó ña kóni Ndios. ⁵ Ndi'i ñivi na kundeé noo ndee ña on vá'a, nayó'o kundixin na tikoto yaa ñoyívi ñino, ta on kindaa i kivi na noo tutu yii, noo xa ka'yi i kivi ñivi na kutaku xí'in i ndi'i saá kivi. Ta xa'a ñivi yó'o, yi' i ka'an ndoso i noo Ndios ta ka'an ndoso i noo ndi'i naángel, ka'an i, kachí i saá: Ñivi yó'o kúu na kutaku xí'in yi' i, kachí i xa'a na. ⁶ Ta ndó'ó, ñivi na yóo so'o, ná chikaa so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Níma Ndios xí'in ndi'i ñivi na kándixa yi' i, na táku ku'a ní ñoo, ta nákutá'an na ña kisa ká'no na Ndios" —káchí Jesucristo.

*Jesucristo ndato'on ra to'on yó'o
xí'in ñivi nañoo Filadelfia na kándixa ña'a*

⁷ Tuku ñika'an ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún noo tutu to'on yó'o ko'on ña nda'a ñaángel ña ndaa ñivi na kándixa yi' i ta nákutá'an na ñoo Filadelfia ña kisa ká'no na Ndios: "Yi' i, ta ká'an xí'in ndó, kúu Taa taYii taNdaa ndixa. Yi' i kómí i llave ña xikomí tarey David ña nakoná yé'é ña kivi ñivi ñoo Jerusalén. Ta yé'é ña nakoná i, nda ñii ñivi on kuchiño na nakasi na yé'é yó'o. Ta yé'é ña nakasi i, nda ñii ñivi on kuchiño na nakoná na yé'é yó'o. ⁸ Yi' i xini i ndi'i ñava'a kisa ndivi ndó. Ta noo ndó'ó xa nakoná i yé'é, ta nda ñii ñivi on kuchiño na nakasi na yé'é yó'o. Yi' i xini i ndí ndó'ó on vása kómí ndó ku'a ní ndee, ta saá ni, ndino'o ní ini ndó chikaa so'o ndó to'on i, ta on vása ká'an ndó on xini ndó yi' i. ⁹ Ta kóni i ña kundaa ini ndó yu

kúu ña ke'é i xí'in ñivi na on vá'a na kisa ndivi ña sán'a ñaníma ndiva'a ká'no Satanás. Navatá kúu ñivi yó'o chi ká'an na ndí kúu na najudío na ndíkõn yichì Ndios, ta on sivi ñandaã kúu ña ká'an na. Ta saá ñii kivi ña vaxi, yi'i ke'é i xí'in ñivi na vatá yó'o ña kuxítí na nõõ ndó'ó, ta saá ñivi yó'o kundaã ini na ndí kí'vi ní ini i xini i ndó'ó. ¹⁰ Xa xa'nda chiño i nõõ ndó ndí kündeé ndó xí'in ñayo'vi ta on sandakoo ndó yichì i, ta ndó'ó, ndixa xa kisa ndivi ndó to'on yó'o. Ta saá yi'i kundaã i ndó'ó nõõ ñayo'vi ní vaxi ña koto ndoso ndi'i ñivi na táku ñoyívi nõõ ño'o. ¹¹ Kóni i ña kundaã ini ndó ndí yachì ní ndikó i. Ta xa'a ñayo'o on sandakoo ndó yichì i ta ná kandixa ka ndó yi'i anda kixaã kivi ndikó i. Tá on ke'é ndó saá, ta inkã ñivi na on vása sándakoo ña kándixa na Ndios, nayó'o kuu na ñivi na naki'in ñava'a ñoyívi ñino, ta ndó'ó on naki'in ndó ñava'a yó'o. ¹² Ndi'i ñivi na kündeé nõõ ndee ña on vá'a, chi on vása sandakoo na yichì i, ta yi'i cha'vi i na xí'in ñava'a, chi ke'é i ña nduu na ñivi na xini ñó'ó ní ve'e ño'o Ndios ñoyívi ñino. Ndatán xini ñó'ó tón si'in tón veé ní ndíso ñii ve'e ká'no, saá koni ñó'ó na. Ta ndi'i saá kivi kutaku yatin na xí'in Ndios, ta ndã ñii kivi on kee na ve'e ra. Ta ñii ñii na, ka'yi i na xí'in kivi Ndios, ta taká'no kisa to'ó i, ta ka'yi i na xí'in kivi ñoo Jerusalén ña xaá, ña kúu ñoo Ndios ña kixi ñoyívi ñino, ta kixaã ña ñoyívi nõõ ño'o. Saá tuku ka'yi i na xí'in kivi mii i ña xaá. ¹³ Ta ndó'ó, ñivi na yóo so'o, ná chikaã so'o ndó to'on yó'o ña ká'an Níma Ndios xí'in ndi'i ñivi na kándixa yi'i, na táku ku'a ní ñoo, ta nákutá'an

na ña kisa ká'no na Ndios” —káchí Jesucristo.

*Jesucristo ndatɔ'on ra tɔ'on yó'o
xí'in ñivi nañoo Laodicea na kándixa ña'á*

¹⁴ Saá tuku ñika'ʼan ra xí'in ñi, káchí ra saá:

—Taa ún ñoɔ tutu tɔ'on yó'o ña ko'on ña nda'a ñaángel ña ndáa ñivi na kándixa yí'í ta nákutá'an na ñoo Laodicea ña kisa ká'no na Ndios: “Yí'í, ɬa ɬa ká'ʼan xí'in ndó, ñaní'í Ñandaa Ndixa, chí ɬa ɬa ká'ʼan ñandaa ndixa kúu'í, ta xí'in yí'í Ndios kisa va'a ra ndi'i ña yóo ñoyívi ñoɔ ño'o xí'in ndi'i ña yóo ñoyívi ñino. ¹⁵ Ta yí'í xíní'í ndi'i chiño ké'é ndó. Ta xíní'í ndí ndó'ó on vása va'a ké'é ndó, chí on vása yóo ndó ndatán yóo takuíí ñi'ní, ta ni on vása yóo ndó ndatán yóo takuíí vixin. ¡Va'a ní ka, ní kúu, táná koo ndó ndatán yóo takuíí ñi'ní án takuíí vixin!* ¹⁶ Ta vitin ndó'ó, ndatán yóo takuíí ñindiko, tá on vása yaşin ka, saá yóo ndó ñoɔ'í. Ta on vása yóo ndó ndatán yóo takuíí vixin, ni ndatán yóo takuíí ñi'ní. Ta xa'a ña yóo ndó saá, nduxan ñi ndó'ó yu'u'í. ¹⁷ Ndó'ó ká'ʼan ndó kúu ndó ñivi nakuíká ní, ta ká'ʼan ndó ndí xí'in ndee mji ndó ndukuíká ní ndó, ta on vása kisa maní ka nda ñii ña xíní ñó'ó nda'a ndó, káchí mji ndó. Ta on vása kúndaa ini ndó ndí kúu ndó ñivi nandá'ví na'á, ñivi na nda lo'o on koó ña xíní ñó'ó kómí, ñivi na yálá vichí, ñivi nakuáá nduchú ñoɔ kúu ndó. ¹⁸ Ñakán kía yí'í ká'ʼan ñi xí'in ndó ná sata ndó ñaoro ñoɔ'í, oro ña kúu nina mji ndino'o, oro ña xa'mi na xí'in ño'o xíxi ña ndundii ndi'i mji ña.

* **3:15** Takuíí ñi'ní kúu ña xíní ñó'ó yó ña chindeé yó ñivi na ndeé ndó'o, ta takuíí vixin kúu táva'a ko'o yó.

Ta saá nduu ndó n̄ivi nakuíká ndino'o. Ta ká'an̄ i xí'in ndó ná sata ndó noō i tikotō yaa kundixin ndó ña nakasi ndó ñayálá ndó ña on̄ kuka'an̄ ka noō ndó. Ta ká'an̄ i xí'in ndó ná sata ndó noō i t̄at̄an̄ ña chikāā ndó nduch̄u noō ndó ña kuchiño va'a koto ndó. ¹⁹ Saá ká'an̄ i xí'in ndó chi to'on̄ yo'v̄i ká'an̄ i xí'in ndi'i n̄ivi na kúu na kí'vi ní inī i xinī i, ta táxī i ña xo'v̄i nayó'o xa'ā ña nandikó ini na ta ko'on̄ na yich̄i va'a. Ta vitin ndó'ó, xinī ñó'ó nandikó ini ndó noō ña on̄ vá'a ké'é ndó, ta sandakoo ndó ña. Ta xí'in ña ndino'o ini ndó kundik̄on̄ ndó Ndios. ²⁰ Koto ndó! Yī i kúu t̄a t̄a ñíndichi yé'é ndó, ta kánā i ndó'ó. Ta ndó'ó, tá xinī so'o ndó ña kánā i ndó'ó, ta nakoná ndó yé'é, ta ka'an̄ ndó xí'in̄ i k̄i'vī i ini ve'e ndó, ta saá yī i k̄i'vī i, ta kuxū i xí'in ndó, ta ndó'ó kuxu ndó xí'in̄ i. ²¹ Ndi'i n̄ivi na kundeé noō ndeē ña on̄ vá'a, chi on̄ vása sandakoo na yich̄ī i, ta yī i taxī i ña koo na xí'in̄ i ñoyívi n̄ino ña ka'nda chiño na xí'in̄ i. Saá chi yī i xa kundeé̄ i noō ndeē ña on̄ vá'a, ta Yivá̄ i Ndios taxī i ra nda'ā i táyī yī i tón to'ó ká'no ñoyívi n̄ino noō yóō i xá'nda chiñō i xí'in ra. ²² Ndó'ó, n̄ivi na yóo so'o, ná chikāā so'o ndó to'on̄ yó'o ña ká'an̄ Nímā Ndios xí'in ndi'i n̄ivi na kándixa yī i, na tákū kua'ā ní ñoo, ta nákutá'an na kisa ká'no na Ndios" —káchí Jesucristo.

4

*To'on̄ yó'o ká'an̄ xa'ā
ndasaá kisa ká'no na Ndios ñoyívi n̄ino*

¹ Tá ndi'i n̄ika'an̄ Jesucristo ñayó'o, ta xinī i ñii yé'é nóná ña ñoyívi n̄ino, ta xinī so'ō i m̄ii tuku ndusu ña si'na xinī so'ō i tá noó, ña yóo ndatán

yóo ndusu tón trompeta, ta kixi to'on nika'an ña xí'in i, káchí ña saá:

—Na'a, ndaa ún nino yó'o, ta saná'a i yó'ó ña kundivi kivj vaxi —káchí ña xí'in i.

² Ta xandikon mií saá Níma Ndios kixaa ña noo i, ta sakundixin ní mji ña yi'i, ta xa'a ñayó'o nativi noo i xini i ñii táyi yji tón to'ó ká'no ñoyivi nino, ta xini i ña yóo noo táyi yó'o. ³ Yé'e ndi'i mji ña ndátán yé'e táxa yuu livi ña naní jaspe án diamante. Ta ñii saá tuku yé'e táxa ña ndátán yóo yuu livi ña kuá'á ña naní cornalina án rubí. Ta xini i ñii ñakuá'nkú, xino nduu ña táyi yji tón to'ó ká'no yó'o. Ñakuá'nkú yó'o yé'e táxa ña ndátán yé'e táxa yuu livi ña kuí, ña naní esmeralda. ⁴ Ta noo yóo táyi yji tón to'ó ká'no yó'o xino nduu oko komi táyi tón ná'no tón to'ó, noo ndoo oko komi nataa xikuá'a na kómí ndayi. Ta naxikuá'a yó'o ndixin na nina tikoto yaa, ta sini ñii ñii nayó'o kánoo ñii corona ñaoro. ⁵ Ta noo táyi yji tón to'ó ká'no ñíndichi ma'ño nayó'o, kee kuá'a ní ña yé'e nátaxa, ta mji yó'o káku ña ní'i ndá'yi savj. Ta mji yó'o vaxi ña ndeé ní síso ní'i. Ndátán ní'i síso ká'an kuá'a ní nivi, saá vaxi ña. Yatin noo yóo táyi yji tón to'ó ká'no yíta uxá ño'o xixi, ta uxá ño'o xixi yó'o ká'an ña xa'a ña kuu uxá níma Ndios. ⁶ Ta saá tuku yatin noo ñíndichi tón táyi yji tón to'ó ká'no, yóo ñii xiiña ña kaa ndátán kaa yoso ndíka, ta ndátán kaa noo takuí mni saá kaa noo ña, chi yoso yó'o yé'e ña ndátán yé'e yuyu yé'e ña tívi xito yó nda inka tá'ví sata ña.

Ta yatin ní noo ñíndichi táyi yji tón to'ó ká'no xino nduu komi ñatáku. Ta komi ñatáku yó'o,

nina nduchụ ọọ yóo ndi'i xiiña ña, ña kúu kándíká ña xí'in sata ña. ⁷ Ta ñii ñii ña kọmị tákụ yó'o, síín ní ná'a ñii ñii ña. Ta ñanọó tákụ yó'o, ndatán káa tíleón, saá káa ña. Ta ñaovị tákụ, ndatán káa tísindikị chée, saá káa ña. Ta ñaunị tákụ, ndatán káa ọọ ọa, saá káa ọọ ña. Ta ñakọmị tákụ, ndatán yóo ọaşin tí ndáchí, saá yóo ña. ⁸ Ta ñii ñii ña kọmị tákụ yó'o kómí ña iño ndixin ña. Ta ndi'i saá xiiña mịi ña, ọanda ñii ñii ndixin ña, nina nduchụ ọọ kúu ña. Ta ndi'i saá ndiví ñoó, ña kọmị tákụ yó'o kása ká'no ña Ndios, ta nda lo'o ọn vása xíkuiin ña ká'an ña ọ'on yó'o, káchí ña saá:

¡Taa yi, ọa yi, ọa yi kúu Ndios!

¡Taa ọa kómí ndi'i nde ọ kúu Ndios!

Ndios kúu ọa ọa xa tákụ nda kivi ọó,

ta tákụ ra vitin, ta tákụ ra ndi'i saá kivi ña vaxi, káchí ña kọmị tákụ, ká'an ña xí'in Ndios.

⁹ Ña kọmị tákụ yó'o ọn vása sándakoo ña kása ká'no ña Ndios, ta kása ọ'ó ní ña ra, ta ká'an ña xí'in ra: “Táxa'vi ní ún, Ndios, yó'ó kúu ún ọa ọa yóo ọọ táyi yi tón ọ'ó ká'no, ta yó'ó kúu ún ọa ọa xa tákụ nda kivi ọó, ta tákụ ún vitin, ta tákụ ka ún ndi'i saá kivi ña vaxi”, káchí ña kọmị tákụ. ¹⁰ Ta ñii ñii yichị ña kọmị tákụ yó'o ká'an ña ọ'on ña kása ká'no ña Ndios, ta na okọ kọmị nataa xikuá'a na ndóo yatin, kúxítí na ta kása ká'no na Ndios, ọa ọa yóo ọọ táyi yi tón ọ'ó, ta kúu ra ọa ọa tákụ ndi'i saá kivi. Ta sịni ñii ñii naxikuá'a yó'o kánóo ñii corona ñaoro, ta tíin na corona ña kánóo sịni na, ta chíso na ña ọọ Ndios, ọa yóo ọọ táyi yi tón ọ'ó ká'no, ta ká'an na xí'in Ndios, káchí na saá:

11 Tata Ndios, ñii laá yó'ó kúu Taa taKá'no noo yó,
 ta ñii laá mii ún kúu ta ndáya'ví naki'in ndi'i ñato'ó xí'in ndi'i ndee va'a,
 chi ñii laá yó'ó kúu taa ta kisa va'a ndi'i ña yóo ndi'i saá ñoyívi.
 Ndatán chitóni mii ún saá kisa va'a ún ña, ta saá yóo ña,
 ká'an naxiku'a xí'in Ndios ta yóo noo táyi yii tón to'ó ká'no.

5

Tò'on yó'o ká'an xa'a ña xini taJuan ñii tutu ña ñitivi ndaa

¹ Ta saá xini ñii nomi tutu ña ñitivi ndaa, ña yóo nda'a kua'á taa ta yóo noo táyi yii tón to'ó ká'no. Ta ndi'i noo tutu yó'o, ta ndi'i sata ña, kómí ña ku'a'á ní to'on ña ñika'yi. Ta ña ñii nomi tutu yó'o, uxá xiiña ndási ña xí'in ñima kisín válí. ² Ta xini ñii ñaángel ña kómí ndayí ká'no, ta xí'in ndi'i ndee ña ñika'an ña, ñinda'ka to'on ña, káchí ña saá:

—¿Yu kúu taa taká'no ta kómí ndayí nakoná ra ñii ñii ña ñima kisín ndási tutu yó'o? —káchí ñaángel.

³ Ta on koó nda ñii na ní-kuchiño nakoná tutu yó'o, ni nda ñii na ní-kuchiño koto na ña ñika'yi noo ña. On koó nayó'o, ni ndi'i saá ñoyívi, ni tixin ño'o, on koó nda ñii na ní-kuchiño. ⁴ Ta saá kuchuchú ní ini ñi, ta xaku ní ñi, chi on koó nda ñii na kómí ndayí ña nakoná na tutu yó'o, ni on koó na kómí ndayí koto na ña ñika'yi noo tutu yó'o.

⁵ Ta ñii ɬaa ɬatá'an na ɔkɔ kɔmɪ naxikua'a na yóo yó'o nika'an ra xí'in i:

—On kuaku ní ka ún chi yó'o yóo ɬaa ɬa naní “TíLeón tí xá'nda chiño noo ñaño Judá”, ta ɬayó'o kómí ra inka kivi ra naní ra “Sa'ya ñani síkuá ɬarey David.”* Ta ɬayó'o xa kundeé ra noo ñandiva'a ká'no, ñakán kómí ra ndayí ña nakoná ra ñii ñii noo ndási xí'in ñima kisín ña ndási uxá xiiña nomi tutu yó'o —káchí ra xí'in i.

⁶ Ta saá xini i ñii Ndikachi,† ñíndichi rí yatin siin táyi yii tón to'ó ká'no. Táyi yó'o ñíndichi nó ma'ño kɔmɪ ñatáku xí'in na ɔkɔ kɔmɪ nataa naxikua'a. Ta Ndikachi yó'o ná'a rí ndatán ná'a tí nixi'i nisokɔ nivi noo Ndios. Uxa kúu ndiki rí, ta uxá kúu nduchú noo rí. Ta uxá nduchú noo rí kúu ña kóni kachí xa'a uxá nima Ndios ña xa ti'ví ra kuá'an ña ndi'i saá ñoo ñoyívi yó'o. ⁷ Ta Ndikachi yó'o nixaá rí noo ɬaa ɬaKá'no, ɬa yóo noo táyi yii tón to'ó ká'no, ta tíyó'o ki'in rí nomi tutu ña yóo nda'a kua'á ra. ⁸ Tá ki'in rí nomi tutu yó'o, ta ña kɔmɪ táku xí'in ndi'i na ɔkɔ kɔmɪ nataa xikua'a xikuxítí ndi'i na noo Ndikachi yó'o. Ñii ñii na ní'i na ñii tón arpa, ta ñii ñii na ní'i na ñii kɔ'o ñi'ma ñaoro noo ñó'o xuxa va'a ña támi ní xá'an. Ta ñi'ma xuxa va'a ká'an ña xa'a to'on ña ká'an nivi nayii xí'in Ndios. ⁹ Ta saá ña kɔmɪ táku xí'in ndi'i na ɔkɔ kɔmɪ nataa naxikua'a xita na yaa yii ña xaá ña kisa ká'no na Ndikachi xí'in to'on yó'o:

* **5:5** Ovi kivi yó'o ká'an ña xa'a Jesucristo. † **5:6** Ndikachi yó'o kóni kachí ña xa'a Jesucristo, chi ndatán yóo ndikachi lo'o ña nisokɔ nivi noo Ndios xina'á, xa'a ña kasa ká'no ini ra xa'a kuachi na, saá yóo Jesucristo.

Yó'ó kómí ún ndayí tiin ún nomi tutu yó'o.
 Yó'ó kómí ún ndayí ña nakoná ún ña ndási tutu
 yó'o.

Saá chi n̄isok̄o xí'in m̄ji ún n̄oq̄ Ndios,
 ta s̄atakué'ē na yó'ó, ta n̄ixi'ì ún.

Ta xí'in n̄ij̄i ún ña n̄ix̄ita, cha'vi ún xa'ā kuachi
 ndi'i n̄ivi, ña kuchiño na nduu na sa'ya
 Ndios.

N̄ivi na cha'vi ún xa'ā, kúu na k̄ixi ndi'i saá ñoo
 válí án ñoo ná'no ndi'i saá xiiña n̄oq̄ ño'o.

Ta kúu na ndi'i saá n̄oq̄ n̄ivi ñoyívi, ta ká'an na
 ndi'i saá n̄oq̄ t̄'on.

¹⁰ Ta tax̄i ún nda'ā nayó'o ndayí ña ka'nda chiño
 na xí'in ún n̄oq̄ ndi'i ña yóo,

ta ke'é ún xí'in na ña nduu na sutu ȳij̄i, ta k̄isa
 chiño na n̄oq̄ Ndios.

Ta nayó'o ka'nda chiño na n̄oq̄ ndi'i n̄ivi xí'in
 ndi'i ña yóo ñoyívi n̄oq̄ ño'o,

káchí na x̄ita na yaa ȳij̄i ña k̄isa ká'no na
 Ndikachi.

¹¹ Ta x̄ini j̄i, ta x̄ini so'o j̄i ñii síso ká'an ku'ā ní
 naángel, nayó'o yá'a ku'ā ní millón kúu na. Ta
 x̄ino nduu ndi'i na táyi ȳij̄i tón t̄o'ó ká'no xí'in
 kom̄i ñatáku, ta xí'in ok̄o kom̄i nataa nax̄iku'ā,

¹² ta ndeé ní ká'an naángel, káchí na saá:

Ndikachi tí n̄isok̄o xí'in m̄ji n̄oq̄ Ndios

kómí rí ndayí ka'nda chiño rí n̄oq̄ ndi'i n̄ivi xí'in
 ndi'i ña yóo,

ta kómí rí ndayí ña naki'in rí ndi'i ñakuíká xí'in
 ndi'i ñandíchí ndino'o,

ta kómí rí ndayí ña naki'in rí ndi'i ndeē ká'no,

ta kómí rí ndayí ña naki'in rí ndi'i ñat̄o'ó ká'no,

ta kómí rí ndayí ña kanóo síkón ní ñat̄o'ó rí,

ta kómí rí ndayí ña kasa ká'no yó rí xí'in ndi'i
 m̄i yó,
 chi ña ndixa va'a kúu ña naki'in rí ndi'i ñava'a
 saá,
 káchí naángel, ká'ḅan na to'on ña kisa ká'no na
 Ndikachi.

¹³ Ta saá x̄ini so'o i ndí ndi'i ña kisa va'a Ndios
 kixá'á ña kisa ká'no ña Ndios, ta kisa ká'no ña
 Ndikachi yó'o. Ndi'i ñayó'o ña ke'é Ndios kúu
 ndi'i ña táku án ña yóo ñoyívi noo ño'o, xí'in
 ndi'i ña táku án ña yóo ñoyívi n̄ino, xí'in ndi'i
 ña táku án ña yóo t̄ixin ño'o, xí'in ndi'i ña táku
 án ña yóo t̄ixin takuí m̄ini, ta ndi'i ñayó'o ká'ḅan
 ña, káchí ña saá:

Ná kasa ká'no yó T̄a t̄aKá'no t̄a yóo noo táyi ȳi
 tón to'ó ká'no,

ta ná kasa ká'no yó Ndikachi tí yóo xí'in ra.

Ná naki'in na ndi'i ñato'ó ká'no.

Ná kanóo va'a ñato'ó na.

Ná naki'in na ndi'i ndee ká'no,

ta ná naki'in na ndi'i ñava'a yó'o ndi'i saá k̄ivi
 vaxi. Saá ná koo ña,

káchí ndi'i ña kisa va'a Ndios.

¹⁴ Ta ña k̄omi táku ña yóo x̄ino nduu táyi ȳi
 tón to'ó ká'no n̄ika'ḅan ña, káchí ña saá:

—Saá ná koo ña —káchí ña.

Ta na ōko k̄omi t̄a nax̄ikuá'a na yóo x̄ino nduu
 táyi ȳi tón to'ó ká'no, x̄ikuxítí na nda noo ño'o,
 ña kisa ká'no na Ndios, ta kisa ká'no na Ndikachi.

6

*To'on yó'o ká'ḅan xa'a ux̄a ñima k̄isín ña ndási
 nomi tutu*

¹ Ta xini i Ndikachi nakoná rí ñii ñima kisín ña kúu ñanóó ña ndási nomi tutu. Ta saá ñii ñatáku ñatá'an ña komi táku, xí'in ndi'i ndee ña ñika'an ña, ndatán ndá'yi savi saá ñika'an ña xini so'o i, ta ñika'an ña, káchí ña saá:

—iNa'a, kixi ún ta koto ún! —káchí ña.

² Ta saá ñixaa i ta xito i, ta xini i keta ñii kuáyí, tí yaa kúu rí, ta taa tã yóso rí ní'i ra ñii kuxun ña xa yóo ti'va. Ta ñaki'in ra ñii corona ña kanóo sini ra. Ta kúu ra taká'no tã xa kündeé noo kuá'a ní ñivi na sáa ini xini ña'á, ta kee ra kuá'an ra ña kani tá'an ra xí'in ndi'i inka ñivi na sáa ini xini ña'á, ña kündeé ra noo na.

³ Ta saá Ndikachi nakoná tuku rí ñima kisín ña kúu ñaovi, ta inka ñatáku ñatá'an ña komi táku ñika'an ña, káchí ña saá:

—iNa'a, kixi ún ta koto ún! —káchí ña.

⁴ Ta ñixaa i ta xito i, ta xini i keta inka tíkuáyí, tí kuá'á kúu rí. Ta taa tã yóso rí ñaki'in ra ñii espada, ta ñaki'in ra ndayí ña sandi'i ra xa'a ña va'a ndóo ñivi xí'in natá'an na ñoyívi noo ño'o yó'o. Ta xí'in ñayó'o ñivi kixá'á na ka'ni tá'an na.

⁵ Ta Ndikachi nakoná tuku rí inka ñima kisín ña kúu ñauni, ta xini so'o i inka ñatáku ñatá'an ña komi, ta ñika'an ña, káchí ña saá:

—iNa'a, kixi ún ta koto ún! —káchí ña.

Ta ñixaa i ta xito i, ta xini i keta ñii kuáyí, tí toón kúu rí, ta nda'a taa tã yóso rí kánóo ñii kaa ña cho'on ki'va na ndasaá veé ñakía'vi. ⁶ Ta saá xini so'o i to'on ña ñika'an, ta kixi to'on yó'o ma'ño komi ñatáku ña yóo yatin noo yóo táyi yii tón to'ó ká'no. Ta ñika'an ndoso ña noo ñivi, ñika'an ña, káchí ña saá:

—Xa ndaa ní ya'vi trigo xí'in cebada vitin. Ndatán yóo ya'vi ña chá'vi na ñii taa tã kisa chiño ñii kivi, saá cha'vi ndó xã'a ñii kilo trigo án unj kilo cebada.* Ta koto va'a ndó, ta on sativi ndó ña aceite, ni on sativi ndó ndutã vino tíuva —saá njã'an to'on xinj so'o i.

⁷ Ta nakoná Ndikachi inkã ñijma kisin ña kúu ñakomj, ta xinj so'o i njã'an inkã ñatãku ñatã'an ña komj, káchí ña saá:

—jNa'a, kixi ún ta koto ún!

⁸ Ta nijaa i ta xito i, ta xini i keta inkã kuáyí, tí kuáán kóni kúu rí. Ndatán káa tí ndee ndó'o saá yóo rí. Ta taa tã yóso rí naní ra “Ndee ña xá'ni njivi.” Ta inkã taa tã ndikon vaxi sata tayó'o naní ra “Hades” ña kã'an xã'a xiiña noo xá'nda chiño ndee yó'o ña xá'ni njivi. Ta ovj na saá nãk'in na ndayí ña ka'ni na ñii tá'ví njivi noo ña komj tá'ví njivi na kúu ndi'i njivi na táku ñoyívi noo ño'o. Chi ovj na saá kómí na ndayí ña ka'ni na njivi yó'o xí'in espada sijin, án ka'ni na njivi xí'in soko, án ka'ni ña'á na xí'in ndi'i noo kue'e, án taxi na ndayí nda'a tíkitj týukú ña ka'ni rí njivi yó'o.

⁹ Ta Ndikachi nakoná tuku rí inkã ñijma kisin ña kúu ñaon. Ta saá xito i, ta xini i ñíndichi ñii namã yij noo nãndoso ña sóko noo Ndios, ta xã'a namã yij yó'o ña yóo ñoyívi njino, ndóo ndi'i níma njivi na kúu na nijixi'j xã'a ña njã'an ndoso na to'on Ndios. Njixa'ni na nayó'o xã'a ña on vása ní-sandakoo na yichj Ndios ta xã'a ña ndakuijn na xã'a ñandãã. ¹⁰ Ta níma na nijixi'j yó'o, xí'in ndi'i ndee na njã'an na, káchí na saá:

* **6:6** Ñii denario kúu sj'ún ña kúu ya'vi ñii taa tã kisa chiño ñii kivi.

—Tata Yivá yó Ndios, tã xá'nda chiño ñoḡ ndi'i ña yóo, ta yó'ó kúu tãa tãyiḡ, tãa tã ndixa kisa ndivi ñandaa, ¿ndasaá ka kivi kundati ndi ña kixaa kivi ña kasa nani ún xí'in nivi xa'a kuachi ña xa'ni na ndi'i? ¿Anda ama taxi ún ña cha'vi nivi xa'a ña xa'ni na ndi'i? —káchí na, ká'an na xí'in Ndios.

¹¹ Ta ñii ñii nayó'o ñaki'in na tikoto yaa nda'a Ndios, ta Ndios ñika'an ra xí'in na:

—Lo'o ka kivi kundati ndó, chi xini ñó'ó toḡndaa ña ka'ni na ndi'i nañani ndó án ñaki'va ndó, na kúu na chitóni ka'ni na xa'a ña kisa chiño na ñoḡ, ndatán kisa chiño ndó'ó ñoḡ —káchí Ndios xí'in na.

¹² Ta saá ñakoná tuku Ndikachi ñimã kisín ña kúu ñaiño. Ta xito, ta xini ña ndeé ní ñitaan, ta ño'o ká'no ña yé'e ndivi, on vása ní-ndi ka ña, ta kunaa ndi'i ño ña. Ndatán yóo tikoto toón ní ña ndixin nivi na yóo xáku ño nivi ñixi'i, saá toón kindoo ño'o ká'no yó'o. Ta tíyoḡ tí yé'e ñoó naa, ndu kuá'á ndi'i rí. Ndatán yóo ñi kuá'á ní, saá kindoo kuá'á tíyoḡ. ¹³ Ta tíkimi tí yóo ñoyívi ñino, ndeé ní kixá'á kóyo rí. Kee rí nda ñoyívi ñino ta kóyo rí nda ño ño'o. Kóyo rí ndatán kóyo tíku'i nda'a tón yiton síkón ní, kivi ndeé ní kani tachí tón yiton yó'o. ¹⁴ Ta saá ñoyívi ñino kixá'á ña nátivi ndaa mii ña, ndatán nátivi ndaa nivi ñii yivi ño ña koo va'a ña. Saá chi ñoyívi ñino kixá'á ku'a'an ndaño'ó ña, ta on vása tívi ka ña. Ta Ndios ñasama ra ndi'i yuku síkón, ta ñasama ra ndi'i xiiña ña ñani isla, ña xikuu ño'o yichí, ta xino nduu takuii mini ña. Ta on vása yóo ka ndi'i yuku síkón, ni on vása yóo ka ndi'i ño'o yichí ña kúu isla ño ñixiyo

ña si'na. ¹⁵ Ta ndi'i saá ñoḡ ñivi ñoyívi ñoḡ ño'ḡ k̄ee na kuḗ'ḗn na ñoḡ yóo yuku ña ndukú na ñoḡ yóo kavua ḗn t̄ixin yuu ná'no ña kuchiño ko'ḡn se'é na. Nanivi yó'o kúu narey ná'no na kómí ndayí xá'nda chiño ñoḡ ndi'i ñivi, ta kuḗ'ḗn ink̄a nataḗa ná'no na xá'nda chiño ñoḡ natropa. Ta ñii k̄i'va saá kuḗ'ḗn ndi'i ñivi nakuíká xí'in ndi'i namozo na ḡn vása kómí ndayí sandakoo na ña k̄isa chiño na ñoḡ napatrón na, ta ñii saá kuḗ'ḗn ñivi na kómí ndayí nakaxin chiño ña kasa chiño m̄ji na. ¹⁶ Ndi'i ñivi yó'o kuḗ'ḗn na ndukú na ñoḡ kuchiño ko'ḡn se'é na, ta ñik̄a'ḗn na xí'in yuku síkón, ta ñik̄a'ḗn na xí'in yuu kavua ná'no, káchí na saá:

—Va'a k̄a kama koyo ndó s̄at̄a ndi, ta chise'é ndó ndi'i ñoḡ t̄a t̄a yóo ñoḡ táyi ȳi tón to'ó ká'no. Ta chise'é ndó ndi'i ñoḡ ña s̄a ní ini Ndikachi x̄ini rí ndi'i, chí kóni rí saxo'vi rí ndi'i x̄a'a kuachi ndi. ¹⁷ Saá chí vitin k̄ixaa k̄ivi Ndios xí'in Ndikachi ña saxo'vi na ndi'i ñivi x̄a'a kuachi na. Ta nda ñii ñivi ḡn kuchiño na kundeé na ñoḡ ñayó'o —ñik̄a'ḗn na.

7

To'on yó'o ká'ḗn ña x̄a'a ñivi na kómí sello Ndios t̄a'ya na

¹ Tá ndi'i ñiya'a ñayó'o, ta saá x̄ini k̄om̄i naángel yíta na ñii ñii k̄om̄i x̄iña ñoyívi: ñii ñaángel ñíndichi chí ñoḡ kána ño'ḡ, ink̄a ñaángel ñíndichi ñoḡ kuḗ'ḗn ketá ño'ḡ, ink̄a ñaángel ñíndichi chí norte, ta ink̄a ñaángel ñíndichi chí sur. Ta naángel yó'o s̄asi na t̄achi ña ḡn kani ña takuí m̄ini, ni ḡn kani ña ñoḡ ño'ḡ

yichí, ni ɔn kani ña tón yiton. ² Saá chi komj saá naángel yó'o xa ñaki'in na ndayí nda'a Ndios ña sativí na ño'o ñoyivi, ta kómí na ndayí sativí na takuú m̄ni. Ta saá x̄ini j̄ inka ñaángel keta ña chí noo kána ño'o, ta ñaángel yó'o ní'i ña sello Ndios, ta tatakú ndino'o. Ta xí'in ndi'i ndee ña, ñika'an ña xí'in inka komj naángel yó'o, ³ káchí ña saá:

—jKundati ndó! ɔn kixá'á ndó sativí ndó ño'o ñoyivi, ni takuú m̄ni, ni tón yiton. Kundati ndó nda sandi'i ndj ka'yi ndj xí'in sello ta'ya ñii ñii ñivi na kúu na kisa chiño noo Ndios.

⁴ Ta saá x̄ini so'o j̄ to'on ña ñika'an ndasaá kúu ñivi na kómí sello Ndios, ta nayó'o kúu ñii ciento ɔvi s̄iko komj mil ñivi, ta kee na t̄ixin ña ñii ñii ña uxu ɔvi ti'vi ñivi na kúu sa'ya ñani síkuá taIsrael. ⁵ Uxu ɔvi mil ñivi yó'o, na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taJudá. Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taRubén. Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taGad. ⁶ Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taAser. Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taNeftalí, ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taManasés. ⁷ Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taSimeón. Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taLeví. Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taIsacar. ⁸ Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taZabulón. Ta uxu ɔvi mil ñivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá taJosé, ta uxu

ov̄i mil n̄ivi na kómí sello Ndios kúu nasa'ya ñani síkuá ta Benjamín.

To'on yó'o ká'ān ña x̄a'a kuā'a ní n̄ivi na ndixin tikot̄o yaa

⁹ Ta saá x̄ito i, ta x̄ini i kuā'a ní n̄ivi, ta n̄iya'a ní kuā'a kúu n̄ivi yó'o. Ta on koó na kuchiño ka'vi ndasaá kúu na. N̄ivi yó'o k̄ixi na ndi'i saá xiiña ñoyivi noo ño'o, ta k̄ixi na ndi'i saá ñoo ná'no xí'in ndi'i saá ñoo válí. Nayó'o kúu na ndi'i saá noo n̄ivi, ta ká'ān na ndi'i saá noo to'on. Ta nayó'o yíta na yatin noo yóo ta ta yóo noo táyi ȳi tón to'ó ká'no, ta ñii saá yatin yíta na noo Ndikachi. Ta ndi'i nayó'o ndixin na tikot̄o yaa, ta ní'i na ñoo, ta sákanda na ñoo yó'o ña kisa ká'no na Ndios xí'in Ndikachi. ¹⁰ Ta nan̄ivi kuā'a ní yó'o, xí'in ndi'i ndee na, n̄ika'ān na, káchí na saá:

On koó ink̄a na kúchiño sak̄aku n̄ivi,
 chi ñii laá yó'ó, Tata Yivá yó Ndios, ta yóo noo
 táyi ȳi tón to'ó ká'no,
 ta yó'ó, Ndikachi, tí yóo xí'in ra,
 ndó'ó kúu na kúchiño sak̄aku n̄ivi,
 káchí na, ká'ān na. ¹¹ Ta ndi'i naángel yíta na,
 x̄ino nduu na noo yóo táyi ȳi tón to'ó ká'no,
 ta noo yóo oko kom̄i nataa naxikuā'a xí'in kom̄i
 ñatáku. Ta saá ndi'i naángel yó'o x̄ikuxítí na nda
 noo ño'o yatin noo yóo táyi ȳi tón to'ó ká'no, ta
 k̄isa ká'no na Ndios. ¹² Ta n̄ika'ān na saá xí'in
 Ndios:

¡Saá ná koo ña!

¡Naki'in ún ña kisa ká'no ndi yó'ó Ndios xí'in
 ndi'i m̄i ndi!

¡Ná kanóo síkón ní ñato'ó m̄i ún!

¡Chi m̄i ún kúu ɬa ɬa kómí ndi'i ñandíhí ndino'o!

Ta xí'in ña ndino'o ini ndi, ká'an ndi xí'in ún:
“¡Táxa'vi ún, Tata Ndios!”

¡Ta va'a naki'in ún ndi'i ñato'ó ká'no!

Chi yó'ó kúu ɬa ɬa kómí ndi'i ndee ká'no,
ta kómí ún ndi'i ndayí noo ndi'i ña yóo.

¡Saá ná koo ña ndi'i saá kivi!

káchí naángel xí'in Ndios.

¹³ Ta saá ñii ɬa ɬatá'an na oko komi naxikua'a,
ñindaqa to'on ra yi'i, káchí ra saá:

—¿Yu kúu ñivi yíta yó'o, na ndixin tikoto yaa?
—káchí ra xí'in i.

¹⁴ Ta ndakuiin i, ñika'an i xí'in ra:

—On vása xini i, Tata. Yó'ó kúu ɬa ɬa xini yu
kúu na.

Ta saá ñika'an ra xí'in i:

—Ndi'i ñivi yó'o kúu na kee noo ña ndee ní
ñixo'vi na. Ta nayó'o nakata na tikoto na xí'in
ñi Ndikachi ña ñixita, ta saá nduyaa tikoto na.

¹⁵ Ta xa'a ñayó'o kómí na ndayí yíta yatin na
noo yóo táyi yi tón to'ó ká'no. Ta ndivi ñoo kisa
chiño na noo Ndios ve'e ño'o ra. Ndios, ɬa ɬa
yóo noo táyi yi tón to'ó ká'no, koo ra xí'in na ta
vivi kundaa ra na xí'in ndee ra. ¹⁶ Ta nda ñii kivi
on kivi ka na soko, ni on yichi ka na takuii. Ta
ni on ndii ka yiki koñu na xí'in ña ñi'ni ní ño'o
ká'no ña yé'e ndivi, ni on xo'vi ka na xí'in nda
ñii noo ka'ni. ¹⁷ Saá chi Ndikachi tí yóo noo táyi
yi tón to'ó ká'no, yóo rí xí'in na ta ndaa rí na. Ta
sáná'a rí na noo yóo takuii ko'o na, ta takuii yó'o
taxi kutaku ndino'o na. Ta Ndios yakón ra ña
sanayaa ra nduta nduchu noo na xa'a ña xaku
na, chi sandi'i ra xa'a ña kúchuchú ini ñivi.

8

*To'on yó'o ká'an xá'a Ndikachi
nàkoná rí ñimá kisín ña kúu ñauxa*

¹ Ta saá Ndikachi nàkoná rí ñimá kisín ña kúu ñauxa, ta ndi'i na yóo ñoyívi ñino ñii ñiyaa na, ñii kutásin ndi'i na, on koó ka na ká'an, tãda ñii sava hora ñixiyo saá. ² Ta saá xini j uxá naángel na yíta yatin noo yóo Ndios, ta ñii ñii na ñaki'in na ñii trompeta. ³ Ta xini j inká ñaángel ña ní'i ñii ko'ò ñi'ma ña kúu nina kaa oro, ta ñixaa ña, xikundichi yatin ña noo yóo ñama yii noo nándoso ñayii ña sóko na noo Ndios. Ta ñaángel yó'o ñaki'in ña ví'í ní xuxa va'a ña sanakutá'an ña xí'in ndi'i to'on ña ká'an ñivi xí'in Ndios. Ñivi yó'o kúu ñivi nayii na ndíkõn Ndios. Ta saá ñaángel ñisoko ña xuxa va'a yó'o noo ñama yii ña ñíndichi noo Ndios, ta yóo táyi yii tón to'ó ká'no. ⁴ Ta saá ñi'ma xuxa va'a xí'in to'on ña ká'an ñivi nayii xí'in Ndios, kixá'á ña kuá'an ndaa ña nda noo yóo Ndios. ⁵ Ta saá ñaángel yó'o tuku tiin ña ko'ò ñi'ma, ta sakutú ña ko'ò yó'o xí'in ño'ò xixi ña yóo noo ñama, ta sakana ña ño'ò xixi yó'o nda noo ño'ò ñoyívi. Ta saá xandikõn kixá'á ndeé ní ndá'yi savj, ta ndeé ní siso, ndatán kuá'a ní ñivi ká'an, saá kúu. Ta kee kuá'a ní ña náye'e taxá, ta ndeé ní táan noo ño'ò ñoyívi.

*To'on yó'o ká'an xá'a uxá naángel ña tivi na
tón trompeta*

⁶ Ta saá ñii ñii na uxá ángel ní'i na ñii tón trompeta, ta xa yóo ti'va na ña tivi na nó.

7 Ta saá ñaángel ñanóó t̄ivi ña tón trompeta, ta x̄andik̄on k̄ixá'á kóon ñíí kaxin, ta ñíí kaxin yó'o n̄isak̄a ña xí'in ño'ọ́ x̄íx̄i, ta xí'in n̄i kuá'á. Ta ndeé ní kóyo ndi'i ñayó'o n̄o ño'ọ́ ñoyívi. Ta saá x̄a'mi ña ñii tá'ví yit̄on n̄o ña un̄i tá'ví yit̄on tón kúu ndi'i yit̄on tón yóo ñoyívi. Ta x̄a'mi ña ñii tá'ví k̄u'u kuí̄ n̄o ña un̄i tá'ví k̄u'u kuí̄, ña kúu ndi'i k̄u'u kuí̄ ña yóo ñoyívi.

8 Ta ñaángel ñaov̄i t̄ivi ña tón trompeta, ta saá x̄inī ndat̄án káa ñii yuk̄u ká'no ní, saá káa ñii ña'a ña nákundixin ndi'i ño'ọ́ x̄íx̄i. Ta ña nákundixin ño'ọ́ x̄íx̄i yó'o ñakava ña n̄o takuí̄ m̄ini. Ta saá ñii tá'ví n̄o ña un̄i tá'ví ña kúu ndi'i takuí̄ m̄ini nd̄u rá nina n̄i kuá'á. 9 Ta ñii tá'ví kit̄i n̄o ña un̄i tá'ví ña kúu ndi'i kit̄i tí ták̄u t̄ixin takuí̄ m̄ini yó'o, n̄ixi'̄i ndi'i rí, ta ñii tá'ví tón barco n̄o ña un̄i tá'ví ña kúu ndi'i tón barco tón x̄íka n̄o takuí̄ m̄ini, ndi'i x̄a'a ndi'i tón barco yó'o.

10 Ta ñaángel ñaun̄i t̄ivi ña tón trompeta, ta ñii k̄imi tí ká'no ní, ta nina m̄i ño'ọ́ x̄íx̄i kúu rí, ta k̄e rí ñoyívi n̄ino ta ñakava rí n̄o ñii tá'ví ȳuta n̄o ña un̄i tá'ví ȳuta, ña kúu ndi'i ȳuta ña yóo ñoyívi. Ta ñii k̄i'va saá nd̄o'ndi'i pozo n̄o káku takuí̄. 11 Ta k̄imi yó'o n̄ani rí Ajenjo, ta k̄ivi rí kóni kachí ña: ñayov̄a. Ta saá ndi'i ñii ña un̄i tá'ví takuí̄ pozo xí'in ndi'i ñii ña un̄i tá'ví takuí̄ ȳuta, nd̄u rá takuí̄ yov̄a. Ta kū'a ní n̄ivi na x̄i takuí̄ tá yov̄a yó'o n̄ixi'̄i ndi'i na.

12 Ta ñaángel ñakom̄i t̄ivi ña tón trompeta, ta saá n̄it̄iv̄i ta n̄inda'v̄a ñii tá'ví n̄o ña un̄i tá'ví ña kúu ndiní ño'ọ́ ká'no ña yé'e ndiví. Ta n̄it̄iv̄i ta n̄inda'v̄a ñii tá'ví n̄o ña un̄i tá'ví ña kúu ndiní

tíyoo tí yé'e ñoo. Ta ñitivi ta ñinda'va ñii tá'vi ñoo ña uní tá'vi ña kúu ndi'i tikiimi. Ta saá kúnaa ñii ña uní tá'vi ndivi, ta kúnaa ñii ña uní tá'vi ñoo.

¹³ Ta saá xito i, ta xini so'o i ñii ñaángel, ta ndáchí ña ma'ño ñoyivi ñino, ta xí'in ndi'i ndee ña, ñika'an ña, káchí ña saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ay! Ndá'ví ní ñivi na táku ñoo ño'o, chi ndeé ní xo'vi na táná inká uní naángel tivi na tón trompeta. Ta vitin na uní ángel yó'o xa yoo ti'va na ña kixá'á ñii ñii na tivi na tón trompeta —ñika'an ñaángel.

9

¹ Ta ñaángel ña'o'on tivi ña tón trompeta, ta xini i ñii tikiimi, tí kee nda ñoyivi ñino, ta ñakava rí nda ñoo ño'o. Ta ñaki'in rí ñii llave ña nakoná yé'é yavi ká'no ña kónó ní. ² Ta tikiimi nakoná rí yé'é yavi ká'no yó'o, ta ku'a a ní ñi'ma kixá'á kée yu'u yavi yó'o. Ta yoo ña ndatán yoo ñi'ma ña vaxi tixin xiton ká'no ña ndeé ní xixi. Ta xí'in ñi'ma yó'o kúnaa ñoo ño'o ká'no ña yé'e ndivi, ta kisa kini ña tachi ña násita yó kutaku yó. ³ Ta tixin ñi'ma yó'o kee ku'a a ní títika tí ná'no ní. Ta xandikon kixá'á rí xita ní'no ndi'i rí, ku'a an rí ndi'i saá xiña ñoo ño'o. Ta Ndios taxi ra ndee xati nda'a rí. Ta ndatán yoo ndee xati títisi'ma, saá yoo ndee xati títika yó'o. ⁴ Ta Ndios xa'nda chiño ra ñoo rí, ñika'an ra, káchí ra saá:

—On sativi ndó nda ñii ña kúu ñaku'u kuí, án yiton kuí. Ta ndasaá kuiti ñivi na on koó sello Ndios ta'ya kómí, nayó'o kani ndó ta satakué'e ndó na —káchí Ndios xí'in rí.

⁵ Ta ndasaá kuiti o'on yoo taxi Ndios ndee xati nda'a rí ña saxo'vi ní rí nivi. Ta on vása ní-taxi Ndios ndayí nda'a rí ña ka'ni rí na. Ndeé ní xo'vi nivi xí'in ña kini ní kí'vi koñu na noo káni rí na. Ndatán kini ní kí'vi noo káni títisi'ma, saá xo'vi nivi yó'o. ⁶ Ta nivi na xo'vi ní ñayó'o, ndukú na ña ndixa kivi na, ta on kuchiño kixaa ña kivi na. Xí'in ndino'o ini na ndukú na ña kivi na xa'a ña on xo'vi ka na, ta saá ni, on kuchiño kixaa ña kivi na.

⁷ Ta títika ná'no yó'o, ná'a rí ndatán ná'a tíkuáyí tí xa yoo ti'va ko'on xí'in natropa na káni tá'an xí'in nivi noo yoo kuachi ká'no. Ta ndatán ná'a corona ñaoro, saá ná'a ña kánoo sijn ñii ñii títika ná'no yó'o. Ta noo tíyó'o, ndatán ná'a noo nivi, saá ná'a noo rí. ⁸ Ta yisi sijn títika ná'no yó'o, ndatán ná'a yisi sijn ña'a, saá ná'a yisi sijn rí. Ta no'o rí, ndatán ná'a no'o tíleón, saá ná'a no'o rí. ⁹ Ta tixin rí xí'in ndi'i kándíká títika ná'no yó'o, ndási ña xí'in nina ka ña on takué'e rí. Ta kivi sákanda rí ndixin rí, ñii ní'i káyi ña, ndatán kúu ní'i káyi ka ña ñó'o xa'a ku'a ní tón carreta tón síta ku'a ní tíkuáyí tí ñii síso kama xíno ku'a'an noo káni tá'an nivi noo yoo kuachi, saá ní'i kánda ndixin rí kivi sákanda rí ña. ¹⁰ Ta sija'ma títika ná'no yó'o, ndeé ní sijn noo ña, ndatán ña sijn yoo noo sija'ma títisi'ma, saá yoo ña. Ta sija'ma rí kómí ña ndee ña satakué'e ña ta saxo'vi ní ña nivi. Saá chi tíyó'o kómí rí ndayí ña saxo'vi rí nivi tixin ña o'on yoo kuiti. ¹¹ Ta ñaká'no ña xá'nda chiño noo títika ná'no yó'o kúu ñii níma ndiva'a, ña kúu ña ndiso chiño xí'in yavi ká'no ña kónó ní. Ta ñandiva'a ká'no yó'o naní ña Abadón, to'on hebreo, ta naní ña

Apolión to'on griego, ta ovi kivi yó'o ñii kóni kachí ña saá: Ña sándi'i xa'a ndi'i ña yoo.

¹² Ta ndi'i ñayó'o kúu ñanoó ñayo'vi ní nixo'vi nivi. Ta nija'a ña, ta kumanj ka inka ovi ña vaxi ñayo'vi ní xo'vi na.

¹³ Ta ñaángel ñaiño tivi ña tón trompeta, ta saá xini so'oj to'on ña kixi ma'ño nama yij ñaoro ña yoo yatin noo Ndios. Ta ñii ñii titon nama yij yó'o yoo ñii ña ná'a ndatán ná'a ndiki tikitj, ta to'on ña nika'an kixi ña ma'ño noo yoo ndiki yó'o. ¹⁴ Ta to'on yó'o nika'an ña xí'in ñaángel ñaiño, ña ní'i tón trompeta, ta kachí ña saá:

—Ndaxin ún komj naángel na kúu na nó'ni yu'u yuta ká'no ña nanj Éufrates —kachí ña.

¹⁵ Ta saá njdaxin na, ta ku'a'an ndika komj naángel yó'o, na kúu na xino'ni yu'u yuta. Saá chi mji hora yó'o, ta mji kivi yó'o, ta mji yoo yó'o, ta mji kujya yó'o, xa chitónj Ndios koo ti'va naángel yó'o ña ka'ni na ñii tá'vi noo ña unj tá'vi nivi na kúu ndi'i nivi na táku ñoyívi. ¹⁶ Ta natropa na yoso kuáyí na ku'a'an noo yoo kuachi, natropa yó'o kúu na ovi ciento millón nivi, chi saá xini so'oj ndasaá kúu nayó'o.

¹⁷ Ta xini j ku'a'a ní kuáyí, ta natropa na yoso tíkuáyí yó'o, ndásj kándíká na xí'in kaa ña nika'yi unj color. Ñii ña nika'yi kúu ña kuá'á ní, ndatán yoo ño'oj xixi, yoo ña. Ta inka ña nika'yi kúu ña color ndí'í, ña yoo ndatán ndí'í ñoyívi njno. Ta inka ña nika'yi kúu ña kuáán, ña kaa ndatán kaa ño'oj ká'ndi ña nanj azufre. Ta sinj tíkuáyí tí yoso natropa yó'o, ndatán ná'a sinj tíleón saá ná'a sinj rí. Ta yu'u tíkuáyí yó'o

kee ño'o xíxi, xí'in ñi'ma, ta xí'in ño'o ká'ndi ña naní azufre. ¹⁸ Ta ñii tá'ví noo ña uní tá'ví nivi ña kúu ndi'i nivi na táku ñoyívi, ñixi'i na, chi ñi-kuchiño na kundeé na noo ño'o xíxi, ni noo ñi'ma, ta ni noo ño'o ká'ndi ña kee yu'u tíkuáyí. ¹⁹ Ta ndee tíkuáyí yó'o kúu ndee ña káku yu'u rí xí'in si'ma rí. Saá chi si'ma rí ndatán yoo koq xati, saá yoo ña, ta noo si'ma rí ndatán yoo siní koq xati, saá yoo ña, ta káni ña ta sátakué'e ña nivi.

²⁰ Ta saá ni, nivi na nindoqo táku, na kúu na on vása ní-xi'i xí'in ña ñixó'vi ní na, ta nayó'o nda lo'o ñi-xiin na nandikó ini na, ni on vása ní-xiin na sandakoo na ké'é na ña on vá'a. Ta ni on vása ní-sandakoo na ña kisa ká'no na ku'a'a ní nima ndiva'a, ta on vása ní-sandakoo na ña kisa ká'no na ku'a'a ní ñaidolo xí'in ñaimagen, ña on sivi Ndios ndino'o kúu, chi ñayó'o kuiti kuv'a'a ña xí'in ka ñaoro, án xí'in ka ñaplata, án xí'in ka ñabronce, án xí'in yuu, án xí'in yiton. Ta nda ñii ñaidolo ni nda ñii ñaimagen yó'o, on vása kúchiño koto ña xí'in nduchú noo ña, ni on vása kúchiño koni so'o ña xí'in so'o ña, ni on vása kivi kaka ña xí'in xa'a ña. ²¹ Ta nivi na nindoqo táku yó'o, ñi-xiin na sandakoo na ña xá'ni na inká nivi, ni on vása ní-xiin na sandakoo na chíkaa na ña nákuati tásín na xa'a natá'an na, ni ñi-xiin na sandakoo na ña kisa kuí'ná na. Ta nataa, ni on vása ní-sandakoo na kí'vi na kuachi xí'in náña'a ná on sivi násí'í na kúu. Ta náña'a, ni on vása ní-sandakoo ná kí'vi ná kuachi xí'in inká ta ta on sivi yij ná kúu.

Tò'on yó'o ká'an xá'a ñaángel ña ní'i nomi tutu lo'o

¹ Ta saá x̄in̄i ink̄a ñaángel ña kómí ndayí ká'no, kee ña ñoyívi ñino, ta vaxi noo ña nda ñoyívi noo ño'o. Ndíxin ní ña v̄ik̄o yaa, ta ñii ñakuá'nkú x̄ino nduu ña noo yóo s̄in̄i ña. Ta náye'e noo ñaángel yó'o, ndatán náye'e ño'o ká'no ña yé'e ndiví. Ta ndatán yóo ovi yiton s̄in̄in tón síkón ní, tón yíta ndiso ve'e síkón, saá yóo xá'a ñaángel yó'o. Ta ndatán ná'a ña x̄ix̄i x̄i'in ño'o, saá ná'a xá'a ñaángel yó'o. ² Ñii nomi tutu lo'o ña nandika kánóo nda'a ñaángel yó'o. Ta xá'a kua'á ña ñíndichi ña noo takuí m̄ini, ta xá'a yitin ña, ñíndichi ña noo ño'o ȳichí. ³ Ta x̄i'in ndi'i ndee ñaángel yó'o ñinda'yi ña. Ndatán ndá'yi tíleón, saá ñinda'yi ña. Ta saá x̄and̄ik̄on x̄in̄i so'o ñi ndatán ká'ndi ndá'yi sav̄i ux̄a yich̄i, ta t̄ixin ñayó'o x̄in̄i so'o ñi ndi'i tò'on ña ñik̄a'an ña ñinda'yi sav̄i yó'o. ⁴ Ta saá, xa yóo ti'va ñi taa ñi tò'on yó'o, ta x̄in̄i so'o ñi ink̄a tò'on ña k̄ixi ñoyívi ñino, ta ñik̄a'an ña x̄i'in ñi:

—Chikaa se'é ún ini m̄i ún tò'on x̄in̄i so'o ún ña ñik̄a'an ndatán ká'ndi ñinda'yi sav̄i ux̄a yich̄i, ta on taa ún nda ñii tò'on x̄in̄i so'o ún yó'o —káchí tò'on ña k̄ixi ñoyívi ñino x̄i'in ñi.

⁵ Ta saá ñaángel ña ñíndichi x̄i'in ñii xá'a ña noo takuí m̄ini, ta x̄i'in ink̄a xá'a ña noo ño'o ȳichí, ndaní'i ña nda'a kua'á ña chí ñino, ⁶ ta ñik̄a'an ña, káchí ña saá:

—Ndios kúu t̄aa t̄a táku ndi'i saá k̄iv̄i, ta k̄isa va'a ra ñoyívi ño'o x̄i'in ñoyívi ñino, x̄i'in ndi'i ña yóo ndi'i saá ñoyívi. Ta saá tuku k̄isa va'a ra takuí m̄ini x̄i'in ndi'i ña ñó'o t̄ixin takuí m̄ini

yó'o. Ta m̄ji Ndios yó'o káchí ra ndí ndixa ɔn kundati ka ra. ⁷ Saá chi tá kixaā k̄ivi ñaángel ñauxā tiví ña tón trompeta, tá m̄i saá kixá'á kundivi ndi'i ña ch̄itóni Ndios xa'ā ndi'i n̄ivi xí'in ndi'i ña k̄isa va'a ra. Ña ch̄itóni Ndios yó'o x̄ikuu ña ɔn vása ní-kundāa va'a ini n̄ivi, ta ndixa Ndios kasa ndivi ra ndi'i ña ch̄itóni ra, ndatán yóo ña n̄ika'an ra xí'in naprofeta, na x̄ikuu na k̄isa chiño noo ra kuiyā x̄ina'á —káchí ñaángel, x̄inj̄i so'ō j̄.

⁸ Ta saá tuku x̄inj̄i so'o'ō j̄ to'on ña k̄ixi ndā ñoyívi n̄ino, ta n̄ika'an ña xí'in j̄:

—Kua'an̄ ki'in ún nomi tutu lo'o ña n̄andika kánoo noo nda'ā ñaángel ña ñíndichi xí'in ñii xa'ā ña noo takuí m̄ini, ta xí'in ink̄a xa'ā ña noo ño'ō ȳichí —káchí to'on xí'in j̄.

⁹ Ta saá n̄ixa'an̄ j̄ noo ñaángel, ta n̄ika'an̄ j̄ xí'in ña:

—Taxi ún nomi tutu lo'o ña ní'i ún nda'ā j̄.

Ta n̄ika'an̄ ñaángel xí'in j̄:

—Va'a ki'in ún tutu yó'o ta kaxi ún ña. Visi ní ña, ndatán visi ñoño, saá visi ndasa ña yu'u ún. Ta saá ni, tá xāā ña ndā t̄ixin ún, ta ndasa yovā ña ndi'i t̄ixin ún —káchí ñaángel xí'in j̄.

¹⁰ Ta n̄aki'in̄ j̄ nomi tutu lo'o yó'o nda'ā ñaángel, ta xāxī j̄ ña. Ta visi ní n̄ixiyo yu'u j̄, ta saá ndūu yovā ní t̄ixin j̄. ¹¹ Ta saá tuku n̄ika'an̄ ñaángel xí'in j̄, káchí ña saá:

—X̄inj̄i ñó'ó ka'an̄ ndoso ún to'on ña ká'an Ndios xa'ā ña kundo'ō kua'ā ní n̄ivi, ta xa'ā ña kundo'ō narey na xá'nda chiño noo na. Ta n̄ivi yó'o kúu na táku kua'ā ní ñoo válí xí'in kua'ā ní ñoo ná'no, ta ká'an̄ na kua'ā ní noo to'on —saá n̄ika'an̄ ña xí'in j̄.

11

Tò'on yó'o ká'ạn ña xá'a ọvị taa tạ ndákuiin xá'a ñandaq

¹ Ta saá Ndios taxi ra ñii yiton ndakú nda'ạ j, ndatán yóo ñii yiton tón chó'on kị'va, saá yóo nó. Ta xini sọ'o ị tọ'on ña ká'ạn ra, káchí ra saá xí'in ị:

—Nakundichi ún, ta kọ'on ún cho'on kị'va ún ndasaá kúu ñakị'va kómí ve'e ñọ'o ká'no, ta saá tuku cho'on kị'va ún nama yị ña ñíndichi ini ve'e ñọ'o yó'o, ta koto ún ta ka'vi ún ndasaá kúu ñivi na kisa ká'no yị'ị ini ve'e ñọ'o yó'o. ² Ta ọn cho'on kị'va ún ñayosọ ndíkạ ña yóo ke'e ve'e ñọ'o ká'no yó'o, chi taxi ị yosọ ndíkạ yó'o nda'ạ ñivi na ọn sivi najudío kúu, na kúu na ọn vása kándixa yị'ị. Nayó'o kukomí na ndayí ña kasa kini na ñoo yị ọọ nákaạ ve'e ñọ'o ká'no yó'o, ta ọvị sịkọ ọvị yọọ kuchiño na ke'é na saá. ³ Ta yị'ị, ti'vị ị ọvị taa tạ ndixin tikoto tọón ndatán ndixin ñivi na kixaạ xáku ọọ ñivi ñixi'ị, ta ọvị tayı'ọ kạ'an ndoso ra tọ'on ị ña ndaa ọọ ñivi. Ta ñii mìl ọvị ciento kivi koni ñó'ó nataạ yó'o ña kạ'an ndoso na tọ'on yó'o —káchí Ndios.

⁴ Ta ọvị taa yó'o, taa tạ ká'ạn ndoso tọ'on Ndios xí'in ñivi, yóo na ndatán yóo ọvị yiton tón olivo án ọvị kạ candelero. Chi ọvị tón olivo xí'in ọvị kạ candelero yita ña ọọ Ndios, taa taká'no ọọ ndi'i ñivi xí'in ndi'i ña yóo. ⁵ Tá koo ñivi na ndukú ndasaá satakué'e na ọvị nataạ yó'o, ta saá ño'ọ xixị ña kee yu'u nataạ yó'o ka'mi ña ndi'i ñivi yó'o. Ta saá ndi'i ñivi na ndukú ke'é ña ọn vá'a xí'in ọvị nataạ yó'o, ndixa kivi ndi'i ñivi yó'o. ⁶ Ta ọvị nataạ yó'o kómí na ndee ña

on taxi na koon sav̄i ndi'i kivi ña koni ñó'ó na ka'an ndoso na to'on Ndios noo nivi. Ta kómí na ndee ña ndasa na ña nduu takuii n̄i kuá'á, ta kómí na ndee ña ke'é na ña xo'vi ní n̄i xí'in ndi'i saá noo ña yo'vi ní. Ta kómí na ndee xí'in ndayí ke'é na saá, ndasaá yich̄i kóni m̄i na. ⁷ Tá kixaa kivi sandi'i ovi nataa yó'o ka'an ndoso na to'on Ndios, ta saá ñii kit̄i tí ká'no ní, tí kini ní ȳyo káa, keta rí t̄ixin yav̄i ká'no ña kónó ní. Ta ndaa rí noo ño'o, ta kani tá'an rí xí'in ovi nataa yó'o. Ta kundeé rí noo na, ta ka'ni rí na. ⁸ Ta ȳkí koñu ndií na ovi t̄aa yó'o kundoo ña yich̄i ká'no ña yá'a ma'ño ñoo ká'no Jerusalén. Ta ñoo ká'no yó'o kúu noo xa'ni na Jesucristo T̄aa t̄aKá'no noo yó, chi k̄atakaa ndaa na ra nda'a tón cruz. Ta n̄ivi na on vá'a na táku ñoo ká'no yó'o, ñii k̄i'va yóo na ndatán n̄ixiyo n̄ivi na on vá'a na x̄itaku ñoo Sodoma án ñoo Egipto kuiya x̄ina'á. ⁹ Ta un̄i kivi sava, ndi'i saá noo n̄ivi ñoyívi, na kee ndi'i saá ñoo válí xí'in ñoo ná'no, na kúu na ká'an ndi'i saá noo to'on, nayó'o kixaa na koto na ȳkí koñu ndií na ovi t̄aa yó'o. Ta nachiño on taxi na ndayí ña nduxun̄ ȳkí koñu nataa yó'o. ¹⁰ Ta ndi'i n̄ivi kus̄i ní ini na xa'a ña n̄ixi'i nataa yó'o, nda nakuita na ka'an na viko, ta kixá'á na saní'i na ña'a nda'a natá'an na chi ndeé ní kus̄i ini na xa'a ña n̄ixi'i nataa yó'o. Saá chi kani s̄in̄i na ndí ovi naprofeta yó'o kúu na kómí kuachi xa'a ña n̄ixi'vi ní ndi'i n̄ivi ñoyívi. ¹¹ Ta ndi'i ya'a un̄i kivi sava, ta Ndios t̄i'ví ra t̄ach̄i yu'u ra, ta kixaa ña kí'vi ña ȳkí koñu ndií na ovi t̄aa yó'o, ta n̄itaku na. Ta saá nakuita na, ta ndi'i n̄ivi n̄iyi'ví ní na ña x̄ini na ñayó'o. ¹² Ta saá nataa

na natakū yó'o, xīnī sọ'o na tọ'on ña kīxi ñoyívi nīno, ta ndeé ní nīka'ān ña xí'in na, káchí ña saá:
—Na'a ndó ndaa ndó yó'o —káchí ña.

Ta kīxi ñii vīkọ yaa, ta xīno nduu ña na, ta ndaa na, kuā'ān na ndā ñoyívi nīno. Ta ndi'i nīvi na kúu na sáa ini xīni nayó'o, xīni na ndasaá ndaa na chí ñoyívi nīno. ¹³ Ta mīi hora yó'o, kīxá'á ndeé ní táan, ta ñii tá'ví nọọ ña uxu tá'ví ña kúu ndi'i ñoo ká'no yó'o, ndi'i xā'a ña, ta uxā mīl nīvi nīxi'ī na. Ta nīvi na nīkaku nīyī'ví ní na, ta kīxá'á na kīsa ká'no na Ndios tẹ yóo ñoyívi nīno.

¹⁴ Ta ñayó'o kúu ñaovī ñayọ'vī ní nīxo'vī nīvi. Ta va'a kundaā ini ndó ndí kúmanī kẹ xo'vī na ñaunī, ta xa yatin ní vaxi ñaunī yó'o.

Tọ'on yó'o ká'ān xā'a ñaángel ñauxā ña tívi tón trompeta

¹⁵ Ta ñaángel ñauxā tívi ña tón trompeta, ta xīnī sọ'o i tọ'on ña ká'ān kuā'a ní na yóo ñoyívi nīno, ta xí'in ndi'i ndeē na káchí na, ká'ān na saá:

Vitin Jesucristo, tẹa tẹ tí'ví Ndios sakaku nīvi, kīxá'á ra xá'nda chiño ra xí'in Ndios nọọ ñoyívi nọọ ño'o.

Ta ndi'i saá kīvī ña vaxi ka'nda chiño ra nọọ ndi'i nīvi xí'in ndi'i ña kīsa va'a ra, káchí kuā'a ní tọ'on ña kīxi ñoyívi nīno ña xīnī sọ'o i. ¹⁶ Ta oko komī nataa xīkuā'a na ndóo nọọ táyī ná'no tón tọ'ó, tón yóo yatin nọọ yóo Ndios, xīkuxítí na, ta nītondaa tẹ'ya na ndā nọọ ño'o ña kīsa tọ'ó na Ndios, ¹⁷ ta ká'ān na, káchí na saá:
Tata Ndios, tẹKá'no nọọ ndī kúu ún,
Tẹa tẹ kómí ndi'i ndeē ká'no kúu ún,
yó'ó kúu tẹa tẹ ndixa táku vitin,

yó'ó kúu ɬa ɬa xa táku nda kivi noo,
 ta táku ka ún ndi'i saá kivi ña vaxi.
 Xí'in ndi'i mji ndi táxi ndi ña táxa'vi ní ún,
 saá chi xí'in ndi'i ndee ká'no kómí ún,
 xa kixá'á ún xá'nda chiño ún noo ndi'i nivi xí'in
 ndi'i ña kisa va'a ún.

¹⁸ Kua'a ní nivi ndi'i xiiña ñoyívi yó'o sáa ní ini
 na xíni na yó'ó, Ndios.

Ta nayó'o ke'é na kua'a ní noo ña on vá'a ña
 sasaá na ini ún.

Ta vitin xa kixaa kivi saxo'vi ún nivi yó'o xa'a ña
 on vá'a ke'é na.

Ta vitin xa kixaa kivi ña kasa nani ún xa'a ndi'i
 nivi na kúu na xa nixi'i,
 ta taxi ún ñava'a nda'a naprofeta, na xikuu na
 kisa chiño noo ún xiná'á.

Saá tuku taxi ún ñava'a nda'a ndi'i nivi na kúu
 nayii chi kándixa na yó'ó ta kisa ká'no na
 yó'ó,

án nivi válí kúu na, án nivi ná'no kúu nayó'o, ta
 naki'in na ñava'a nda'a mji ún.

Ta sandi'i ún xa'a ndi'i nivi na kúu na sandi'i xa'a
 ndi'i ña kisa va'a ún ñoyívi noo ño'o,
 saá káchí naxikua'a xí'in Ndios.

¹⁹ Ta saá nanona yé'é ve'e ño'o ká'no ña yoo
 ñoyívi ñino noo yoo Ndios, ta xini i ini ve'e ño'o
 yó'o nákaa tón xaton yji. Tón yó'o ká'an xa'a ña
 chindú'u Ndios ndixa kasa ndivi ra xa'a naño
 ra na kúu na ndíkõn ña'á. Ta saá xini i kua'a ní
 náye'e taxa, ta xini so'o i ña ndeé ní ndá'yi savi,
 ta ndeé ní síso, ndatán kua'a ní nivi ká'an, saá
 kúu. Ta ndeé ní koon ñíí, ta ndeé ní táan noo
 ño'o ñoyívi.

12

Tò'on yó'o ká'an xá'a ñii ñáña'a xí'in ñii tíkoo na'á

¹ Ta saá xini ñoyívi ñino ñii seña ña ká'no ní, chi xini ñii ñáña'a, ndíxin ní ñá ño'o ká'no ña yé'e ndiví, ta tixin xá'a ñá nákaa tíyoo tí yé'e ñoo, ta sɔni ñáyó'o kánóo ñii corona ña kómí uxu ovi kimi. ² Ta ñó'o sá'ya ñá, ta ndeé ní ndá'yi ñá xí'in ña kí'vi ñá, chi xa kóni kaku sá'ya ñá. ³ Ta saá xini ñoyívi ñino inká seña ká'no ní, ña kúu ñii kití tí ká'no ní, tí naní dragón. Ndatán ná'a koo na'á, saá ná'a rí. Tí kuá'á kúu rí, ta yíyo ní káa rí, ta uxá kúu sɔni rí, ta uxu kúu ndiki rí, ta ñii ñii sɔni rí kánóo corona. ⁴ Ta xí'in sɔ'ma rí sanoo rí ñii ña unj tá'vi kimi ña kúu ndi'i kimi tí yóo ñoyívi ñino, ta sakoyo rí ndi'i tíkimi tí sanoo rí yó'o nda noo ño'o. Ta tíkoo na'á yó'o ñixaa rí, ta xikundichi rí yatin noo yóo ña'a ñá ñó'o sá'ya yó'o, ta ndátí rí kaku sá'ya ñá, ta xa yóo ti'va rí kaxi rí sá'ya ñá. ⁵ Ta saá kaku sá'ya ñá, ñii talo'o, ta tayó'o kuu ta ta ka'nda chiño xí'in ndi'i ndeé ká'no Ndios noo ñivi ndi'i saá ñoo ñoyívi chi kuni'i ra ñii kaa ña kani ña kuchiño sandi'i xá'a ñivi na sáa ini xini ña'á. Ta kivi kaku sá'ya ñá talo'o yó'o, ta naángel naki'in na ra nda'a ñáña'a yó'o, ta kánóo ra noo nda'a na kuano'o na xí'in ra ta naxaa na noo yóo Ndios, ta ta yóo noo táyi yi tón tó'ó ká'no. ⁶ Ta ñáña'a yó'o xino ñá, kee ñá kuá'an ñá noo yóo yukú yichí, ta ñixaa ñá noo xa kisa ndivi Ndios koo ñá. Ta saá ñii mil ovi ciento unj siko kivi Ndios chindeé ra ñáña'a yó'o, ña taxi ra ñaxíxi nda'a ñá.

7 Ta saá kixá'á yóo kuachi ká'no ñoyívi ñino. Ñaángel ká'no ña ñani Miguel, xí'in ndi'i naángel na ndóo xí'in ña, kixá'á na káni tá'an na xí'in tíkoo na'á ta xí'in níma ndiva'a ña yóo xí'in rí. 8 Ta ñaángel Miguel xí'in naángel na ndóo xí'in mji ña, kündeé na ñoo tíkoo na'á yó'o, ta kündeé na ñoo ndi'i níma ndiva'a ña yóo xí'in rí. Ta saá on vása ní-xiyo ka ndayí xikomí tíkoo na'á ña koo ka rí ñoyívi ñino ñoo yóo Ndios, ni níma ndiva'a ña yóo xí'in rí on kuchiño koo ka ña ñoo yóo Ndios. 9 Ta naángel na yóo xí'in Ndios tava na tíkoo na'á xí'in ndi'i níma ndiva'a ña yóo xí'in rí, ta sakana na tíyó'o ta saá sakana na ndi'i níma ndiva'a ña yóo xí'in rí nda ñoyívi ñoo ño'o. Ta tíkoo na'á yó'o kúu tíkoo yata ní, ta inka kivi rí kúu Satanás án ñaníma ndiva'a ká'no. Ta ñaníma ndiva'a ká'no yó'o kúu ña sándá'ví ndi'i ñivi ñoyívi ñoo ño'o.

10 Ta saá xini so'o i ñii to'on ña kee ñoyívi ñino, ta ndeé ní ñika'an ña, káchí ña saá:

—Xa kixaa kivi ña sakaku Ndios ñivi na ndíkon ña'á. Vitin kixaa kivi ña Ndios saná'a ra ndí mji ra kómí ra ndi'i ndeé ká'no, ta vitin kixá'á ra ka'nda chiño ra ñoo ñivi ndi'i saá ñoyívi. Ta saá tuku Jesucristo, taa ta tiví Ndios sakaku ñivi, vitin kómí ra ndayí ña xa'nda chiño ra ñoo ñivi ndi'i saá ñoyívi. Saá chi ñaníma ndiva'a ká'no, xa tava na ña, ña kee ña ñoyívi ñino. Ta mji ñaníma ndiva'a ká'no yó'o kúu ña ndiví ñoo chíkaa kuachi ñoo Ndios satá nañani yóo xí'in náki'va yóo na kúu na ndíkon Jesucristo. 11 Ta vitin xa kündeé nayó'o ñoo ñaníma ndiva'a ká'no. Saá chi ñii Ndikachi ña ñixita kivi ñisoko

xí'in mji rí, taxi ña ndee nda'a na. Ta saá tuku to'on ña ndixa ndaa ña ndakuijn na xa'a Jesucristo, taxi ña ndee nda'a na, ta xí'in ovi ndee yó'o, kündeé na noo ñandiva'a ká'no. Ta nivi yó'o, nda lo'o on vása ní-yi'ví na noo ña kivi na, ta taxi xí'in mji na kivi na xa'a ña kándixa na Ndios. ¹² Ta saá, jná kusij ini ndi'i ndó'ó, na kúu na táku ñoyívi njino noo yóo Ndios! ¡Ta ndá'ví ní nivi na táku noo ño'o! ¡Ta ndá'ví ní ndi'i kití tí táku tixin takuii mjni! Ndá'ví ní ndi'i nayó'o, chi xa noo ñanímā ndiva'a ká'no Satanás, ta kixaa ña noo ño'o, ta kixaa ña noo takuii mjni. Ndá'ví ní nivi, chi ndeé ní sáa ini ñanímā ndiva'a ká'no yó'o, chi xa xinj ña ndí salo'o ní kivi kómí ña ndayí ña kúchiño kasa ndivi ña chiño on vá'a —saá njka'an to'on ña xinj so'o, ña kixi ñoyívi njino.

¹³ Tá tíkoq na'á, tí kúu ñanímā ndiva'a ká'no, nakoto rí ta kundaa ini rí ndí xa sakana na rí nda noo ño'o, ta kixá'á rí ku'a'an rí sata ñaña'a, ñá kúu ñá sakán kaku sa'ya ñii talo'o. ¹⁴ Ta Ndios taxi ra nda'a ñaña'a yó'o ovi ndixin titasin ká'no, ta saá ndachí ñá ku'a'an ñá nda yuku yichí, ta njxaa ñá ñii xiiña ña xíká ní, noo on koó yatin tíkoq na'á. Ta yuku yichí yó'o Ndios uní kuiya sava chindeé ra ñaña'a yó'o, ña taxi ra ñaxixi nda'a ñá. ¹⁵ Ta saá tíkoq na'á kixá'á rí ndúxan rí ku'a'a ní takuii, ta takuii ku'a'a ní yó'o nduu rá ñii yuta ká'no ní ña ku'a'an rá sata ñaña'a, chi kóni tíkoq na'á yó'o ña tani ñá ta ndi'i xa'a ñá xí'in takuii yuta yó'o. ¹⁶ Ta mji ño'o yichí chindeé ña ñaña'a yó'o, chi nakuiná xí'in mji ña ñii yavi kó'ó noo xi'i ña ndi'i takuii yuta tá kee yu'u tíkoq

na'á. ¹⁷ Ta saá kini ní ka ñisaá ini tíkoọ na'á xini rí ñáña'a, ta kee rí kuá'an rí kani tá'an rí xí'in nasa'ya ñani ñá. Ta nasa'ya ñani ñáyó'o kúu ñivi na kisa ndivi ña xá'nda chiño Ndios, ta ni on vása sándakoo na ña kándixa na to'on ña ndaą xa'a Jesucristo.

13

To'on yó'o ká'an ña xa'a ovi kití ná'no ní tí yiyo ní káa

¹ Ta saá yi'i ñíndichi i yu'u takuí m̄ini, ta xini i inká kití ká'no tí yiyo ní káa, keta rí ini takuí m̄ini, ta uxá kúu s̄ini rí, ta yóo uxu ndiki s̄ini rí, ta kánóo ñii corona ñii ñii noo ndiki s̄ini rí. Ta noo ñii ñii s̄ini rí yóo kivi ña kúu to'on ña kándiva'a xa'a Ndios ña chíkaa ñiño rí ñato'ó Ndios. ² Ndatán ná'a tındika'a saá ná'a rí. Ta ndatán ná'a xa'a tíoso, saá ná'a xa'a rí. Ta ndatán yóo yu'u tíleón saá yóo yu'u rí. Ta tíkoọ na'á taxi rí ndee xí'in ndayí ká'no nda'a tíkiti yiyo ní káa yó'o, ta taxi rí ña ka'nda chiño rí noo kuá'a ní ñivi ñoyívi noo ño'o. ³ Ta ñii ña uxá s̄ini kómí tíkiti yiyo ní káa yó'o, kini ní kónó takué'e ña, chi ndatán káa tí xa ñixi'i, saá káa rí. Ta saá ni, xa nduva'a s̄ini rí ña takué'e, ta ndi'i ñivi na táku ñoyívi noo ño'o, náka'nda ní ini na xini na tíyó'o, ta kixá'á na ndikon na sata rí. ⁴ Ta saá kixá'á ñivi kúxítí na noo tíkoọ na'á ña kisa ká'no na rí, chi xa taxi rí ndee xí'in ndayí nda'a tíkiti tí yiyo ní káa. Saá tuku kixá'á ñivi yó'o kisa ká'no na m̄i kití tí yiyo ní káa, ta ká'an na xí'in tá'an na, káchí na saá:

—¿Yu kúu na kuchiño koo ndatán yóo tíyó'o?
¿Yu kúu na kuchiño kundichi noo rí ta kani tá'an
na xí'in rí? —káchí na.

⁵ Ta kití tí yíyo ní káa naki'in rí ndayí ña ka'an
rí to'on ña kisa ká'no xí'in mji rí, ta kandiva'a
rí xa'a Ndios ña chikaa njno rí ñato'ó Ndios. Ta
ovi siko ovi yoo xikomí rí ndayí ña ka'an rí saá
ta xikomí rí ndayí ña ka'nda chiño rí noo nivi.

⁶ Ta xí'in ndayí yó'o, nakoná rí yu'u rí, ta kixá'á
rí ká'an rí nina to'on ña on vá'a xa'a Ndios, ta
ká'an rí to'on ndiva'a xa'a kivi Ndios, ta ká'an
rí to'on ndiva'a xa'a noo yóo Ndios, ta ká'an rí
to'on ndiva'a xa'a ndi'i nivi na táku ñoyívi njno
noo yóo Ndios. ⁷ Ta naki'in rí ndayí ña kani tá'an
rí xí'in nivi na ndikon Ndios anda kundefé rí noo
na. Ta naki'in rí ndayí ña ka'nda chiño rí noo
ndi'i saá noo nivi ñoyívi, na kúu na kixi ndi'i
saá ñoo noo ño'o, ta ká'an na ndi'i saá noo to'on.

⁸ Ta ndi'i nivi na táku ñoyívi noo ño'o kasa ká'no
na tikití tí yíyo ní káa yó'o. Nayó'o kúu nivi na
on koó kivi njka'yi noo tutu yij ña kómí Ndikachi
ñoyívi njno. Ndikachi yó'o kúu tí ntaxi xí'in mji
ña nixi'i rí xa'a kuachi nivi, ñii ki'va ndatán yóo
ña chitóni Ndios nda kivi on ta'an ka kasa va'a ra
ñoyívi. Ta noo tutu yij ña kómí Ndikachi ñoyívi
njno, njka'yi kivi ndi'i nivi na kutaku xí'in Ndios
ndi'i saá kivi ña vaxi.

⁹ Ta ndó'ó, nivi na yóo so'o, chikaa so'o ndó
ña ká'an to'on yó'o. ¹⁰ Tá yóo nivi na chitóni
Ndios kundasi na ini ve'e kaa, ta nayó'o xini ñó'ó
kundasi na ini ve'e kaa. Tá yóo nivi na xa'ni
inka nivi xí'in espada siin, ta xí'in espada siin
kivi na xá'ni yó'o. To'on yó'o kóni kachí ndi nivi

na ndíkɔn Ndios xínì ñó'ó saku'á na kundeeé na xí'in ñayo'vì xo'vì na, ta ɔn sandakoo na ña kándixa na Ndios.

¹¹ Ta saá xìnì inkà kitì tí yìyo ní káa, tíyó'o keta rí tìxin ño'o. Yóo ɔvì ndìkì rí, ndatán yóo ndìkì ndikachi saá yóo ña, ta ndatán yóo to'on ña ká'an tíkoo na'á, saá ká'an rí. ¹² Tíyó'o kisa chiño rí noo kitì tinoó tí xikomí ña kini ní kónó ña takué'e sìnì rí, ta vitin xa nduva'a sìnì rí. Ta tinoó yó'o taxi rí ndayí nda'a kitì tí sakán keta tìxin ño'o, ta tíovì yó'o kixá'á rí xá'nda chiño rí noo ndi'i nivi na táku noo ño'o. Káchí rí ká'an rí ndí xínì ñó'ó ndi'i nivi kasa ká'no na kitì tinoó tí xa takué'e sìnì. ¹³ Kitì tíovì yìyo ní káa yó'o, ke'é rí seña ná'no ní, tãnda taxi rí ndí nda ñoyívi síkón kee ño'o xíxi, ta ñikoyo ña nda noo ño'o. Ta ndi'i nivi xito na ña ke'é rí saá. ¹⁴ Ta saá sandá'ví rí nivi na táku ñoyívi noo ño'o xí'in ñaseña ná'no ke'é rí. Ta kitì tinoó xini rí ndi'i ña ke'é tíovì yó'o. Ta saá kitì tíovì yó'o xa'nda chiño rí noo nivi ña kasa va'a na ñii na'ná ká'no ña kundichi. Ñayó'o kúu ña na'ná tikitì tinoó, tí kúu tí kónó ní takué'e sìnì xí'in espada sijn ní, ta xa nduva'a rí. ¹⁵ Ta kitì tíovì yó'o ñaki'in rí ndayí ña kuchiño taxi rí tachì rí ña kì'vi ña na'ná ká'no tikitì tinoó, ña ñíndichi. Ta na'ná yó'o ñaki'in ña tachì rí, ta saá kixá'á ña ká'an ña, káchí ña saá:
—Nivi na ɔn xiin kuxítì noo ì ta kasa ká'no na yi'ì, kivi ndi'i nayó'o —káchí na'ná yó'o.

¹⁶ Ta kitì tíovì tí yìyo ní káa, xa'nda chiño rí ña ka'yì ñii sello ñii ñii nivi, án nivi ná'no, án nivi kuálí kúu na, án nivi nakuíká án nandá'ví kúu na, án namozo na ɔn vása kómí ndayí sandakoo na ña kisa chiño na noo napatrón na kúu na, án

n̄ivi na kómí ndayí nakaxin chiño ña kasa chiño m̄ii kúu na. Saá chi ndi'i n̄ivi x̄ini ñó'ó kukomí na sello yó'o nda'a kua'á na án ta'ya na. ¹⁷ Tá on koó sello yó'o kómí nda'a na án ta'ya na, ta nda ñii n̄ivi on kuchiño na sata na ña x̄ini ñó'ó na, ni on kuchiño na s̄ikó na ñakía'vi. Ta sello yó'o kúu k̄ivi kit̄i t̄inoó, án número m̄ii t̄inoó yó'o, tí ȳiyo ní káa. ¹⁸ Yo'vi ní kundaa ini yó xa'a kit̄i yó'o, chi x̄ini ñó'ó ní ñandíchi va'a s̄ini yó. Tá yóo n̄ivi na kúndaa ini, ta va'a ndukú nayó'o yu kúu ña kóni kachí número m̄ii kit̄i tí ȳiyo ní káa yó'o, chi número yó'o ká'an ña xa'a ñii ta, ta número yó'o kúu iño ciento un̄i s̄iko iño.

14

T̄o'on yó'o ká'an ña xa'a ñii ti'vi ká'no n̄ivi na x̄ita yaa ȳii ña xaá

¹ Ta saá x̄ini i Ndikachi ñíndichi rí noo x̄iki ña naní Sion. Kua'a ní n̄ivi ndóo x̄'in r̄i, ta ta'ya ndi'i nayó'o n̄ika'yi ña x̄'in sello Ndios, ña kúu k̄ivi ra x̄'in k̄ivi Ndikachi. N̄ivi yó'o kúu ñii ciento ovi s̄iko kom̄i mil. ² Ta saá x̄ini so'o i ñii ña ndeé ní ní'i, ta káyi ña vaxi ña, kée ña chí ñoyívi n̄ino. Ndatán ndeé ní ní'i káyi takuii kua'a ní, tá kóyo noo s̄ikón ní, saá ndeé ní ní'i ña, ta káyi ña. Ta ndatán ndeé ní ndá'yi sav̄i, saá yóo ña vaxi ña. Ta ndatán ndeé ní s̄iso ña sáká'a na kua'a ní tón arpa, saá yóo ña s̄iso. ³ Nan̄ivi kua'a ní yó'o x̄ita na ñii yaa ȳii ña xaá, noo yóo yatin táȳi ȳii tón t̄o'ó ká'no noo yóo Ndios. Ta m̄ii yó'o yóo kom̄i ñatakū x̄'in oko kom̄i nataa x̄ikua'a. On koó ka nda ñii ink̄a na x̄ini kúchiño kata yaa ȳii ña xaá yó'o. Ndasá kuiti na kúu ñii ciento

ov̄i s̄ik̄o kom̄i mil n̄ivi yó'o kúu na ti'va kata yaa ña xaá yó'o. Ndios xa sakaku ra nayó'o noo n̄ivi na on vá'a ñoyívi noo ño'o, ta saá kúchiño na kutaku na xí'in ra. ⁴ N̄ivi yó'o kúu na x̄inda va'a xí'in m̄ji ña n̄i-ke'é na ña on vá'a án ñakini. Ta saá nandii kúu na, ta ndatán yóo nataa na on vása ní-tondaa nda ñii ña'a, saá yóo na. Ta ndi'i nayó'o, xí'in ña ndino'o ini na, ndík̄on na s̄ata Ndikachi nda míchí kūa'an rí. Ta Ndikachi yó'o kúu tí xa cha'vi xa'a nayó'o xí'in n̄ji rí ña n̄ix̄ita. Ta ndatán yóo ñava'a ña kúu ñanoó ña sóko n̄ivi nda'a Ndios, saá yóo n̄ivi kūa'a ní yó'o. Saá chi nayó'o n̄isoko xí'in m̄ji na ña kasa chiño na noo Ndios ta noo Ndikachi. ⁵ Ta saá nda ñii to'on ña vatá on koó ní-ka'an na, ni on koó nda ñii kūachi ndíso na noo Ndios.

To'on yó'o ká'an ña xa'a to'on ña ká'an ndoso un̄i naángel

⁶ Ta saá x̄ini j̄ ñii ñaángel ndáchí ña ma'ño ñoyívi n̄ino, ta ñaángel yó'o ká'an ndoso ña to'on va'a noo ndi'i saá n̄ivi na táku ndi'i saá xiiña ñoyívi noo ño'o. N̄ivi yó'o kúu ndi'i saá noo n̄ivi, na ká'an ndi'i saá noo to'on, ta k̄ixi na ndi'i saá ñoo ná'no xí'in ñoo válí ñoyívi. Ta to'on va'a ña ká'an ñaángel nda ñii k̄ivi on vása ndi'i xa'a ña, chi to'on ña vaxi noo Ndios kúu ña. ⁷ Ta xí'in ndi'i ndee, ñaángel ká'an ña, káchí ña saá:

—Kasa to'ó ndó Ndios ta kasa ká'no ndó ra, chi xa k̄ixaá k̄ivi ndí Ndios kasa nani ra xa'a kūachi ndi'i n̄ivi. Kasa ká'no ndó Ndios, ta ta k̄isa va'a ndi'i ñoyívi n̄ino xí'in ñoyívi noo ño'o kúu ra, ta k̄isa va'a ra takuí m̄ini xí'in ndi'i xiiña noo káku takuí —káchí ñaángel.

⁸ Ta inka ñaángel ñaov̄i ña ndíkõn sata ñaángel yó'o, ndáchí ña ma'ñó ñoyívi ñino, ta ká'an ña káchí ña saá:

—Vitin ñoo ká'no Babilonia xa ñakava ña, ta ndyu ña ñoo ndá'ví ní, ña õn koó ka ndee kómí, chi ñayó'o kúu ya'vi ña xa'a ña sandá'ví ní ña ñivi ñoyívi. Ndatán yóo ñáña'a ñá kisin xí'in ku'a ní nataa saá ñixiyo ñoo ká'no Babilonia, chi ñivi nañoo yó'o ntaxi xí'in m̄ji na ña ke'é na ku'a ní noo ña õn vá'a. Ta ñivi na ñoo ká'no Babilonia yó'o ké'é na ndatán ké'é ñii ña'a ñá ndeé ní chu'u ndi'i ñivi ñoyívi ña ko'o ní na vino xa'a ña saxíini rá na, ta ke'é na ku'a ní noo ña õn vá'a, ñii k̄'va ndatán ke'é m̄ji ñá —káchí ñaángel.

⁹ Ta inka ñaángel ñaun̄i ndíkõn ña sata ñaángel ñaov̄i, ndáchí ña ma'ñó ñoyívi ñino, ta xí'in ndi'i ndee ña, ñika'an ña, káchí ña saá:

—Ndi'i ñivi na kisa ká'no tíkiti tí yiyo ní káa, ta kisa ká'no na ña'ná rí ña ñíndichi, ta táxi na ka'yi sello tíkiti yó'o nda'a na án ta'ya na, ¹⁰ ta nayó'o yo'vi ní xo'vi na, chi ndixa sáa ini Ndios xini ra ña õn vá'a ké'é na, ta saxo'vi ra na xa'a ña õn vá'a ké'é na.* Ta ndixa yo'vi xo'vi nayó'o xí'in ño'o xixi, ta xí'in ño'o ká'ndi ña naní azufre. Ta ndi'i naángel xí'in Ndikachi koto na ña xó'vi nayó'o. ¹¹ Ta ndi'i saá kivi ña vaxi, ndaa ñi'ma ño'o ña xixi noo xó'vi ní ñivi yó'o. Ta ni ndiví, ta ni ñoo õn kuchiño nakindée nanivi yó'o, na kúu na kisa ká'no kití tí yiyo ní káa, ta kisa ká'no na

* **14:10** Tq'on griego káchí ndí ña sáa ini Ndios xini ra ña õn vá'a ké'é ñivi, ndatán yóo vino saá yóo ña. Ta ña yo'vi xo'vi ñivi xa'a ña õn vá'a ké'é na, ndatán yóo ña xini ñó'o ko'o na vino yó'o, saá yóo ña.

na'ná rí, ta taxi na ta'ya na ña nika'yi sello tíkiti yó'o —káchí ñaángel ñauni, xini so'o i.

¹² Ta saá ndi'i nivi na kándixa Jesucristo ta kisa ndivi na ña xá'nda chiño Ndios, xini ñó'ó kasa ndee xí'in mji na ña kundeé ka na xí'in ña yo'vi xo'vi na, ta on sandakoo na yichi Ndios.

¹³ Ta saá xini so'o i to'on ña kixi ñoyívi ñino, nika'an ña xí'in i, káchí ña saá:

—Taa ún to'on yó'o: “Kivi vitin ta ndi'i saá kivi ña vaxi, ndi'i nivi na ndikon Jesucristo, táná kivi na xa'a ña kándixa na ra, ta Ndios taxi ra ña kunakaa ñasij ini nayó'o” —káchí to'on ña xini so'o i.

Ta saá nika'an Níma Ndios, káchí ña saá:

—Ndixa saá yóo ña, chi kivi xaá nivi yó'o ñoyívi ñino, ndixa nakindée na, chi xa kundivi chiño ke'é na ñoyívi noo ño'o. Ta saá ni, Ndios náká'án ra ndi'i chiño va'a ña kisa ndivi na, ta saá ñoyívi ñino naki'in na ña ya'vi na xa'a chiño va'a yó'o —saá káchí Níma Ndios, xini so'o i.

To'on yó'o ká'an ña xa'a taa ta nakaya ña yóo ti'va noo ño'o

¹⁴ Ta saá xito i, ta xini i ñii viko yaa, ta noo viko yaa yó'o, yóo ñii taa ta ndatán kaa nivi saá kaa ra. Ñii corona ñaoro kánóo sijn tayó'o, ta ní'i ra ñii ka sijn ña chikí'í noo. Tá kaa ñii ki'i ká'no ní, saá kaa ña. ¹⁵ Ta inká ñaángel keta ña noo yóo Ndios ñoyívi ñino. Ta xí'in ndi'i ndee ña, nika'an ña xí'in ta yóo noo viko yaa yó'o, káchí ña saá:

—Vitin xí'in ka sijn ní'i ún, kixá'á ún ka'nda ún ndi'i ña xa yóo ti'va nakaya ún, chi

vitin xa kixaā kivī ña kixá'á ún nakaya ún ñayó'o noō ño'o —káchí ñaángel xí'in ra.

¹⁶ Ta saá̄ tāa tā yoō noō vikō yaa, kixaā ra noō ño'o, ta kixá'á ra xí'in kaā siin ní'i ra, xá'nda ra ndi'i ña xa yoō ti'va naki'in ra noō ño'o.

¹⁷ Ta saá̄ ketā ink̄ā ñaángel noō yoō Ndios ñoyívi ñino, ta ní'i ña ink̄ā kaā siin, ña chikí'í noō. Tá kaā ñii ki'í ká'no ní, saá̄ kaā ña.

¹⁸ Ta ink̄ā ñaángel ketā ña noō yoō namā yiī ña ñíndichi noō Ndios ñoyívi ñino. Ta ñaángel yó'o kúu ña kómí ndayí ña ka'nda chiño ña noō ño'o xixi. Ta xí'in ndi'i ndeē ña, ñika'an̄ ña xí'in ñaángel ña ní'i kaā siin, káchí ña saá̄ xí'in ña:

—Ta xí'in kaā siin ní'i ún, kixá'á ún ka'nda ún ndi'i tíuva, chí xā nixinō rí.

¹⁹ Ta saá̄ ñaángel yó'o noō ña noō ño'o, ta kixá'á ña xá'nda ña ndi'i tíuva. Ta taan̄ ña tíuva yó'o ñii xiiña noō xā kuv̄'a ko'on rí, ta kundosō na rí ña kee ndutā rí. Ña kundosō na tíuva yó'o ká'an̄ ña xa'á ña ndeē ní xo'vī ñivi na on vása ní-xiin kandixa Ndios. Saá̄ chí Ndios sáā ini ra xini ra ña on vá'a ké'é ñivi yó'o. ²⁰ Ta noō xindosō na ndi'i tíuva yó'o kúu ña ñii xiiña ke'ē satā namā ña xinō nduu ñoo ká'no. Ta ndi'i ndutā tá kee noō xindosō na rí, nduu rá ku'a'á ní ñii kuá'á. Ndatán ku'a'á ní takuí yuta tá kónó ní ta xinō rá ku'a'an̄ rá, saá̄ ku'a'an̄ ñii yó'o. Ta ña ku'a'á ní ñii yó'o sakutú ña ñii xiiña, ña kúu un̄i ciento kilómetro ñandíka.† Ta ñakónó ñii yó'o, ta saá̄ tá ñíndichi ñii tíkuáyí ini ñii yó'o, ta xaā ña ndā yu'ū tíyó'o.

† **14:20** Un̄i ciento kilómetro kúu ñii mil j̄nō ciento estadio, ña kúu k̄i'va x̄icho'on nañōo griego.

15

*Tọ'on yó'o ká'ḅn ña xá'a ụxá ñayo'vị ní xọ'vị
nịvị,
tá xa yatin tondaa kịvị sondí'í*

¹ Ta saá xiniị ñoyívi ñino ñii seña ká'no ní, ta naka'nda ní iniị xiniị ña. Saá chi xiniị ụxá naángel na kómí ndayí ña taxi na ụxá noo ñayo'vị ní xọ'vị nịvị, tá xa yatin tondaa kịvị sondí'í ñoyívi. Ta ndixa kundivi ña ụxá yo'vị ní yó'o, ta saá yaḅ ña sáḅ ní ini Ndios xini ra ña on vá'a ké'é nịvị.

² Ta saá xiniị ñii xiiña, tá káa takuí mịni saá káa ña, ta noo ña, ndatán yóo yé'e noo yuyu yé'e, saá yóo noo ña. Ta kịvị nátaxa ña, ndúu ña ndatán yóo ño'ọ kuá'á ña xixị. Ta yu'u takuí mịni yó'o yíta kuá'a ní nịvị na kúu na xa kundeé noo kitị tí yiyọ ní káa, ta ni on vása ní-kisa ká'no na na'ná rí ña ñíndichi, ni on vása ní-taxi na ka'yị ta'ya na xí'in sello ña kómí número tíkitị yó'o, ña ndátọ'on xá'a ndasaá naní rí. Ta ñii ñii nịvị na kundeé noo kitị yó'o, ní'i na tón arpa tón taxi Ndios nda'a na. ³ Ta nayó'o xíta na yaa yij ña kisa ká'no na Ndios xí'in Ndikachi. Ndatán yóo yaa yij ña xíta taMoisés, ta ta kisa chiño noo Ndios kuiya xina'á, saá yóo yaa xíta nayó'o, ta ká'ḅn na, xíta na saá:

Tata Yivá yó Ndios, yó'ó kúu ta kómí ndi'i ndeḅ.

Ta ná'no ní, ta vạ'a ní ndi'i chiño ña kisa ndivi ún.

Ta ña ndaa ta ña ndixa kúu yichị ún.

Ta ñii laá yó'ó kúu taRey ta xá'nda chiño noo ndi'i ñoo ñoyívi.

⁴ Ndi'i n̄ivi x̄in̄i ñó'ó kasa t̄ó na yó'ó, Tata Yivá yó Ndios,

ta x̄in̄i ñó'ó kasa ká'no na yó'ó,

chi ñii laá yó'ó kuiti kúu t̄a t̄aȳi ndino'o.

Ndi'i n̄ivi na k̄ixi ndi'i saá ñoo kixaa na noo ún, ta kasa ká'no na yó'ó,

chi kundaā ini na ndí yó'ó kúu t̄andaā, ta x̄i'in ña ndixa ndāā k̄isa nani ún xa'ā kuachi, saá xita na ñoyivi n̄ino, x̄in̄i s̄o'o ñ.

⁵ Ta saá x̄ito ñ̄oyivi n̄ino, ta x̄in̄i ñ̄anona ve'e ño'o ká'no. Ta ini ve'e ño'o yó'o yóo ñii xiiña ñaȳi ní noo yóo ñaȳi ña táxi naká'an n̄ivi ña ndixa Ndios kasa ndivi ra t̄on ña ch̄indú'u ra n̄ika'an ra kuiya x̄ina'á. ⁶ Ta m̄i xiiña ȳi ní yó'o, k̄e ux̄a naángel. Ta kómí na ndayí ña taxi na ux̄a noo ñayo'vi ní xo'vi n̄ivi ñoyivi k̄ivi ña v̄axi. Naángel yó'o nd̄ixin na tikoto ñalino ndii, ña yaa ní kúu ña, ta yé'e ní tikoto yaa yó'o. Ta ñii ñii naángel yó'o nó'ni kándíká na x̄i'in ñii ña kúu nina oro. ⁷ Ta saá ñii ñatá'an ña kom̄i táku ña yóo yatin noo táyi tón ȳi tón t̄ó ká'no, t̄axi ña nda'ā ñii ñii naángel yó'o ñii copa ñaoro. Ta ñii ñii copa yó'o chútú ña x̄i'in ña s̄a ini Ndios, t̄a t̄a táku ndi'i saá k̄ivi, chi ndixa Ndios saxo'vi ra n̄ivi xa'ā ña on vá'a ké'é na. ⁸ Ta ini ve'e ño'o ká'no chútú ña x̄i'in ñi'ma ña v̄axi kana noo yóo Ndios. Chi ñi'ma yó'o ká'an ña xa'ā ndee ká'no Ndios, ta ká'an ña xa'ā ñava'a livi yé'e kómí Ndios. Ta nda ñii n̄ivi, ta nda ñii naángel on vása kómí na ndayí k̄ivi na ini ve'e ño'o yó'o anda ná ndi'i ya'a ña ux̄a yo'vi ní xo'vi n̄ivi.

16

To'on yó'o ká'an ña xa'a uxá copa noo ñó'o ña sáq ini Ndios

¹ Ta saá x̄inj̄i s̄o'ōj̄ to'on ña ndeé ní n̄ik̄a'an. To'on yó'o k̄ixi ini ve'e ño'o ká'no ñoyívi n̄ino, ta n̄ik̄a'an ña x̄i'in uxá naángel, káchí ña saá:

—Kuá'an ndó ta nandiso ndee ndó noo ñoyívi ño'o ña uxá copa noo ñó'o ña sáq ini Ndios.

² Ta saá ñaángel ñanoō k̄ee ña kuá'an ña, ta nandiso ndee ña copa ní'i ña noo ño'o ñoyívi. Ta saá ndi'i n̄ivi na kómí sello tíkitī ȳj̄yo ní káa, na kúu na k̄isa ká'no n̄a'ná tíkitī yó'o ña ñíndichi, ta ñii ñii n̄ivi yó'o, kaku ñii ndi'i tá'yí noo koñu na. Ta ndi'i tá'yí yó'o kí'vi ní ña, ta kini ní káa ña.

³ Ta saá ñaángel ñaov̄i nandiso ndee ña copa ní'i ña noo takuí m̄ini. Ta saá takuí yó'o ndūu rá nina n̄ij̄i kuá'á. Ndatán yóo n̄ij̄i n̄ivi na xa'ni na x̄i'in ña kini ní s̄atakué'e na nayó'o, saá yóo ña. Ta saá n̄ixi'j̄i ndi'i tiaká x̄i'in ndi'i kit̄i tí táku ini takuí m̄ini.

⁴ Ta saá ñaángel ñaun̄j̄i nandiso ndee ña copa ní'i ña noo takuí yuta x̄i'in ndi'i xiiña noo káku takuí, ta takuí yó'o ndūu rá nina n̄ij̄i kuá'á. ⁵ Ta x̄inj̄i s̄o'ōj̄ to'on ña n̄ik̄a'an ñaángel ña kúu ña ndíso chiño x̄i'in takuí, ta káchí ña saá x̄i'in Ndios:

—Yó'ó kúu Ndios T̄a t̄aȲij̄i, ta yó'ó kúu t̄a t̄a xa táku and̄a k̄iv̄i noó, ta táku ún ndi'i saá k̄iv̄i. Ta x̄i'in ñand̄a k̄isa nani ún xa'a kuachi n̄ivi, ta n̄ik̄a'an ún ndí x̄inj̄i ñó'ó xo'vī n̄ivi xa'a ña on vá'a k̄e'é na. ⁶ Saá chi n̄ivi on vá'a yó'o, xa'ta na n̄ij̄i n̄ivi na kándixa yó'ó Ndios, ta xa'ni ña'á na. Ta

ñii k̄i'va saá x̄ata na n̄ii naprofeta na k̄isa chiño n̄oq̄ m̄ii ún, ta x̄a'ni na nayó'o. Ta vitin m̄ii ún táxi ún ña x̄o'vi ní na x̄a'a n̄ii n̄ivi yó'o ña x̄ata na, chi ña x̄o'vi na saá kúu ya'vi na x̄a'a ña x̄a'ni na n̄ivi na x̄indik̄on yó'ó —káchí ñaángel x̄i'in Ndios.

⁷ Ta saá x̄ini s̄o'ōi ink̄a t̄o'on ña v̄axi n̄oq̄ ñíndichi n̄amā ȳii ña yóo ini ve'e ño'o Ndios ñoyivi n̄ino. Ta n̄ika'an ña káchí ña saá:

—Tata Ndios, yó'ó kúu T̄aa t̄aKá'no t̄a kómí ndi'i ndeē. Ta x̄i'in ñandāa, ta x̄i'in ñandixa k̄isa nani ún ndi'i kūachi n̄ivi —káchí t̄o'on ña x̄ini s̄o'ōi.

⁸ Ta saá ñaángel ñakom̄i n̄andiso ndeē ña copa ña ní'i ña s̄ata ño'o ká'no ña yé'e ndiví. Ta Ndios t̄axi ra ña kukom̄i ño'o yé'e yó'o ndeē ña ndeé ní ye'e ña, ta sand̄ij ña n̄ivi x̄i'in ka'n̄i ña. ⁹ Ndi'i n̄ivi kini ní nd̄ij̄i koñu na x̄i'in ka'n̄i ño'o yó'o. Ta saá k̄a'an na t̄o'on ndiv̄a'a x̄a'a Ndios, t̄aa t̄a kómí ndayí n̄oq̄ ña xó'vi na. Ta n̄ivi yó'o nd̄a lo'o on v̄asa ní-xiin na nandikó ini na n̄oq̄ ña on vá'a ké'é na, ni on v̄asa ní-xiin na kasa ká'no na Ndios.

¹⁰ Ta saá ñaángel ñao'on n̄andiso ndeē ña copa ní'i ña n̄oq̄ táyi ká'no n̄oq̄ xá'nda chiño kit̄i tí ȳiyo ní káa. Ta ndi'i x̄i'ña n̄oq̄ xá'nda chiño rí k̄ixaa ña k̄unaa ndi'i, ni on v̄asa k̄a lo'o tívi kuchiño koto n̄ivi. Ta n̄ivi na yóo n̄oq̄ xá'nda chiño rí, ndeé ní xó'vi na x̄i'in ña ká'un ní koñu na, t̄andā k̄ixá'á na x̄axi ndoso na n̄oq̄ yáa m̄ii na x̄i'in ña xó'vi na, chi on v̄asa kúndeé na x̄i'in ña ká'un ní koñu na. ¹¹ Ta saá n̄ika'an k̄a na t̄o'on ndiv̄a'a x̄a'a Ndios, chi ndeé ní ȳo'vi xó'vi na x̄i'in ña ká'un ní n̄oq̄ n̄ind̄ij̄i koñu na, ta ndeé ní ndó'o na

xí'in nḡḡ kḗna ndi'i tá'yí koñu na. Ta saá ni, ḡn vása ní-xiin na nandikó ini na, ni ḡn vása ní-xiin na sandakoo na ña ḡn vá'a ké'é na.

¹² Ta ñaángel ñaiño nandiso ndee ña copa ní'i ña nḡḡ takuí yuta ká'no, ñaní Éufrates, ta xandikḡn nḡyichḡ ndi'i takuí yuta yó'o. Ta saá nakoo ndíkḗ ñii yichḡ ña kuchiño ya'a narey, na kixi chí nḡḡ kána ñḡ'o.

¹³ Ta xini i kee ñii kitḡ yu'u tíkoḡ na'á, ta kee ñii kitḡ yu'u kitḡ tí yḡyo ní káa, ta kee ñii kitḡ yu'u taḗ taprofeta vatá. Ta ndatán ná'a tísa'va, saá ná'a ñii ñii unḡ kitḡ yó'o. Ta kitḡ yó'o kúu unḡ níma ndiva'a. ¹⁴ Ta unḡ níma ndiva'a yó'o kómí ña ndee ña ke'é ña seña ná'no ní ña koni kuḗ'a ní nḡvi. Ta ñanímḗ ndiva'a yó'o, kee ña kuḗ'an ña ña kana ña ndi'i narey ñoyívi, ña nakutá'an na koo ti'va na xḗ'a ña kani tá'an na nḡḡ koo kuḗchi ká'no. Saá chi xa vaxi kivi ká'no ña chindú'u Ndios ña kundee ra nḡḡ ndi'i ña ḡn vá'a. Saá chí Ndios kúu Taḗ ta kómí ndi'i ndee. ¹⁵ Xḗ'a ñayó'o xini ñó'ó naká'an ndó to'on ña ñika'an Jesucristo xí'in nḡvi na ndíkḡn ña'á, káchí ra saá xí'in na: "¡Koto ndó ví! Ndatán kixaa ñii takuí'ná ñii kivi ña ḡn vása ndati ndó, saá koo kivi ndikó i ñoyívi nḡḡ ño'o. Ta nḡvi na ndíto koo ti'va na ña naki'in na yi'i, ta ndixa Ndios taxi ra ña kunakaḗ ñasii ní ini nayó'o. Ta nḡvi na ndíto yó'o xini ñó'ó koo ti'va tikoto na ña kundixin na, ña ḡn kuka'an nḡḡ na yalá na kivi ndikó i", káchí Jesucristo, ñika'an ra. ¹⁶ Ta unḡ ñanímḗ ndiva'a sanakutá'an ña ndi'i narey ña kani tá'an na ñii xiiña ña ñaní Armagedón, to'on hebreo.

¹⁷ Ta saá ñaángel ñauxḗ nandiso ndee ña copa

ní'i ña ñoḡ ndáchí t̄achì kuà'an ña. Ta ve'e ño'o ká'no ñoyívi ñino ñoḡ ñíndichi táyì yìi tón to'ó ká'no, kee to'on ña ndeé ní ká'an, káchí ña saá:

—Vitin xa kundivi ndi'i ña! —káchí ña.

¹⁸ Ta x̄andik̄on kee kuà'a ní ña náye'e taxa, ta ndeé ní ndá'yi savì, ta ndeé ní síso ndatán kuà'a ní ñivi ká'an, saá kúu. Ta ndeé ní kini yìyo táan ñoḡ ño'o ñoyívi, ta nda ñii yichì on ta'an taan saá nda kivi noḡ ña kuva'a ñoyívi t̄anda kivi vitin.

¹⁹ Ta ñoo Babilonia ña s̄akunaní ñivi “ñoo ká'no” ñit̄avì ña unì xiiña xí'in ña ñindiva ñoḡ ño'o x̄a'a ña ñitaan ní. Ta ndi'i ñoo ná'no ña yóo ñoyívi ndi'i x̄a'a ndi'i ña. Ta Ndios on vása ní-nandoso ra ña yóo kuà'a ní ña on vá'a ke'é ñivi ñoo ká'no Babilonia, ta s̄aa ní ini ra xini ra ña on vá'a yó'o. Ta saá Ndios taxi ra ña ndeé ní xo'vì ñivi ñañoo yó'o x̄a'a ña on vá'a ke'é na. ²⁰ Ta saá ndi'i xiiña ño'o yichì ña ñaní isla, on koó ka ña. Ta saá tuku ndi'i x̄a'a ndi'i yukù ná'no xí'in yukù válí, ñakoyo ndi'i ñayó'o, ta on koó ka ña. ²¹ Ta nda ñoyívi ñino k̄on ní ñíi kaxin ña ná'no ta veé ní, ta ñii ñii ñayó'o veé ña ovi s̄iko kilo án yá'a ka. Ta ñikoyo ña s̄ata ñivi, ta ñivi na ñika'no ñoḡ ñayó'o, s̄atavì chi'ña na Ndios chi ndeé ní ñix̄o'vì na xí'in ñayo'vì yó'o.

17

To'on yó'o ká'an ña x̄a'a ña xo'vì ní ñoo Babilonia

¹ Ta saá ñii ñatá'an na ux̄a naángel na kúu na x̄ini'i ux̄a copa kixaa ña noḡ i, ta ñika'an ña xí'in i:

—Na'a, kixi ún xí'in i, ta saná'a j yó'ó ndasaá xo'vi ní nivi nañoo Babilonia, chi ñoo Babilonia yóo ña ndatán yóo ñii ña'a ká'no, ñá kí'vi kuachi xí'in ku'a ní taa. Ñoo ká'no yó'o nákaa ña yatin noo yóo ku'a ní yuta. ² Narey na xá'nda chiño noo ku'a ní ñoo ná'no ñoyívi xa ndíkõn na yichí ña sáná'a nañoo Babilonia yó'o, ta saá ndi'i narey ke'é na ku'a ní ña õn vá'a, ndatán ke'é nivi ñoo yó'o. Ta ña õn vá'a ña chú'u nañoo yó'o ke'é nivi, ndatán yóo nduta vino tá sáxíini nivi, saá yóo ña. Ta ndi'i nivi ñoyívi kúsij ní ini na ña xí'i na nduta vino yó'o —káchí ñaángel xí'in i.

³ Ta saá Níma Ndios sakundixin ní mji ña yí'i, ta ñii ñaángel ní'i ña yí'i nixa'an j xí'in ña nda ñii yukú yichí. Ta saá xini j ñii ñaña'a, yóso ñá ñii kití tí yjyo ní káa, tí kuá'á kúu rí. Ndi'i xiiña sata ñii rí kómí ña ku'a ní kivi ña kándiva'a xa'a Ndios ña chíkaa ñino ñato'ó ra. Ta tíyó'o, uxá kúu siní rí, ta uxú kúu ndikí rí.

⁴ Ta ñaña'a yó'o ndíxin ñá tikoto ndí'í toón xí'in ña kuá'á. Ta ku'a ní oro xí'in ku'a ní yuu yé'e ña livi ña yá'ví ní, ndóo ndaa ña sata tikoto ndíxin ñá. Ta xí'in ñii nda'a ñá, ní'i ñá ñii copa ñaoro ña chútú xí'in ku'a ní noo ña õn vá'a, ta chútú ña xí'in ndi'i noo ña kúu kuachi kini ña ñikí'vi ñá xí'in ku'a ní nataa. ⁵ Ta ta'ya ñá ñika'yí ña xí'in ñii kivi ña yo'vi kundaa ini yó, ta káchí ña saá: “Yí'i kúu ñoo Babilonia ká'no, chi ndatán yóo ñii ña'a ñá kúu sí'í ndi'i náña'a ná õn vá'a, ná kí'vi kuachi xí'in ku'a ní taa, saá yóo j, ta tixin j káku ndi'i ña õn vá'a xí'in ñakini ña yóo ñoyívi noo ño'o”, saá káchí to'on ña ñika'yí

ta'ya ñáña'a yó'o. ⁶ Saá xito i, ta kundaḡ ini i ndí ñáña'a yó'o ñá xíini ní kúu ñá, chí xa xí'i ñá ñii kua'a ní ñivi na xindikon Ndios, ta ñii yó'o kúu ña ñixita kivi xa'ni na nayó'o xa'a ña kándixa na Jesucristo. Ta ñaka'nda ní ini i xa'a ña xini i ñáña'a yó'o. ⁷ Ta saá ñika'an ñaángel xí'in i, káchí ña saá:

—¿Ndaḡhun ñaka'nda ní ini ún? Vitin kixá'a i ndato'on i xí'in ún yu kúu ña kóni kachí ñáña'a yó'o, ta yu kúu ña kóni kachí kití tí yiyo ní káa, tí yóso ñá, tí kómí uxá sijní xí'in uxu ndiki. ⁸ Kití yó'o tí yiyo ní káa, tí xini ún vitin, kúu tí xitaku, ta vitin on koó ka rí. Ta saá ni, ñii kivi ña vaxi keta rí noo yavi ña kónó ní, ta saá ko'on rí noo ndi'i xa'a rí. Ta kivi keta rí noo yavi yó'o, ta saá ñivi na on koó kivi ní-ka'yi noo tutu yí ña kómí Ndios nda kivi tá kixá'a kúva'a ñoyívi, ñivi yó'o naka'nda ní ini na, ña koto na kití tí yiyo ní káa yó'o, chí xitaku rí ta on koó ka rí, ta ndikó rí kixaa rí noo ño'o —káchí ñaángel xí'in i.

⁹ Ta ñika'an ka ñaángel xí'in i, káchí ña saá:

—Ta ndixa xini ñó'ó ñandichí sijní ñivi xa'a ña kundaḡ ini na yu kúu ña kóni kachí ña xini ún yó'o. Ta saá kundaḡ ini na ndí ña uxá sijní tí yiyo ní káa kúu ña ká'an xa'a uxá xiki síkón noo yoo ñoo Babilonia. ¹⁰ Saá tuku ká'an ña xa'a uxá narey. Q'on narey yó'o xa ndi'i xa'a na, ta ñii tarey tixin na uxá yó'o xá'nda chiño ra vitin. Ta inka tarey on ta'an tondaḡ kivi kixá'a ka'nda chiño ra. Tá kivi kixá'a ka'nda chiño ra, ta saá salo'o ní kivi ka'nda chiño ra. ¹¹ Ta kití tí yiyo ní káa, tí xitaku ta on koó ka rí vitin, tíyó'o ká'an ña xa'a ta ta kuu tarey taona. Ta tayó'o kuu ra ñii

tatá'an na ux̣a narey, ta salo'o ḳiṿi ka'nda chiño ra, ta ndi'i x̣a'a ra.

¹² 'Ta ña ux̣u nḍiḳi tí ỵiyo ní káa, tí x̣ini ún, ká'an ña x̣a'a ux̣u narey na ɔn ṭá'an kixá'á ka'nda chiño. Ta ḳiṿi kixá'á na ka'nda chiño na, ta kukomí na nḍayí x̣í'in kiṭi tí ỵiyo ní káa ña kuchiño ka'nda chiño na ñii hora kuiti. ¹³ Ñii laá kuiti kúu ña kóni ndi'i ux̣u narey yó'o kasa ndivi na, chi ñii koo yu'ú ndi'i na ña taxi na nḍayí x̣í'in ndeɛ na nda'a kiṭi tí ỵiyo ní káa ña kasa ndivi rí ndi'i ña kóni rí. ¹⁴ Ndi'i narey yó'o kani tá'an na x̣í'in Ndikachi, ta Ndikachi kundee rí nɔɔ nayó'o, chi Ndikachi kúu ña ká'an x̣a'a Jesucristo, Ṭa ṭáKá'no ní ḳa nɔɔ ndi'i naná'no, ta kúu ra ṭaRey ká'no ní ḳa, ṭa ṭa x̣á'nda chiño nɔɔ ndi'i narey ñoyivi nɔɔ ño'o. Ta ñivi na yóo x̣í'in ra kúu na naḵaxin ṃji ra, ta ḳana ra na ña kundikɔn na ra. Ta ñivi yó'o nḍa ñii ḳiṿi ɔn sandakoo na yicḥi ra —káchí ñaángel x̣í'in j̣.

¹⁵ Ta ñiḳa'an ḳa ñaángel x̣í'in j̣, káchí ña saá:

—Ta takuii ỵuta tá x̣ini ún nɔɔ yóo ñáña'a ñá ɔn vá'a, takuii ỵuta yó'o kúu ña ká'an x̣a'a kụa'a ní ñoo válí x̣í'in ñoo ná'no, ta ká'an ña x̣a'a kụa'a ní nɔɔ ñivi, x̣í'in kụa'a ní nɔɔ tɔ'on ña ká'an na. ¹⁶ Ta ña ux̣u nḍiḳi ña x̣ini ún ña kúu ña ká'an x̣a'a ux̣u narey, ñii ḳiṿi ña ṿaxi narey yó'o kusaa ini na koni na ñáña'a ɔn vá'a yó'o. Ta ñii ḳi'va saá kusaa ini kiṭi tí ỵiyo ní káa koni rí ñáña'a yó'o. Ta saá narey x̣í'in ṭikiṭi yó'o kindaa na ndi'i ña kómí ñá, ta sandakoo yálá na ñá, ta kaxi na koñu ñá. Ta koñu ñá ña ndoɔ ndaa nɔɔ ỵiḳi ñá, ka'mi na ña x̣í'in ño'o x̣ix̣i. ¹⁷ Saá ke'é na x̣í'in ñáña'a ñá ɔn vá'a yó'o, chi Ndios chikaa ra ini

na ña kasa ndivi na ña chitóni ra. Ta ña chitóni Ndios kúu ña koo yu'ú narey ña taxi na ndayí nda'a tikití tí yiyo ní káa ña ka'nda chiño rí. Saá koo ña anda kundivi ndi'i to'on ña ñika'an Ndios xa'a kití yó'o. ¹⁸ Ta ñaña'a ña on vá'a ña xini ún, kúu ña kóni kachí xa'a ñoo ká'no ní ña kúu ña xá'nda chiño ñoo ndi'i narey ñoyívi ñoo ño'o —káchí ñaángel xí'in i.

18

To'on yó'o ndát'o'on ña ndasaá ndi'i xa'a ñoo Babilonia

¹ Ta ndi'i ñiya'a ñayó'o, ta saá xini i inka ñaángel ña vaxi noo ñoyívi ñino. Ta ká'no ní ndayí kómí ña, ta ndeé ní náye'e ña, ta ndi'i ñoyívi ñoo ño'o ndeé ní náye'e ña xí'in ña yé'e ñaángel yó'o. ² Ta xí'in ndi'i ndeé ña ñika'an ña, káchí ña saá:

—Xa ñakava ñoo ká'no Babilonia, ta ndi'i xa'a ña! Ta vitin nduu ña ndasaá kuiti ñoo ñoo táku níma ndiva'a ta nduu ña ve'e ñoo nákutá'an ndi'i saá ñoo níma ndiva'a. Ta nduu ña ndasaá kuiti taká ndi'i kití tí kini tí ndáchí, ta tí kini ní kúu tí ndáchí yó'o, chi xáxi rí ndasaá kuiti ña kini án ña tá'yí. ³ Ta ndi'i saá ñivi na táku ndi'i ñoo ñoyívi ñoo ño'o, ndátán yóo ñivi na xa xí'i ní nduta vino ta saxíini rá na, saá yóo nayó'o. Chi nduta vino tá xí'i ñivi yó'o kúu ña ká'an xa'a ndi'i ñoo ña on vá'a ña kúsii ini ñivi ké'é na. Chi ñaño Babilonia चु'u na ñivi ña nataxi xí'in mji na nda'a ña on vá'a. Ta ndi'i narey ñoyívi kisa ndivi na ndi'i saá ñoo ña on vá'a, ñii kiva ndátán yóo ña on vá'a ke'é mji ñaño yó'o. Ta ñivi na

síkó ñakía'vi ndukuíká ní kạ na xạ'ạ ña ví'í ní sạta nañoo yó'o, saá chi ñivi nañoo yó'o ndạ lo'o ọn vása ní-sandakoo na sáta na ndi'i saá ñọ ña livi ña kúu ña yá'ví ní, ña kúu ña kúsiy ní ini ñi na —káchí ñaángel xí'in ị xạ'ạ nañoo Babilonia.

⁴ Ta saá xini sọ'o ị inka to'on ña kịxi ñoyívi ñino, ta káchí ña saá:

—Ndó'ó, nañoo ñi ị, xini ñó'ó kee ndó kọ'on xíká ndó ñọ ñoo ká'no ña ọn vá'a yó'o xạ'ạ ña ọn ke'é ndó ña ọn vá'a ndátán yóo ña ọn vá'a ke'é ñivi ñoo yó'o. Ta xini ñó'ó kee ndó ñoo yó'o xạ'ạ ña ọn xọ'vi ndó, ndátán kini ní xọ'vi nañoo yó'o xạ'ạ ña ọn vá'a ke'é na. ⁵ Saá chi ña ọn vá'a ke'é na ñoo ká'no yó'o, kuạ'ạ ní kini xạ'no ña, tandaş ñoyívi ñino ñixaa ña. Ta Ndios ọn nandoso ra xạ'ạ ndi'i ña ọn vá'a ke'é nayó'o. ⁶ Ta vitin va'a ná saxọ'vi Ndios nañoo yó'o xạ'ạ ndi'i ña ọn vá'a ke'é na xí'in kuạ'ạ ní ñivi. Ndátán yóo ña ọn vá'a ke'é na, ta Ndios ná cha'vi ra na anda ọvi yichị xạ'ạ ñii ñii ña ọn vá'a yó'o. Xa xọ'vi kuạ'ạ ní ñivi xạ'ạ ña ọn vá'a ke'é nañoo yó'o. Ta xạ'ạ ñayó'o, ná taxi Ndios ña xọ'vi ñi nañoo yó'o anda ọvi yichị xạ'ạ ñii ñii ña xọ'vi ñivi xạ'ạ na. ⁷ Saá chi ñivi na ọn vá'a ñoo yó'o, ña'a ní ñixiyo ini na, chi xikomí na ndi'i ñọ ñakuíká ña livi ña káchí ini ñi na. Ta vitin va'a ná taxi Ndios ña ndeé ní yọ'vi xọ'vi na. Saá chi nañoo ọn vá'a yó'o, ña'a ní ini na, ta ndasaá kuiti kịsa ká'no xí'in ñi na, ta xáni ini na, káchí na saá: “Ñi yó kúu naná'no na xá'nda chiño ñọ ndi'i ñivi. Ta ọn vása yóo yó ndátán yóo ñii ña'ạ ndá'ví ña ñixi'ị yi, chi ndạ ñii kivi ọn kóo ñayọ'vi xọ'vi yó, ni ndạ lo'o ọn kóo ña kuchuchú ini yó”, saá xáni ini na ñoo

ká'no ɔn vá'a yó'o. ⁸ Ta saá ni, ñii kivi ña vaxi nakutá'an ndi'i ña kini ní xɔ'vi nañoo yó'o, ta kixaa ña kuaku na, kixaa soko kundo'o na, ta kixaa ndee ña xá'ni ñivi, ta kɔkɔ na xí'in ño'ɔ ña xixi, ta saá kivi nayó'o. Saá kundo'o na, chi ɽa ɽandeé kúu Ndios, ɽa ɽa xá'nda chiño noo yó kúu ra, ta Ndios kasa nani ra xa'a kuachi nañoo ɔn vá'a yó'o, ta saxɔ'vi ní ra na —káchí to'on kixi ñoyivi ñino xini so'o i.

⁹ Ta narey ñoyivi noo ño'ɔ, na kúu na ñii káchí kisa ndivi ña ɔn vá'a xí'in ñivi nañoo yó'o, ta va'a ní xitaku na xí'in ndi'i ñakuiká xikomí ñoo yó'o, narey yó'o kuchuchú ní ini na, ta kuaku ní na xa'a ña ndi'i xa'a ñoo yó'o. Saá chi koto na ndasaá ví'í ka síkón kuá'an ndaa ñi'ma ña kée noo ño'ɔ xixi kivi kɔkɔ ñoo yó'o. ¹⁰ Ta narey yó'o xíká va'a nakuita na noo yóo ñoo yó'o, saá chi kuyi'vi ní na kivi koto na ña yɔ'vi ní xɔ'vi ña, ta ka'an na, kachí na saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ndá'ví ní yó'ó ñoo ká'no Babilonia! ¡Ñoo ndee ní, ta ñoo ká'no ní xikuu ún! ¡Ta ñii kama kuiti kixi ña yɔ'vi ní xɔ'vi ún! —saá ka'an narey ñoyivi kivi vaxi.

¹¹ Ta saá ndi'i ñivi ñoyivi na kúu na síkó ñakía'vi, kuchuchú ní ini na, ta kuaku ní na, chi ndi'i xa'a ñoo yó'o. Saá chi ɔn kóo ka ñivi na sata noo na. ¹² ɔn kóo ka ñivi na sata ña kúu oro, ña kúu plata, ni ɔn sata ka na kuá'a ní yuu ña livi, ña náye'e, ña yá'ví ní. Ni ɔn kóo ka ñivi na sata tikoto va'a ña yá'ví ní ña kúu lino án seda. Ta ɔn kóo ka ñivi na sata tikoto va'a ña kúu ña ndí'í toón án ña kuá'a. Ni ɔn kóo ka ñivi na sata tón viti va'a tón támi ní xá'an, ni ɔn kóo ka ñivi na

sata inkā ñakuíká ña kúu ña ñaní marfil, xí'in inkā ña kúu mármol. Ni ɔn kóo ñivi na sata kaa ña kúu hierro, án inkā kaa ña kúu bronce. ¹³ Ni ɔn kóo ká ñivi na sata kuá'a ní canela, xí'in kuá'a ní yuku ña yá'ví ña támi ní xá'an. Ta ɔn kóo ká ñivi na sata xuxa va'a, ni na sata nduta tá támi ní xá'an, tá ñaní mirra xí'in olíbano. Ni ɔn kóo ká ñivi na sata nduta vino, ni aceite, ni trigo, ni harina va'a. Ni ɔn kóo ká ñivi na sata kití tí kúu sindiki, ni tindikachi, ni tíkuáyí, ni ɔn kóo ká ñivi na sata tón carreta. Ni ɔn kóo ká ñivi na sata inkā ñivi ña kasa chiño na ɔoɔ nayó'o. ¹⁴ Ta xa'a ñayó'o, ndi'i ñivi ñoyívi na síkó ñakía'vi, ka'an na xí'in ñoo Babilonia, kachí na saá:

—Ñoo Babilonia, ɔn kóo ká ñakuíká ña kuá'a ní xikomí ún. Ndi'i ñava'a ña livi ña xikusij ní ini mji ún xini ún, ɔn kóo ká ña. Saá chi ndi'i xa'a ñakuíká yó'o ɔoɔ ún, nda ñii ká kivi ɔn kukomí ká ún ñakuíká yó'o —saá ka'an ñivi na síkó ñakía'vi xí'in ñoo Babilonia kivi ña vaxi.

¹⁵ Ta ñivi na síkó ñakía'vi yó'o, na xa ndukuíká ní kúu na, chi ñisikó na ndi'i ɔoɔ ñakía'vi nda'a ñivi ñaño Babilonia, ta nayó'o kuyí'ví ní na kivi koto na ña yó'vi ní xó'vi ñoo yó'o. Ta saá nakuíta xíká na, ta kuaku na, ta chuchú ní ka'an na, ¹⁶ kachí na saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ndá'ví ní yó'ó ñoo ká'no Babilonia! Va'a ní livi xindixin ún tikoto yá'ví ní ña kúu lino, ña kúu tikoto kuá'á án tikoto ndí'í toón. Ta sata tikoto yó'o xindo ndaa kuá'a ní oro xí'in kuá'a ní yuu yé'e ña livi ní, ta yá'ví ní. ¹⁷ ¡Ta ñii kama kuiti ndi'i xa'a ndi'i ñakuíká ún! —saá ka'an na síkó ñakía'vi xí'in ñoo Babilonia kivi vaxi.

Ta saá ndi'i naná'no na kúu na xá'nda chiño nḡḡ na káva tón barco, ta xí'in ndi'i nḡvi na ñó'o kuá'ḡn ini tón barco, xí'in ndi'i nḡvi na kisa chiño ini tón barco, xí'in ndi'i nḡvi na xini ñó'ó tón barco ña ndiso nó ña síkó na, ndi'i nḡvi yó'o nakuita xíká ndi'i na nḡḡ yóo ñoo Babilonia. ¹⁸ Kivj koto na ndasaá kuá'ḡn ndaa ñi'ma ña kée nḡḡ xixi ño'o ña xá'mi ñoo yó'o, ta ka'ḡn na xí'in ndi'i ndee na, kachí na saá:

—On vása ní-xiyo inká ñoo ndatán nixiyo ñoo ká'no yó'o —kachí na.

¹⁹ Ta chiso na yaḡ sinj na, chi kuchuchú ní ini na, ta kuaku ní na, ta chuchú ní ka'ḡn na, kachí na saá:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ndá'ví ní ún ñoo ká'no Babilonia, xí'in ndi'i ñakuiká ún! Chi kisa kuiká ní ún ndi'i nḡvi na kómí tón barco xí'in ndi'i nḡvi na nisikó ñakía'vi ña ndiso tón barco, tón xika nḡḡ takuii mḡni. ¡Ta ñii kama kuiti kixi ña ndi'i xa'a ún! —kachí nḡvi yó'o xí'in ñoo ká'no Babilonia ñii kivj ña vaxi.

²⁰ Ta saá xini so'oḡ to'on ña nika'ḡn ñii ñaángel, kachí ña saá:

—Ta vitin ndó'ó na ndoo ñoyivi njino nḡḡ yóo Ndios, ¡ná kusij ní ini ndó! Ta ndó'ó naapóstol, na xikuu na ti'ví Ndios kisa ndivi chiño ra, ta ndó'ó naprofeta, na nika'ḡn ndoso to'on Ndios, ta ndi'i inká ndó'ó na kúu nayij chi ndíkḡn ndó Ndios, ¡va'a ná kusij ní ini ndi'i ndó!, chi Ndios kisa ndivi ra ñandaa xa'a ndó. Saá chi kisa nani ra xa'a ña on vá'a ke'é nḡvi na ñoo ká'no yó'o xí'in ndó, ta saxo'vi ra na xa'a ña on vá'a yó'o —kachí ñaángel.

21 Ta saá ñii ñaángel ña kómí ndeę ká'no ní t̄iin ña ñii yuü ká'no ña veé ní, ña káa ndatán yóo yuü ña x̄in̄i ñó'ó ñivi ñoọ ndikó na trigo, saá káa ña. Ta ndan̄i'i ña yuü yó'o, ta saƙana ña yuü yó'o ini takuií m̄ini, ta ñika'an ñaángel, káchí ña saá:

—Ndatán ndeé ní saƙana i yuü yó'o ini takuií, saá koo ña ndeé ní saƙana Ndios yó'ó ñoo Babilonia, ta ɔn kóo ka ún nda ñii k̄iv̄i ñoyívi.

22 Ta nda ñii k̄iv̄i ɔn kóo ka ña xita ñivi yaa s̄ii ña kon̄i so'o ñivi na x̄ika yich̄i ún, chi ɔn kóo ka ñivi na sáká'a arpa, ni ñivi na tívi tilalí, ni ñivi na tívi trompeta. Ta ndi'i saá xiiña ún, ɔn kóo ka nda ñii ñivi na kisa chiño ndi'i saá ñoọ chiño, ni ɔn kóo ka ña kon̄i so'o ñivi ña ní'i ní yuü ña ndíko trigo.

23 Ni ɔn kóo ka ña náye'e tóon, ni ɔn kóo ka viko tonda'a ña sakusii ini ñivi. Saá kundo'o yó'ó ñoo Babilonia xa'a ña ɔn vá'a ke'é ún. Ñivi na síkó ñakía'vi ña x̄ikomí ún x̄ikuu na naná'no ní ka, ta ña'a ní ñix̄ijo ini na. Ta yó'ó ñoo ká'no Babilonia ñakuati tásin ún xa'a ñivi na ndóo ndi'i saá xiiña ñoyívi ñoọ ño'o, ta x̄i'in ñayó'o sandá'ví ún na.

24 Ta yó'ó ñoo ká'no Babilonia kúu ña ndíso kuachi, chi xa'ni ún ta xa'ta ún ñii naprofeta. Ta ñii k̄i'va saá ke'é ún x̄i'in ku'a'a ní ñivi na kúu nayii xa'a ña ndíkɔn na Ndios. Ta xa'ta ún ku'a'a ní ñii ink̄a ñivi, chi ndíso ún kuachi xa'a ña xa'ni ún ñivi ndi'i saá xiiña ñoyívi ñoọ ño'o —káchí ñaángel x̄i'in ñoo Babilonia.

19

Tɔ'on yó'o ká'an ña xa'a ña kisa ká'no na Ndios ñoyívi ñino

1 Ta ndi'i n̄iya'a ñayó'o, ta saá x̄ini s̄o'o i kuá'a ní n̄ivi, ká'án na x̄i'in ndi'i ndeē na, ta káchí na saá:

¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios!*

¡Ndios kúu ɬa ɬandeé ní, ɬa ɬa s̄akaku m̄ii yó!
Ndi'i ñava'a ná'no ña livi ní ña ye'e yóo ña x̄i'in
Ndios.

2 Chi x̄i'in ñandaa ndixa Ndios kisa nani ra xa'a kuachi.

Xa kisa nani ra xa'a kuachi na ñoo ká'no na ké'é kuá'a ní ña ɔn vá'a.

Chi nañoo yó'o ch̄u'u na ink̄a n̄ivi ña ke'é na kuá'a ní noo ña ɔn vá'a ñii k̄i'va ndatán ke'é m̄ii na,

ta x̄i'in ña ɔn vá'a ke'é na ñoo ká'no yó'o, kisa kini na ndi'i saá x̄i'ña ñoyívi noo ño'o.

Ta nañoo yó'o xa'ni na kuá'a ní n̄ivi na kándixa Ndios.

Ta xa'a ña ɔn vá'a yó'o, ká'án Ndios ndí x̄ini ñó'ó xo'v̄i ní na,

káchí kuá'a ní to'on ña x̄ini s̄o'o i.

3 Ta tuku x̄ini s̄o'o i to'on ña n̄ika'án kuá'a ní n̄ivi na ndóo ñoyívi n̄ino, ta káchí na saá:

¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios!

Saá chi ñi'ma ña v̄axi kana noo x̄ixi ñoo ká'no ɔn vá'a yó'o,

ndi'i saá k̄iv̄i ndáa ñi'ma yó'o ñoyívi n̄ino, ta nda lo'o ɔn vása nda'va ña,

káchí kuá'a ní to'on ña x̄ini s̄o'o i.

4 Ta na oko komi ɬa na kúu nax̄ikuá'a ná'no, x̄i'in komi ñatáku, na kúu na ndóo yatin noo yóo Ndios, x̄ikuxítí ndi'i na nda n̄itondaa ɬa'ya

* **19:1** To'on hebreo "aleluya" kóni kachí ña: Ná kasa ká'no yó Ndios.

na nda noo ño'o, ta kisa to'ó na Ndios, ta ta yoo táyi yii tón to'ó ká'no. Ta nika'an na, káchí na saá:

—¡Saá ná koo ña! ¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios!
—káchí na.

⁵ Ta xini so'o i to'on ña kixi yatin noo yoo táyi yii tón to'ó ká'no, ta nika'an ña, káchí ña saá: ¡Ná kasa ká'no ní yó Ndios, Ta ta Ká'no noo yó! ¡Ndi'i ndó'ó na kisa chiño noo ra, án nakuáli kúu ndó, án naná'no kúu ndó, ndi'i ndó'ó na kisa to'ó Ndios, ná kasa ká'no ní ndó ra! káchí to'on ña xini so'o i.

⁶ Ta saá xini so'o i ña síso, ndatán yoo tachi to'on ku'a ní nivi ká'an na, ta ndatán yoo ña síso káyi ní'i koyo ku'a ní takuií námi síkón ní, ta ndatán yoo ña ndeé ní ní'i ndá'yi savi, saá yoo to'on ña xini so'o i, ta káchí na saá:

¡Ndi'i yó, ná kasa ká'no yó Ndios!
¡Chi vitin xa kixá'á xá'nda chiño Ndios,
Ta ta Ká'no noo ndi'i ña yoo ñoyívi kúu ra, Ta ta kómí ndi'i ndeé ká'no kúu ra!

⁷ ¡Ná kusii ní ini yó, ta ná kutú ñasii ini yó!

¡Ná chinoo síkón yó ñato'ó Ndios!

Saá chi xa nitondaa kivi ña kixá'á viko ña tondaa Ndikachi.†

Xa yoo ti'va ña'a ñá tondaa xí'in Ndikachi, ta ndati ná ña kixaa yii ñá ña naki'in ra ña.‡

⁸ Ta ña'a ñá tondaa yó'o xa naki'in ñá ndayí ña kundixin ñá tikoto yaa va'a, ña kúu ñalino, ña kúu ñandii ña náye'e táxa,

† 19:7 Ndikachi yó'o ká'an ña xa'a Jesucristo. ‡ 19:7 Ña'a yó'o ñá tondaa xí'in Ndikachi kóni kachí ñá xa'a ndi'i nivi na kándixa Jesucristo.

(chi ñalino yaa yó'o ká'an ña xa'a ñava'a ña kúu ñandaꝯ ndino'o ke'é ñivi na ndíkõn Jesucristo), káchí to'on ña xini so'o i.

To'on yó'o ká'an ña xa'a viko ña tonda'a Ndikachi

⁹ Ta saá ñii ñaángel ñika'an ña xí'in i, káchí ña saá:

—Vitin taa ún to'on yó'o, ña káchí saá: “Nákaa ñasii ini ñivi na kúu na kana Ndios kixi na viko tonda'a Ndikachi” —káchí ñaángel xí'in i.

Ta tuku ñika'an ñaángel xí'in i, káchí ña saá:

—Ndi'i to'on ña ñika'an i xí'in ún kúu to'on ña ndaa ña kixi noꝯ Ndios —káchí ñaángel xí'in i.

¹⁰ Ta yi'i xikuxití i noꝯ ñaángel ña kasa to'ó i ña, ta kama ñika'an ñaángel yó'o xí'in i:

—On ke'é ún saá, on kuxití ún noꝯ i. Saá chi ndatán yóo mii ún xí'in nañani ún na ndíkõn Jesucristo, saá yóo yi'i, chi ndi'i yó kisa chiño yó noꝯ Ndios, ta kándixa yó to'on ña ndaa ña ñika'an Jesucristo, ta on sandakoo yó kándixa yó to'on ra. Ta saá on vá'a kuxití ún noꝯ i, chi xini ñó'ó ndasaá Ndios kuiti kasa ká'no yó. Chi to'on ña saná'a Jesucristo ñii kúu ña xí'in to'on ña ñika'an naprofeta xina'á, saá chi ndi'i to'on yó'o kaku ña noꝯ Níma Ndios —káchí ñaángel xí'in i.

To'on yó'o ká'an ña xa'a ta ta yóso kuáyí tí yaa

¹¹ Ta saá xini i ñoyívi ñino nanona ña, ta yó'o xini i ñii kuáyí, tí yaa kúu rí. Ta ta ta yóso rí naní ra taNdaꝯ, ta ta on vása sándakoo yichi Ndios. Xí'in ñandaꝯ xá'nda chiño ra, ta xí'in ñandaꝯ káni tá'an ra xí'in ña on vá'a. ¹² Ta

nduchū nōō ra yé'e ní ña, ndatán yé'e ño'ō ña xíxi, saá yé'e nduchū nōō ra. Ta nándoso kuá'a ní corona sijnī ra. Ta t̄a'ȳa ra ñika'ȳi ñii kivi ra ña on vása kúchiño kundaā ini ñivi, ta ndasaá kuiti m̄ji ra xini ra yukia kóni kachí kivi yó'o.

¹³ Ta tikoto ña ndixin ra ñii ndaxin ndi'i ña xí'in ñii kuá'á. Ta inkā kivi tayó'o kúu "Tō'on Ndios."

¹⁴ Ta natropa na vaxi xí'in ra, na kee ñoyivi ñino, ñii ñii nayó'o kómí na tikúayí yaa yóso na. Ndixin na tikoto va'a ña kúu lino ña yaa ní, ta ndii ní ña. ¹⁵ Ta yu'ū t̄a t̄a naní Tō'on Ndios keta ñii espada ña sijn ní, ta xí'in espada yó'o kúchiño ra satakué'e ra ñivi na kixi ndi'i ñoo, na kúu na on xijn kandixa ña'á. Ta ndakú ní ka'nda chiño ra nōō ndi'i nayó'o, chi ní'i ra ñii kaa ndatán yóo yiton káni, ta xí'in kaa yó'o kúchiño sandi'i ra xa'a ñivi na sáa ini xini ña'á. Ndatán ké'é ñivi na kóni tíuva xí'in ña xíndoso na rí ña táva na nduta rí ña nduu rá vino, saá ke'é ra xí'in ñivi na on vá'a yó'o. Chi ña xíndoso ra tíuva yó'o ká'an ña xa'a ña yō'vi ní xō'vi ñivi yó'o chi ndixa sáa ní ini Ndios xini ra ña on vá'a ke'é na, ta Ndios kúu T̄a t̄a kómí ndi'i ndee ká'no. ¹⁶ Ta t̄a taká'no t̄a yóso kuáyí yaa, ndixin ra tikoto ká'no káni, t̄anda sikon ra t̄anda nōō si'in ra ñika'ȳi kivi ra, ña káchí saá: "T̄aRey ká'no nōō ndi'i narey. T̄a t̄aKá'no nōō ndi'i naná'no", káchí kivi ña ñika'ȳi nōō tikoto ra.

¹⁷ Ta saá xini ñii ñaángel ñíndichi ña xíndoso ña nōō ño'ō ká'no ña yé'e ndiví, ta xí'in ndi'i ndee, ñaángel yó'o kana ña tioko chée, t̄asin yá'á, xí'ña, xí'in ndi'i saá inkā nōō kit̄i tí ndáchí nōō síkón, tí xáxi koñu kúu rí, ta káchí ñaángel

xí'in rí saá:

—Na'a ndó, kixi ndó nakutá'an ndó nọọ kána viko ká'no ña kisa ndivi Ndios xa'a ndó. ¹⁸ Kixi ndó ta kaxi ndó koñu narey, kaxi ndó koñu naná'no nọọ natropa xí'in koñu inká nataa na kúu na téé ní, na xa'ni kuá'a ní ñivi nọọ ñixiyo kuachi. Ta kaxi ndó koñu tíkuáyí xí'in koñu nataa na xiyoso rí, kaxi ndó koñu ndi'i saá nọọ ñivi, na kúu naná'no, na kúu nakuálí, na kúu ñivi na kómí ndayí nakaxin chiño ña kasa chiño mji na, ta na kúu namozo na on vása kómí ndayí sandakoo na ña kisa chiño na nọọ napatrón na. Na'a ndó kaxi ndó koñu ndi'i nayó'o —káchí ñaángel xí'in kitj tí ndáchí.

¹⁹ Ta saá xini tuku j kitj tí yiyo ní káa, xí'in narey na xá'nda chiño nọọ ñivi ñoyívi, xí'in natropa na ndíkõn sata nayó'o, nakutá'an na ta nakoo yu'ú ndi'i na ña kani tá'an na xí'in ta taká'no ta yóso kuáyí yaa, ta kani tá'an na xí'in natropa na ndíkõn sata tayó'o. ²⁰ Ta saá ta taká'no ta yóso kuáyí yaa xí'in natropa ra tjin na tikitj tí yiyo ní káa, ta tjin na taprofeta vatá, ta ta sandá'ví ñivi xí'in ña ke'é ra kuá'a ní ñaná'no ña naka'nda ní ini ñivi xini na. Chi ñivi yó'o taxi na ña ñika'yi sello tikitj ta'ya na, ta kisa ká'no na na'ná tikitj tí yiyo ní káa yó'o. Ta saá xini j ndasaá ta taká'no ta yóso kuáyí yaa sakana ra taprofeta vatá yó'o xí'in kitj tí yiyo ní káa, ta nakoyo táku taprofeta vatá xí'in kitj yó'o nọọ ndíkã ní nọọ xixi ño'o xí'in ño'o ká'ndi ña naní azufre. ²¹ Ta ndi'i inká ñivi na ndíkõn sata taprofeta vatá xí'in kitj tí yiyo ní káa, ñixi'i ndi'i na xí'in espada sijn ña keta yu'u ta ta yóso kuáyí

yaa, ta ndi'i kit̄i tí ndáchí k̄ixaa rí kaxi rí koñu na n̄ixi'j̄. Ta ndi'i kit̄i yó'o x̄axi ná'ná rí koñu n̄ivi n̄ixi'j̄, nda n̄i-nani ka t̄ixin rí kutú ña.

20

*To'on yó'o ká'an ña xa'a
mil kuiya ña ka'nda chiño Jesucristo*

¹ Ta saá x̄ini j̄ ñii ñaángel, vaxi noo ña ñoyívi n̄ino, ta ní'i ña llave ña nakoná ña yé'é yav̄i kónó ní, ta ní'i ña ñii cadena k̄aa ña ká'no. ² Ta ñaángel yó'o t̄iin ña t̄ikit̄i tí kúu koq̄ na'á, ta tí kúu t̄ikoq̄ yatá, ta kúu rí ním̄a ndiva'a ká'no noq̄ ndi'i ním̄a ndiva'a, ta Satanás kúu k̄iv̄i ñaním̄a ndiva'a ká'no yó'o. Ta ñaángel ña ní'i cadena k̄aa, k̄atón ñaním̄a ndiva'a ká'no yó'o ña kuno'ni ñaním̄a yó'o ñii mil kuiya. ³ Tá nd̄i'i k̄atón ñaángel ñaním̄a ndiva'a ká'no, ta sakana táku ña'á ña ini yav̄i ká'no ña kónó ní, ta nakasi kút̄u ña yé'é yav̄i yó'o, ta chinóo ña sello s̄ata yé'é yó'o, ña nda ñii n̄ivi on kuchiño na nakoná na ña. Ta saá ñaním̄a ndiva'a ká'no on kuchiño ka ña sandá'ví ña n̄ivi ñoyívi noq̄ ño'o, nda ndi'i ya'a ñii mil kuiya. Nda saá Ndios taxi ra ña saña ñandiva'a ká'no yó'o ta ndá salo'o kuiti ko'on ndíka ña.

⁴ Ta saá x̄ini j̄ kūa'a ní táȳi tón to'ó ná'no noq̄ ndóo ndi'i n̄ivi na kómí ndayí kasa nani na xa'a kūachi. Ta x̄ini j̄ ním̄a n̄ivi na kúu na n̄ixi'j̄ ña k̄andoso na s̄ikon na, chi x̄ikuu na n̄ivi na kándixa to'on Ndios ta n̄ika'an na ñanda'a xa'a Jesucristo x̄i'in n̄ivi. Ta nayó'o on vása ní-kisa ká'no na kit̄i tí ȳiyo ní káa, ni on vása ní-kisa ká'no na na'ná rí, ni on vása ní-taxi na ña ka'yi

sello rí ta'ya na, án nda'a na. Níma ndi'i nivi na nixi'i yó'o kúu ña xini i, ta saá natakú na ta kixá'a na xá'nda chiño na xí'in Jesucristo. Saá xa'nda chiño na xí'in ra ñii mil kuiya. ⁵ Ta ña natakú nivi na nixi'i yó'o naní ña “ña noó natakú na nixi'i.” Ta inká nivi na kúu na xa nixi'i on vása ní-natakú yachí na, tãda ndi'i niya'a ñii mil kuiya yó'o, anda saá natakú na. ⁶ Nivi na kúu nanoó natakú, nákaa ñasii ní ini na, ta nivi nayii kúu na. Nayó'o on vása kúchiño kivi na yichi ovi, chi ndee ña xá'ni nivi nda lo'o on vása kómí ña ndayí noo nayó'o. Ta saá kutakú na ndi'i saá kivi ña vaxi, ta nduu na nasutu, na kasa chiño noo Ndios ta noo Jesucristo, ta ka'nda chiño na xí'in ra ñii mil kuiya.

⁷ Tá ndi'i niya'a mil kuiya yó'o, ta ñaángel ña ti'ví Ndios saña ñaníma ndiva'a ká'no ña kúu Satanás. ⁸ Ta níma ndiva'a yó'o keta ña ko'on ndíka ña xa'a ña sandá'vi ña nivi na táku ndi'i saá ñoyívi, na kúu na sáa ini xini Ndios, ta kúu na ñaño Gog xí'in ñaño Magog. Ña Satanás nakaya ña ndi'i nivi yó'o ña ko'on na kani tá'an xí'in nivi na ndíkon Ndios. Ku'a'a ní nivi nakaya ña Satanás; ndatán ku'a'a ní yotí ña yóo yu'u muni, saá koo ku'a'a ní nivi na nakutá'an ña kani tá'an na xí'in nivi na ndíkon Ndios. ⁹ Nivi na ko'on kani tá'an xí'in ñaño Ndios kee na ndi'i saá xiiña noo ño'o, ta nandika na ko'on na ta xa'a na ta kono nduu na ñoo ña kúu ña kí'vi ní ini Ndios xini ra. Ta saá Ndios taxi ra ña koyo ño'o xixi ña kee ñoyívi nino, ta ka'mi ña ndi'i nivi na sáa ini xini Ndios, ta ndi'i xa'a nayó'o. ¹⁰ Ta saá naángel Ndios tiin na ñaníma ndiva'a

ká'no, ña kúu ña sandá'ví n̄ivi, ta sakana táku na ña n̄o ndíkā x̄ix̄i ño'ò x̄i'in ño'ò ká'ndi ña naní azufre. Ta m̄ji n̄o x̄ix̄i ño'ò yó'o kúu n̄o xa sakana na tíkiti tí ȳiyo ní káa x̄i'in taprofeta vatá ta k̄isa chiño n̄o rí. Ta saá ndiv̄i ñoó xo'v̄i ní ndi'i nayó'o ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi.

To'on yó'o ká'an ña ndi Ndios kasa nani ra xa'a kuachi n̄ivi

¹¹ Ta x̄inīi ñii táyī ȳii tón to'ó ká'no, tón yaa kúu nó, ta Ndios kúu ta ta yóo n̄o táyī yó'o. Ta ñoyívi n̄o ño'ò x̄i'in ñoyívi n̄ino kee ña x̄ino ña kuā'an x̄iká ña n̄o Ndios, ta nda ñii n̄ivi on kuchiño koto ka na ña. ¹² Ta saá x̄inīi ndi'i na n̄ixi'̄i, na x̄ikuu naná'no x̄i'in na x̄ikuu nandá'ví. Ta ndi'i nayó'o yíta na yatin n̄o yóo táyī ȳii tón to'ó ká'no. Ta saá nanona kua'a ní tutu n̄o n̄ikā'ȳi ña ke'é ndi'i n̄ivi k̄iv̄i x̄itaku na ñoyívi. Ta saá nanona inkā tutu n̄o n̄ikā'ȳi k̄iv̄i ndi'i n̄ivi na kutaku x̄i'in Ndios ndi'i saá k̄iv̄i ña v̄axi. Ta saá Ndios k̄isa nani ra xa'a kuachi ndi'i n̄ivi na n̄ixi'̄i. Ñii k̄i'va ndatán yóo ña ke'é n̄ivi ña n̄ikā'ȳi n̄o tutu, saá yóo ña k̄isa nani Ndios xa'a na. ¹³ Ta saá x̄inīi takuí m̄ini n̄ataxi rá ndi'i n̄ivi na n̄ixi'̄i ini takuí yó'o, ta kee nayó'o kuā'an na n̄o yóo Ndios. Saá tuku x̄inīi ndi'i n̄ivi na n̄ixi'̄i, na kúu na ndóo ñii xiiña n̄o naní Hades, ta kee ndi'i nayó'o, ta kuā'an na n̄o yóo Ndios ña kasa nani ra xa'a kuachi na. Ta Ndios k̄isa nani ra xa'a kuachi ñii ñii nayó'o, ndatán yóo ña ke'é na. ¹⁴⁻¹⁵ Ta saá naángel Ndios t̄iin na ndee ña xá'ni n̄ivi, ta t̄iin na ña naní Hades, ta sakana na ñayó'o, nakoyo ña n̄o ndíkā x̄ix̄i ño'ò ndi'i saá k̄iv̄i. Ta saá tuku naángel Ndios t̄iin na ndi'i n̄ivi

na ɔn kɔ́o kivi ní-ka'yi nɔɔ tutu nɔɔ nika'yi kivi nivi na kutaku xí'in Ndios, ta sakana na nivi yó'o ña nakoyo na nɔɔ ndíka xixi ño'o. Ta ña kundo'o nivi yó'o naní “ña kivi na yichi ɔvi.”

21

Tɔ'on yó'o ká'an ña xa'a ndasaá nduxáá ñoyívi ñino xí'in ñoyívi ño'o

¹ Ta saá xini i ndí nduxáá ñoyívi ñino xí'in ñoyívi ño'o, chi ɔn kɔ́o ka ñoyívi ñino ñanɔ́o, ta ɔn kɔ́o ka ñoyívi ño'o ñanɔ́o, ta saá tuku ɔn kɔ́o ka mini takuí. ² Ta saá xini i ñoo yi ña kúu ñoo Jerusalén ña xaá, vaxi noo ña ñoyívi ñino nɔɔ yóo Ndios. Livi ní káa ñoo yó'o, ndatán livi káa ñáña'a ñá livi ní tikoto ndíxin xa'a ña tonda'a ñá, saá yóo ñoo, xini i. ³ Ta saá xini so'o i tɔ'on ña kixi nɔɔ yóo táyi yi tón tɔ'ó ká'no ñoyívi ñino, ta xí'in ndi'i ndee ña ká'an ña, káchí ña saá:

—Ñoo yó'o kúu ñoo Ndios nɔɔ ndi'i saá kivi ña vaxi kutaku ra xí'in nivi na ndíkon ña'á, ta nivi yó'o kuu na nañoo Ndios. Ta mii Ndios kuu ra Ndios mii na, ta nda ñii kivi ɔn sandakoo ra na. ⁴ Ndios yakón ra ña sanayaa ra nduta nduchu nɔɔ na xa'a ña xaku na. Ta nda ñii ka yichi ɔn kivi ka na, ni ɔn koo ka ña kuchuchú ini na, ni ɔn koo ka ña kuaku na xa'a, ni ɔn koo ka ña kuki'vi ka yiki koñu na, ta ndi'i ña nixɔ'vi na tá yachi ɔn koo ka ñayó'o.

⁵ Ta ta ta yóo táyi yi tón tɔ'ó ká'no nika'an ra, káchí ra saá:

—Vitin yi'i ndása xaá i ndi'i ña kuvá'a tá yachi. Ta tuku nika'an ra xí'in i, káchí ra saá:

—Taa ún tɔ'on ña ká'án̄ j̄ xí'in ún chi tɔ'on ña ndaa ña ndixa kúu ña —káchí ra.

⁶ Ta tuku ñika'án ra xí'in̄ j̄, káchí ra saá:

—Vitin xa kundivi ndi'i chiño ña chítón̄ j̄ kundivi ñoyívi ño ño'ɔ. Ta yí'j̄, ñan̄í j̄ “Alfa xí'in̄ Omega”^{*} chi yí'j̄ kúu tanoó, ta yí'j̄ kúu tasondí'í ño ñdi'i ña yóo. Ta ndi'i ñivi na yich̄i takuí, taxi s̄ij̄ j̄ takuí ko'o na. Ta takuí yó'o kómí rá nde ña taxi rá kutaku ñivi ndi'i saá k̄iv̄ j̄ ña vaxi. ⁷ Ta ndi'i ñivi na kündeé ño ña ɔn vá'a ta ɔn vása ní-sandakoo na yich̄i j̄, nayó'o naki'in na ndi'i ñava'a taxi j̄ nda'a na. Ta ndi'i saá k̄iv̄ j̄ ña vaxi yí'j̄ kuu Ndios m̄ji na, ta nayó'o kuu nasá'ya m̄ji j̄. ⁸ Ta ñivi na sandakoo yich̄i j̄ chi yí'ví na kɔto xo'v̄ j̄ na xa'a j̄, ta ñivi na ɔn vása kándixa yí'j̄, ta ñivi na ké'é ndi'i saá ño ña ɔn vá'a ñakini, ta ñivi na xá'ni ink̄a ñivi, ta ndi'i t̄a t̄a kí'vi kuach̄i xí'in̄ ña'a ñá ɔn s̄iv̄ j̄ ñásí'í ra kúu, án ndi'i ña'a ñá kí'vi kuach̄i xí'in̄ t̄a t̄a ɔn s̄iv̄ j̄ yí'j̄ ñá kúu, ta ñivi na nákuati tásín xa'a ink̄a ñivi, ta ñivi na kisa ká'no ñaídolo án ñaimagen ña ɔn s̄iv̄ j̄ Ndios ndino'o kúu, ta ñivi na ká'án ñavatá, ndi'i ñivi yó'o xín̄ j̄ ñó'ó kɔ'ɔn na koyo na ño ñdik̄a ño xíxi ño'ɔ xí'in̄ ño'ɔ ká'ndi ña ñan̄í azufre. Ta ña xo'v̄ j̄ na ñayó'o ñan̄í “ñá ñixi'j̄ na yich̄i ɔvi” —káchí Ndios, ñika'án ra xí'in̄ j̄.

Tɔ'on yó'o ká'án ña xa'a ñoo Jerusalén ña xaá

⁹ Ta saá x̄in̄ j̄ ñii ñatá'an na ux̄a naángel na x̄in̄ i'í ux̄a copa ño x̄iño'o ux̄a ñayo'v̄ j̄ ní ñixɔ'v̄ j̄ ñivi na x̄itaku tá xa yatin k̄ixaa k̄iv̄ j̄

^{*} **21:6** “Alfa” kúu k̄iv̄ j̄ letra ñanoó alfabeto tɔ'on griego, ta “Omega” kúu k̄iv̄ j̄ letra sondí'í alfabeto yó'o.

sondí'í ñoyívi. Ta ñaángel yó'o kixaa ña noo i, ta nika'an ña xí'in i, káchí ña saá:

—Na'a, kixi ún noo i, ta saná'a i yó'ó ñaña'a ña koo ñásí'í Ndikachi —káchí ñaángel xí'in i.

¹⁰ Ta saá kixaa Níma Ndios ta sakundixin ní mji ña yi'i, ta xini'i ña yi'i nixa'an i xí'in ña ñii yuku ká'no ña síkón ní. Ta saná'a ña yi'i ñoo yji ña kúu Jerusalén ña xaá. Ta saá xito i ndi nda ñoyívi ñino noo yoo Ndios vaxi noo ñoo yji yó'o ña kixaa ña nda ñoyívi noo ño'o. ¹¹ Ta ñoo yji ká'no yó'o livi ní yé'e táxa ña, chi ña yé'e táxa káku ña noo ña yé'e mji Ndios. Ta ndatán yé'e táxa yuu livi ña yá'ví ní, ña naní jaspe, saá yoo ña. Ta ndatán yoo yuyu yé'e ña táxi koto yó nda inká tá'ví sata ña, saá yoo yuu livi yó'o.

¹² Ñii nama ká'no ní ta síkón ní ña, xino nduu ña ñoo yji yó'o. Ta nama yó'o kómí ña uxu ovi yé'é, ta ñii ñii yé'é ñíndichi ñii ñaángel, ta ñii ñii yé'é nika'yi ña xí'in kivi ñii na uxu ovi ta na xikuu sa'ya taIsrael kuyá xina'á, chi sa'ya ñani síkuá taIsrael yó'o nduu na uxu ovi ti'vi ná'no ñivi na kúu ñivi naño Israel. Ta yé'é ñanoó nika'yi ña xí'in kivi sa'ya taIsrael tanoó, ta yé'é ñaovi nika'yi ña xí'in kivi sa'ya ra taovi, ta saá nixaa nika'yi kivi ndi'i na uxu ovi sa'ya taIsrael noo ña uxu ovi yé'é ña kómí nama ña xino nduu sata ñoo yji ká'no yó'o. ¹³ Ta uní yé'é xito ña chí noo kána ño'o, ta inká uní yé'é xito ña chí norte, ta inká uní yé'é xito ña chí sur, ta inká uní yé'é xito ña chí noo ku'a'an ketá ño'o. ¹⁴ Ta uxu ovi xiiña xa'a nama ña xino nduu ñoo yji ño'o uxu ovi yuu ná'no. Ta ñii ñii ña uxu ovi yuu yó'o nika'yi ña xí'in kivi ñii nataa na xikuu uxu ovi

naapóstol na kjsa chiño noq Ndikachi. Saá chi yuu ñanoó nika'yi ña xí'in kivi ñii taapóstol, ta yuu ñaovi nika'yi ña xí'in kivi inka taapóstol, ta saá nixaá nika'yi kivi ndi'i na uxu ovi naapóstol noq ña uxu ovi yuu ña kúu ña ñó'o xa'a nama yó'o.

15 Ta ñaángel ña nika'an xí'in i ní'i ña ñii ña ndatán káa yiton ndakú, ta nina oro kúu ña. Ta ñaángel xini ñó'ó ña ñayó'o xa'a ña cho'on ki'va ña ndasaá kúu ki'va ña kómí ñoo yii ká'no. Ta cho'on ki'va ña nama síkón ña xino nduu sata ñoo yó'o, ta cho'on ki'va ña ndi'i yé'é ña kómí nama yó'o. 16 Ta komi kúu sijn ñoo yii ká'no yó'o, ta ñii kúu ki'va ña kómí ñii ñii sijn ñoo yó'o. Ñii kúu ki'va ñandíka ña, xí'in ñakáni ña, ta xí'in ñasíkón ña. Ta ñii ñii sijn ña, ña kúu ñakáni ña xí'in ñandíka ña, ta xí'in ñasíkón ña, kómí ñii ñii sijn yó'o ovi mil ovi ciento kilómetro.† 17 Ta saá cho'on ki'va ñaángel ñandíka noq kuikon nama ña xino nduu sata ñoo yii yó'o, ta kómí ña ñii ciento ovi siko komi vavi nda'a ta. Chi ñaki'va cho'on ñaángel yó'o ñii kúu ña xí'in ki'va ña chó'on nivi.

18 Ta nama síkón kuvá'a ña xí'in nina yuu livi ña yé'e táxa, ña naní jaspe. Ta mji ñoo yii ká'no kuvá'a ña xí'in nina mji oro. Ta ndatán yoo yuyu yé'e ña táxi koto yó nda inka tá'ví sata ña, saá yoo oro yó'o. 19 Ta ña uxu ovi yuu ná'no ña ñó'o xa'a nama ña xino nduu sata ñoo yó'o, kómí ña kuá'a ní yuu ña livi ní, ta yá'ví ní. Yuu ká'no ñanoó kómí ña yuu livi ña naní jaspe ña

† 21:16 Ovi mil ovi ciento kilómetro kúu uxu ovi mil estadio.

kúu yuṽ ña yé'e táxa. Yuṽ ká'no ñaṽṽ kómí ña yuṽ livi ndí'í, ña ñanı zafiro. Yuṽ ká'no ñaṽṽ kómí ña yuṽ livi kuíj ndí'í, ña ñanı ágata. Yuṽ ká'no ñakomj kómí ña yuṽ livi kuíj, ña ñanı esmeralda. ²⁰ Yuṽ ká'no ñaṽṽ kómí ña yuṽ livi yá'á kuá'á ña ñanı ónice. Yuṽ ká'no ñaiño kómí ña yuṽ livi kuá'á ña ñanı cornalina án rubí. Yuṽ ká'no ñaṽṽ kómí ña yuṽ livi kuáán yá'á ña ñanı crisólito. Yuṽ ká'no ñaṽṽ kómí ña yuṽ livi kuíj kui'ya, ña ñanı berilo. Yuṽ ká'no ñaijn kómí ña yuṽ livi kuáán yaa ña ñanı topacio. Yuṽ ká'no ñaṽṽ kómí ña yuṽ livi kuíj kuáán ña ñanı crisopraso. Yuṽ ká'no ña ṽṽ ñii kómí ña yuṽ livi ndí'í kuá'á, ña ñanı jacinto. Yuṽ ká'no ña ṽṽ ṽṽ kómí ña yuṽ livi ndí'í ndino'o, ña ñanı amatista. ²¹ Ta ña ṽṽ ṽṽ yé'é ña kómí ñama ña xjino nduu sata ñoo yj, ñii ñii yé'é yó'o kuṽ'a ña xí'in ñii yuṽ yaa ña livi ní, ña yá'ví ní, ña ñanı perla. ṽṽ ṽṽ kúu yé'é, ta ṽṽ ṽṽ kúu perla ná'no yó'o. Ta yichj ká'no ñoo yó'o, nina ñaoro kúu ña. Ta ṽṽ yichj yó'o, ndatán yoo yuyṽ yé'e ña táxi koto yó nda inkṽ tá'ví sata ña, saá yoo ña.

²² Ta nj-xini j nda ñii ve'e ño'o ñoo yj ká'no yó'o, chi ndatán yoo ve'e ño'o ñoo yó'o, saá yoo mji Ndios, Taa ta kómí ndi'i ndee, xí'in Ndikachi tí yoo xí'in ra. ²³ Ta ñoo yj ká'no yó'o ṽṽ vasa xinj ñó'ó ka ña nandij ño'o yé'e ká'no ña ye'e ndiví, ni ṽṽ vasa xinj ñó'ó ña ye'e tíyoo ṽṽ ñañoó, saá chi mji Ndios xí'in mji Ndikachi kúu na livi ní ká'no yé'e ñoo yó'o. ²⁴ Ta njvi na kixi ndi'i saá ñoo ñoyívi na kúu na kándixa Jesucristo, nayó'o kuu na kutaku ṽṽ yé'e yó'o.

Ta ndi'i n̄ivi na x̄ikuu narey ná'no na x̄ikomí ndee x̄í'in ñakuíká, nayó'o xaḡ na taxi na ñava'a x̄ikomí na nda'a Ndios. ²⁵ Ta ndi'i saá k̄iv̄i kuu nóná ux̄u ov̄i yé'é ña kómí nama ña x̄ino nduu s̄ata ñoo yó'o. On nakasi ka na yé'é yó'o, chi nda ñii yich̄i on koo ka ñoo naa, ndatán n̄ix̄iyo ñoyívi yata. ²⁶ Ta n̄ivi na k̄ixi ndi'i saá xiiña ñoyívi, na kúu na x̄ikomí ndee ná'no án na n̄aki'in kuḡ'a ní ñato'ó, nayó'o xaḡ na ta taxi na ndi'i ndee x̄í'in ndi'i ñato'ó nda'a Ndios. ²⁷ Ta nda ñii ña kúu ñakini, ni ñayakuḡ on kuchiño k̄i'vi ña ñoo ȳii yó'o. Ni nda ñii n̄ivi na kúu na ké'é ñakini, ni n̄ivi na ká'an ñavatá, on kuchiño k̄i'vi na ñoo ȳii yó'o. Ndasáa kuiti n̄ivi na n̄ika'ȳi k̄iv̄i noḡ tutu ña kómí Ndikachi kúu n̄ivi na kuchiño k̄i'vi ñoo ȳii yó'o, chi noḡ tutu yó'o yoo k̄iv̄i ndi'i n̄ivi na kutaku x̄í'in Ndios ndi'i saá k̄iv̄i ña vaḡi.

22

¹ Ta saá ñaángel saná'a ña ȳi'j̄i ñii yuta x̄í'in takuí ndii, ta takuí yó'o kúu tá táxi ndee ña kutaku n̄ivi. Ta ndatán yoo ña náye'e táxa yuȳu yé'e saá yoo ña náye'e takuí yuta yó'o. Takuí yó'o kúu tá kaku m̄i noḡ yoo táȳi ȳii tón to'ó ká'no noḡ xá'nda chiño Ndios x̄í'in Ndikachi, ² ta x̄ino takuí yó'o kuḡ'an rá ma'ño yich̄i ká'no ña yoo ñoo ȳii ká'no. Ta ov̄i tá'vi saá yu'u yuta yó'o yita yiton, ta koon kūi'i nda'a nó. Ta n̄ivi na kaxi kūi'i yó'o kutaku na ndi'i saá k̄iv̄i ña vaḡi. Ta yiton yó'o táxi nó koon ux̄u ov̄i noḡ kūi'i nda'a nó, chi ñii ñii yoo táxi nó koon kūi'i nda'a nó. Ta yuk̄u nda'a yiton yó'o va'a sanda'a ña ndi'i noḡ kue'e n̄ivi na kúu na k̄ixi ndi'i saá ñoo. ³ Ta

nda ñii ka ña kómí chi'ña, on kóo ka ña ñoo yii yó'o. Ta táyi tón to'ó ká'no Ndios xí'in Ndikachi kunakaá nó ñoo yii yó'o, ta ndi'i nivi na kúu na kisa chiño noo ra, nayó'o kasa ká'no na ra. ⁴ Ta ndi'i nivi yó'o ndixa koto na noo ra, ta ka'yi kivi ra ta'ya ñii ñii na. ⁵ Ta ñoo yii yó'o nda ñii kivi on kuñoó ka ña, ta on vása koni ñó'ó ka nivi ño'o va'a ña natoon na, ni on koni ñó'ó ka na ño'o ká'no ña ye'e ndivi, chi mii Ndios kúu ta'a ta ye'e ñoo yii yó'o. Ta nivi na yóo xí'in Ndios ka'nda chiño na xí'in ra ndi'i saá kivi ña vaxi.

To'on yó'o ká'an ña xa yatin ní vaxi kivi ña ndikó Jesucristo ñoyivi yó'o

⁶ Ta saá ñaángel nika'an ña xí'in i, káchí ña saá:

—To'on yó'o kúu ña ndaa ña ndixa. Mii Ndios, taKá'no noo yó, ta kúu ta'a ta nika'an ini naprofeta kuyiá xina'á, vitin xa tiví ra ñaángel mii ra ña ko'on ña taxi ña kundaa ini nivi na kisa chiño noo ra xa'a ña kama ní kundivi.

⁷ Ta nika'an Jesucristo to'on yó'o:

—¡Koo ti'va ndó! ¡Kama ní xaá! Ta nákaa ñasii ní ini nivi na kisa ndivi to'on Ndios ña yóo noo tutu yó'o —káchí ra.

⁸ Ta yi'i, taJuan, xini so'o i ta xini i xí'in nduchu noo i ndi'i ñayó'o ña sanativi Ndios noo i. Tá ndi'i niya'a ña xini so'o i ta xini i yó'o, ta saá xikuxítí i nda noo ño'o noo ñíndichi ñaángel, ña kúu ña saná'a ña xini i ta ña xini so'o i, chi kóni i kasa ká'no i ñaángel yó'o, níkúu. ⁹ Ta nika'an ñaángel xí'in i, káchí ña saá:

—On ke'é ún saá, on kuxítí ún noo i. Saá chi ndatán yóo mii ún xí'in nañani ún naprofeta

xí'in ndi'i inkā n̄ivi na kisa ndivi ña ká'an t̄o'on ña yóo n̄oṭ tutu yó'o, saá yóo ȳi'j. Chi ndi'i yó kisa chiño yó n̄oṭ Ndios. Xa'a ñayó'o x̄ini ñó'ó ndasaá kuiti Ndios kasa ká'no yó —káchí ñaángel x̄i'in j.

¹⁰ Ta tuku n̄ika'an ñaángel x̄i'in j, káchí ña saá: —On chikaá se'é ún t̄o'on Ndios ña yóo n̄oṭ tutu yó'o ña ká'an xa'a ña kundivi, chi xa yatin ní vaxi k̄ivj ña kundivi ndi'i ñayó'o. ¹¹ Ta vitin n̄ivi na ké'é ña on vá'a, ta nayó'o, va'a ná kundik̄on na ke'é k̄a na ña on vá'a. Ta n̄ivi na ké'é ñakini, nayó'o, va'a ná kundik̄on na ke'é k̄a na ñakini. Ta n̄ivi na ké'é ñava'a, ta nayó'o, va'a ná kundik̄on na ke'é k̄a na ñava'a. Ta n̄ivi na nátaxi x̄i'in m̄ji ña kasa ndivi na ña kóni Ndios, ta va'a nayó'o ná kundik̄on na kasa ndivi k̄a na ndi'i saá ña kóni Ndios —káchí ñaángel x̄i'in j.

¹² Ta n̄ika'an Jesucristo, káchí ra saá: —¡Koo ti'va ndó! ¡Kama ní xaaj! Ta x̄i'in ȳi'j xaaj ya'vi ña cha'vi j ñii ñii n̄ivi, ndatán yóo ña va'a án ña on vá'a ke'é n̄ivi yó'o. ¹³ Ȳi'j naní j “Alfa x̄i'in Omega”, chi ȳi'j kúu t̄anoṭ ta ȳi'j kúu t̄asondí'í n̄oṭ ndi'i ña yóo ñoyívi. K̄ivj ñanoṭ k̄ixá'á ñoyívi, ta ȳi'j kúu t̄a xa táku, t̄anda kixaa k̄ivj sondí'í ñoyívi, ta táku k̄a j —káchí Jesucristo.

¹⁴ Ta nákaa ñasij ini n̄ivi na kúu na nákata tik̄oṭo na ña nduyaa ní k̄a ña, * chi nayó'o kukomí na ndayí kaxi na ku'i tí kóon nda'a yiton, ta ku'i yó'o táxi kutaku na ndi'i saá k̄ivj ña vaxi. Nayó'o kukomí na ndayí k̄i'vi na yé'é ña kómí nama ña x̄ino nduu s̄ata ñoo ȳij ká'no, ta saá kuchiño

* **22:14** Ña nákata n̄ivi tik̄oṭo na ká'an ña xa'a ña sándakoo n̄ivi ña ké'é na ña on vá'a.

kutaku na ñoo yij yó'o. ¹⁵ Ta nivi na kundoo ke'e satã namã ña xino nduu ñoo yij, kúu nivi na ké'é ña on vá'a ñakini, xí'in nivi na kúu na nákuati tásín, ta nataa na kí'vi kuachi xí'in náña'a ná on sivi násí'í na kúu, án náña'a ná kí'vi kuachi xí'in nataa na on sivi yij ná kúu, ndi'i nivi na xá'ni inkã nivi, ta nivi na kisa ká'no ña kúu ídolo án ña kúu imagen ña on sivi Ndios ndino'o kúu, xí'in nivi na kúsiy ní ini ká'an ñavatá, ta ndã lo'o on vása sãndakoo na ña sãndá'ví na inkã nivi. Ndi'i nivi yó'o on kukomí na ndayí kivi na kutaku na ñoo yij ká'no xí'in Ndios.

¹⁶ Ta tuku njã'an Jesucristo, káchí ra saá:

—Yi'i, ta Jesús, xa tiví ñaángel ña kisa chiño noo ja ña kã'an ña ndi'i to'on yó'o xí'in ún. Saá chi kóni ña ndato'on ún xí'in ndi'i nivi na kãndixa yi'i ta nákutá'an na ñii ñii xiiña xã'a ña kisa ká'no na yi'i. Ta yi'i tuku naníj “Tio'o noo kaku yiton tón kúu tarey David.” Ta yi'i tuku naníj “Ta sa'ya ñani síkuá tarey David.” Ta tuku naníj “Kimi tí náye'e xitaan ní” † —káchí Jesucristo.

¹⁷ Ta Nima Ndios xí'in náña'a ña livi ní ña tonda'a xí'in Ndikachi, ká'an na káchí na saá:

—Na'a ndó kixi ndó noo Ndios —káchí na.

Ta ndó'ó na xini so'o to'on yó'o, saá tuku kã'an ndó kachí ndó xí'in inkã nivi:

—Na'a ndó kixi ndó noo Ndios —kachí ndó.

Ta ndó'ó, nivi na yichí takuií, va'a kixi ndó ko'o ndó takuií tá taxi kutaku ndó ndi'i saá kivi. Va'a kixi ndi'i ndó ko'o ndó takuií yó'o, chi takuií tá sání'i Ndios ndó'ó kúu rá.

† **22:16** Ndi'i kivi yó'o ká'an ña xã'a Cristo, ta ta tiví Ndios ña sakaku ra nivi.

18 Ta yìì tǎJuan, ndixa ká'ǎn ì xí'in ndó'ó, ñivi na kúu na xínì sọ'o tọ'on yó'o ña kúu tọ'on ña ñiká'ǎn Níma Ndios ini ì xǎ'a ña taa ì ña ñọọ tutu yó'o. Ndixa ndátọ'on ì xí'in ndó, káchí ì saá: Tá yóo ñivi na chinóo kǎ tọ'on ña nasama na ña ká'ǎn tọ'on Ndios ña ñitaa ì ñọọ tutu yó'o, ta Ndios chinóo kǎ ra ñayọ'vì ní xọ'vì ñivi na ke'é saá. Ndatán yóo ña ká'ǎn tutu yó'o xǎ'a ñayọ'vì ní xọ'vì ñivi, ñii kì'va saá xọ'vì ní ñivi yó'o. 19 Saá tuku tá yóo ñivi na kindaa tọ'on Ndios ña ñitaa ì ñọọ tutu yó'o, ta Ndios kindaa ra ndayí ña kutaku nayó'o xí'in ra ndi'i saá kìvì ña vaxi. Ta saá tuku Ndios kindaa ra ndayí ña kì'vi nayó'o kutaku na ñoo yìì ká'no, ta kindaa ra nda'a nayó'o ndi'i ñava'a ña ká'ǎn tutu yó'o xǎ'a.

20 Tǎa tǎ kisa ndǎa xǎ'a tọ'on yó'o ká'ǎn ra xí'in ndó, káchí ra saá:

—Ndixa kama ní ndikó ì —káchí ra.

Ta ndi'i ñivi na kándixa ña ká'ǎn ra káchí na saá:

—Saá ná koo ña. ¡Na'a, kixi ún, Tata Jesús, Tǎa tǎKá'no ñọọ yó!

21 Ta Jesucristo Tǎa tǎKá'no ñọọ yó, ná ke'é ra ñava'a ní xí'in ndi'i ndó'ó. Saá ná koo ña.

**Alcatlatzala Mixtec New Testament
Mixtec, Alcatlatzala: Alcatlatzala Mixtec New
Testament (New Testament+)**

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Alcatlatzala

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

a74bfb3f-bd55-5ab9-983e-8d19de48c198